

T.C.
Mersin Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERS KİTAPLARI BAĞLAMINDA
SIFAT ÖĞRETİMİNDE AŞAMALILIK SORUNU

HALİL ERDEM ÇOCUK

Danışman
Doç. Dr. FAİK KANATLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2012

Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Halil Erdem ÇOCUK tarafından hazırlanan “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitapları Bağlamında Sıfat Öğretiminde Aşamalılık Sorunu” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

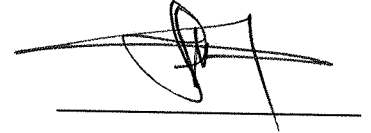
Başarılı

Başarısız

Başkan

Doç. Dr. Faik KANATLI
(Danışman)

Üye

Yrd. Doç. Dr. Büfent ÖZKAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Yusuf İNANDI

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, anadili eğitimi araçlarından birisi olan ders kitaplarındaki sıfat öğretimi araştırma konusu edilmiştir. Çalışmanın bölümlerinde ele alınan konular kısaca şu şekilde açıklanabilir. Çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın amacı, önemi, araştırma soruları, varsayımlar, sayıltılar, tanımlar ve ilgili araştırmalar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde çalışmanın amacı doğrultusunda uygulanacak yöntemler belirlenmiş ve tanımlanmıştır. Üçüncü bölümde “kuramsal bilgiler ve literatür” taranarak problem durumuna bilimsel araştırmalar çerçevesinde bir dayanak oluşturulması amaçlanmıştır. Dördüncü bölümde ise elde edilen verilere göre araştırma sorularına yanıt aranmış, veriler tablolastırılarak yorumlanmıştır. Son olarak çalışmada genel bir değerlendirme yapılmış ve bazı sorunlar saptanmıştır. Bu sorunlara yönelik olası öneriler geliştirilmiştir. Çalışmanın sonunda yararlanılan kaynakça listelenmiştir. Ekler bölümünde ise ders kitaplarındaki sıfat dağılımlarının frekanslarına yer verilmiştir.

Bu çalışmanın oluşumunu o kadar çok kişiye borçluyum ki hepsinin adını burada anmak imkansızdır. Ancak bazı arkadaşlarımın adlarını anmadan geçemeyeceğim. Süreç içinde beni hiç yalnız bırakmayan, tezin her aşamasına katkı veren, tezi sıkılmadan okuyan dönütleriyle zenginleştiren değerli dostlarım Serdar TATAR'a, Yunus Emre ÇEKİCİ'ye, öğrencilerimiz Yeşim DEMİR'e ve Nurgül YILDIZ'a teşekkür ederim. Ayrıca

çalışmanın yöntem ve analiz kısmında yardımcı olan arkadaşım Araş. Gör. Sakine GÖÇER'e, İngilizce çeviride değerli zamanını ayıran Fahrettin GILIÇ'a, çalışmanın şekillenmesine tanıklık eden bütün çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmanın gelişiminde gerek kaynak gerek fikir desteğiyle çalışmayı zenginleştiren Yrd. Doç. Dr. Bülent ÖZKAN'a; çalışmanın her anında yakın ilgilerini ve desteklerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR'e ve Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ'a; çalışma boyunca çalışma azmiyle bana örnek olan Okt. Dr. Oğuz ERGENE'ye sonsuz teşekkürler.

Çalışmanın belirlenmesinden sonuçlandırılmasına kadar her alanda katkıyı sağlayan, gerek bilimci kişiliğimin gerekse insani özelliklerimin gelişmesine özen gösteren tez danışmanım, hocam, bölüm başkanım Doç. Dr. Faik KANATLI'ya özellikle teşekkür ederim.

Son olarak eğitim yaşantımın her anında desteklerini yanımda hissettiğim tüm aile üyelerime, ağabeyim Mesut ÇOCUK'a gönül desteği için teşekkürler.

Halil Erdem ÇOCUK
Mersin/2012

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına ait ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların niceliğini saptamak; saptanan sıfat sayılarının hem her yayın evi içindeki hem de yayın evleri arasındaki ilişkilerini ortaya koymaktır. Aynı zamanda çalışmada, Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki sıfat öğretimi etkinliklerinin *temel beceri ve dilbilgisi alanlarına, kavram-sözcük öğretimi yaklaşımlarına ve bilişsel basamaklarına* ilişkin dağılımları sorunsallaştırılmıştır. Ayrıca araştırmadan elde edilen veriler, *Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-* (<http://derlem.mersin.edu.tr>) ulusal derlem projesi ve *İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi* ile karşılaştırılmıştır.

Çalışma için gerekli kaynakların toplanmasında belgesel veri tarama tekniği kullanılmıştır. Yayınevlerinin dikey ve yatay eksenindeki sıfat dağılımları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak içinse ki-kare bağımsızlık testi yapılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, yayınevlerinin dikey ve yatay eksenindeki sıfat dağılımları arasında aşamalılık ilkesinin gözetilmediği saptanmıştır. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Çalışma Kitaplarında yer alan sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin, temel dil becerileri ve dil bilgisi alanına göre dağılımları okuma becerisi (f=3), yazma becerisi (f=4), dinleme/izleme becerisi (f=3), dil bilgisi alanı (f=40) şeklindedir. Çalışma kitaplarında sıfat öğretimi ile konuşma dil becerisinin ilişkilendirildiği bir etkinliğe ise rastlanmamıştır. Sıfat öğretimi etkinliklerindeki kavram-sözcük öğretimine ilişkin bulgular, ayırt etme (f=18), anlamlı hale getirme (f=13) ve bağlam (f=10) olarak belirginleşmiştir. Aktarma ve tanımlama yaklaşımlarının frekans değerleri (f=4) eşittir. Şartlanma yaklaşımına göre etkinlik sayısı ise sadece bir tanedir. Belirginleştirme, genelleme ve sınıflandırma

yaklaşımlarına ilişkin bir etkinlik bulunmamaktadır. Çalışma kitaplarındaki sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin bilişsel basamaklara yönelik dağılımında, etkinliklerin bilgiyi tanıma ve hatırlama düzeyinde kaldığı göze çarpmaktadır. Çalışmanın genel sıfat dizini ile Ulusal Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği Projesi arasında ilk elli sıfatta 30; İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi arasında ilk elli sıfatta 28 sıfat aynıdır. Çalışma sonucunda ise Türkçe ders kitabı hazırlama sürecinde yayınevlerinin “aşamalılık” ilkesini önemle gözetmeleri önerilmiştir. Ayrıca genelde dil eğitimi ve öğretiminde özelde ise sıfat öğretiminde dilbilim alanındaki çalışmalardan yararlanılmasına dikkat çekilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dilbilim, Türkçe eğitimi-öğretimi, sıfatlar, sıfat öğretimi, sıfat öğretiminde aşamalılık sorunu.

ABSTRACT**PROBLEM OF PROGRESSIVITY IN TEACHING ADJECTIVES IN CONTEXT OF
SECONDARY SCHOOL TURKISH COURSEBOOKS****Halil Erdem ÇOCUK****Research Assistant, Department of Turkish Language Teaching****Supervisor: Associate Prof. Faik KANATLI**

Aim of the study is to ascertain the quantity of adjectives in secondary school Turkish course books of Pasifik and Koza Publishings, Ministry of National Education, and reveal the relations both in and between publishing houses according to number of adjectives identified. It's also problematized in the study how adjective teaching activities in Turkish workbooks are distributed in regard to *basic skills and grammar, concept-word teaching approaches and cognitive steps*. In addition, the data acquired from the research are compared to *Collocation of Adjectives in Turkish Vocabulary* (<http://derlem.mersin.edu.tr>) national corpus project and *Elementary Education Turkish Course Books Collection*.

Documental data analysis technique was used to get necessary sources for the study. Chi square independence test was done in order to put forward whether there is a relation between publishing houses in terms of their distribution of adjective in horizontal and vertical axis.

According to the results from the study, it has been confirmed that principle of progressivity between publishing houses' distribution of adjectives in horizontal and vertical

axis is ignored. Distribution of activities for teaching adjectives in Secondary School Turkish Workbooks according to basic language skills and grammar is as follows: reading skill (f=3), writing skill (f=4), listening/marking skill (f=3), grammar (f=40). It hasn't been possible to see an activity in workbooks in which adjective teaching is associated to speaking skills. Findings about concept-word teaching in adjective teaching activities become prominent as discrimination (f=18), making meaningful (f=13) and context (f=10). Frequency values of metaphrase and definition approaches are equal (f=4). There is only one activity according to conditioning approach. There aren't any activities according to prominence, generalisation and classification. In respect of distribution of activities for adjective teaching in workbooks according to cognitive steps, it stands out that activities aren't beyond recognition and retrieval of knowledge. There are 30 same adjectives of first fifty adjectives between general adjective index built up after the study and *Collocation of Adjectives in Turkish Vocabulary National Corpus Project* while there are 28 same adjectives when compared to *Elementary Education Turkish Course Books Collection*. At the end of the study, publishing houses are suggested to take into account the principle of "progressivity" in process of writing Turkish course books. Moreover, it's been pointed out that they should benefit from the studies in linguistics for language education and teaching in general and teaching adjectives in particular.

Keywords: Linguistics, Turkish education-teaching, adjectives, teaching adjectives, problem of progressivity in teaching adjectives.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
I.1. Araştırmanın Amacı.....	5
I.2. Araştırmanın Önemi.....	5
I.3. Araştırma Sorusu	6
I.3.1. Alt Araştırma Soruları.....	6
I.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
I.5. İlgili Çalışmalar.....	8
I.6. Tanımlar.....	10
BÖLÜM II.....	12
YÖNTEM.....	12
II.1. Araştırma Modeli.....	12
II.2. Evren ve Örneklem.....	12
II.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi.....	13
BÖLÜM III.....	15
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE LİTERATÜR.....	15
III. 1. Dile İlişkin Genel Bir Çerçeve.....	15
III. 2. Dil Bilgisi Öğretimi	20
III. 3. Dilbilim ve Dil Bilgisi Öğretimi İlişkisi.....	24

III. 4. Dil Öğretim Yaklaşımları ve Dil Bilgisi Öğretimi.....	26
III. 4. 1. Davranışçı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi.....	26
III. 4. 2. Bilişsel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi.....	27
III. 4. 3. Yapılandırmacı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi.....	28
III. 5. Sözcük Öğretimi.....	29
III. 6. Sıfat Öğretimi.....	33
III. 7. Sıfat Öğretiminde Aşamalılık Sorunu.....	36
III. 8. Sıfatlar.....	37
III. 8 1. Sıfatların Özellikleri.....	38
III. 8. 2. Sıfatların Sınıflandırılması	40
III. 8. 2. 1. Köklerine Göre Sıfatlar.....	40
III. 8. 2. 2. Yapı Bakımından Sıfatlar.....	41
III. 8. 2. 3 İşlevlerine göre Sıfatlar	43
III. 8. 2. 3. 1. Niteleme Sıfatları	43
III. 8. 2.3.2. Belirtme Sıfatları.....	44
III. 8.2.3.2.1. İşaret Sıfatları.....	44
III. 8.2.3.2.2. Sayı Sıfatları.....	45
III. 8.2.3.2.3. Belgisiz Sıfatlar	47
III. 8. 2 3.2.4. Soru Sıfatları.....	48
III. 8. 3. Çocuklarda Sıfat Sıralamasına İlişkin Araştırmalar.....	49

IV. BULGULAR.....	51
IV.I. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	51
IV. II. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	58
IV. II. 1. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	58
IV. II. 2. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	59
IV. II. 3. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	61
IV. II. 4. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	61
IV. II. 5. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	63
IV. II. 6. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	64
IV. II. 7. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	65
IV. II. 8. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	66
IV. II. 9. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	67
IV. II. 10. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	71
IV. II. 11. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular.....	77
SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	80
Sonuçlar.....	80
Öneriler.....	84
KAYNAKLAR.....	85
EKLER.....	92

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Zorunlu Türler.....	51
Tablo 2: MEB Yayınlarındaki Ders Kitaplarında Sıfatların Metin Türlerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 3: Pasifik Yayınlarındaki Ders Kitaplarında Sıfatların Metin Türlerine Göre Dağılımı.....	54
Tablo 4: Koza Yayınlarındaki Ders Kitaplarında Sıfatların Metin Türlerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 5: Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına Ait İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfat Sayılarına İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	59
Tablo 6: Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına Ait İlköğretim 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfat Sayılarına İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	60
Tablo 7: Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına Ait İlköğretim 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfat Sayılarına İlişkin Ki-kare Sonuçları.....	61
Tablo 8: MEB Yayınlarına Ait 6, 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfatların Frekans Değerlerine İlişkin Ki-kare Sonuçları.....	62
Tablo 9: Pasifik Yayınlarına Ait 6., 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfatların Frekans Değerlerine İlişkin Ki-kare Sonuçları.....	63
Tablo 10: Koza Yayınlarına Ait 6., 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfatların Frekans Değerlerine İlişkin Ki-kare Sonuçları.....	64

Tablo 11: Sıfat Öğretimi Etkinliklerinin Temel Dil Becerileri ve Dil Bilgisi Alanlarına Göre Dağılımı.....	65
Tablo 12: Sıfat Öğretimi Etkinliklerinin Kavram-Sözcük Öğretimine İlişkin Yaklaşımlara Göre Dağılımı.....	67
Tablo 13: Sıfat Öğretimi Etkinliklerinin Bilişsel Basamaklara İlişkin Dağılımı.....	69
Tablo 14: MEB, Pasifik ve Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabı Derlemi İlk Elli Sıfat Dağılımı.....	72
Tablo 15: Ulusal Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği-derlem Tabanlı Bir Uygulama- Projesi İlk Elli Sıfat Dağılımı.....	75
Tablo 16: İlköğretim Türkçe Ders Kitabı Derlemi İlk 50 Sıfat Dağılımı.....	78

EKLER

Ek 1- Milli Eğitim Yayınları 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitapları Sıfat Dağılımı

Ek 2- Koza Yayınları 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitapları Sıfat Dağılımı

Ek 3- Pasifik Yayınları 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitapları Sıfat Dağılımı

BÖLÜM I

GİRİŞ

İlk dilin hangisi olduğu ve dilin doğuşuna ilişkin tartışmalar, dilbilimin önemli bir uğraş alanını oluşturur. Araştırmalar bu alanda kesin veriler sunmasa da buna ilişkin saptamalar bu günün verileriyle gerçekleşen geçerli belirlemelerdir. Ancak kesin yargılardan uzaktır. İlk dile ilişkin yargılar kesinlikten uzak olsa da çocuğun ilk öğrendiği dilin ana dili olarak nitelendirilmesinde genel bir kabulden söz edilebilir. Örneğin anadili kavramı, Almancada *muttersprache*, Arapçada *el-lisanü'l ümmüye*, İngilizcede *mother tongue*, İspanyolcada *lengue materna* sözcükleriyle karşılanmaktadır. Farklı dillerde de anadili kavramının “ana” ve “dil” sözcükleriyle adlandırılması, dil öğretiminde kaynak kişinin anne olduğunu gösterebilir. Bu bağlamda anadili Aksan (1975:427) tarafından *ilk önce anneden, daha sonra ise aşama aşama ailenin diğer fertleri, yakın çevre ve çocuğun içinde bulunduğu ortamda kavradığı; bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil* şeklinde tanımlarken Vardar (1988) ana dili, *insanın içinde doğup büyüdüğü aile yada toplum çevresinde ilk öğrendiği dil* şeklinde tanımlar.

Yukarıdaki tanımlarda çocuğun ilk dili anneden öğrendiği varsayılabilir. Anne çocuk etkileşiminin ertesinde çocuğun çevresini hissetmeye başlaması ve çevreyle etkileşimi sonucu dil öğrenme alanı genişler. Bu süre ilköğretimin başlamasına değin informal şekilde devam eder. Çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişimi göz önünde bulundurularak ilköğretimle beraber formal şekilde öğrenciye dil eğitimi verilir. Dil eğitiminin temel amacını Kavcar (1988) şu şekilde açıklar: “Dil eğitiminin temel amacı kişilerin düşünce ve iletişim becerilerini geliştirmektir. Bütün ülkeler anadili öğretimine önem vermektedir. Çünkü dil, bireyin kültürünün temel ögesidir ve insanları birbirine

yaklaştıran en güçlü araçtır. Dili iyi bilme ve düzgün kullanma hem okul başarısı için hem de hayatta başarı kazanmak için önemlidir.” Kavcar, burada dilin iletişimsel ve kültürel işlevlerine dikkat çekerken Aksan, ilk ve orta öğretimde dil öğretimini önemi ve devletin bu konudaki sorumluluklarını şu şekilde ifade eder:

İlk ve orta öğretimin, bütün diğer amaçlardan önce ve önemli olan ana amacı, ülkenin resmi dilini en iyi şekilde fertlerine öğretmek, onlarda dili yanlışsız kullanma becerisi oluşturmaaktır. Bu eğitimin olmazsa olmaz şartıdır. Bu ülkenin ilk ve orta öğretimi bunu yapmıyorsa o ülkede böyle bir eğitim yok demektir. Öğrenci sayısı, öğretmen sayısı, okul sayısı hiçbir şey ifade etmez. Bir ülkenin gençleri liseyi bitirinceye kadar ülkenin resmi dilini yanlışsız kullanabilme becerisini kazanamıyorsa bütün bu sayılar sıfıra denk demektir (Aksan, 2003:159).

Anadili öğretiminde ilköğretim dönemi kritik bir evredir. Çocuktaki dil gelişim evreleri dikkate alındığında bu dönemde verilecek nitelikli bir eğitimin çocuğun dilsel gelişimine koşut olarak onun okulda, çevresinde ve özel yaşamında kendi farkındalığının bilincinde olmasını sağlayacaktır ve çocuk, karşılaştığı birçok problemi çözmede dilsel becerilerinden yararlanabilecektir. Böylece Aksan'ın vurguladığı niteliksiz niceliklerin ortadan kalkması için bir adım atılmış olacaktır.

Dil gelişim evreleri açısından bakıldığında ilköğretim ikinci kademe çağındaki çocuklar, soyut işlemler (ergenlik) dönemindedir. Bu dönemdeki çocuklar, en üst bilişsel gelişim dönemi olarak kabul edilir. Piaget'e göre (1969) soyut işlemler dönemi, somut olandan, burada olmayana ve geleceğe yönelik ilgi doğrultusunda kurtulma. Bu, büyük düşüncelerin ve kuramların başlamasının çağı, aynı zamanda şimdiki gerçekliğe uyum sağlamanın zamanıdır.

Piaget'in vurgusuyla bu dönem somuttan soyuta geçişin yaşandığı bir aşamadır. Gerçekle sınırlanmamanın, hayal kurabilmenin başladığı dönemdir. Bu düşünceleri Kıbrıslı (2010) şöyle özetlemektedir: Soyut işlemler dönemindeki ergenler artık varsayım kurabilir, mantıksal sonuçlar çıkarabilir, ister somut ister soyut olsun

karmaşık sorunları sistemli biçimde çözebilir. Göreceli nitelik taşıyan düşünceler üretebilir ve sorunlara değişik açılardan yaklaşabilirler. Soyut işlemler dönemindeki nitelikli bir ana dil eğitimi, çocuğun bu gelişim dönemlerine olumlu katkı sunabilir. Nitelikli bir ana dili eğitimi, dilin etkili kullanımını sağlamalı ve düşünmeyi özendirmelidir. Öğrencilere nitelikli bir dil eğitimi verilebilmesi için Türkçe öğretiminin yapısal özelliklerini oluşturan etmenler titizlikle belirlenmelidir. Sever (2002), Türkçe öğretiminin yapısal özelliklerini ve niteliğini belirleyen etkenleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

i. Anadil öğretimi (Türkçe öğretimi) kişilik gelişiminde belirleyici bir işleve sahiptir. Çünkü, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin edindirilmesi sürecinde kullanılan araçlar (metinler), sanatçı duyarlılığı ve dilimizin anlatım olanaklarıyla oluşturulmuş yaşam durumlarıdır, genellikle de insan gerçekliğini konu alır. İnsana insan gerçekliğini tanıtır. İnsan ilişkilerini örneklendirir.

ii. Anadili öğretimi; sağlıklı düşünme, tartışma ve etkili iletişim kurma becerisi edindirme sürecidir. Okuma, konuşma, yazma ve dinleme etkinlikleri, düşüncenin oluşmasına, gelişmesine ve paylaşılmasına olanak sağlar. Düşünce üretme ve tartışma etkinlikleriyle sürekli beslenen ve çeşitlenen eğitim ortamları, dilin etkili bir iletişim aracı olarak kullanılması için de uygulama alanı yaratır.

iii. Anadili öğrenme ve öğretme aracıdır. Bu nedenle, anadili öğretimi de kişiye öncelikle yazılı kaynaklardan (yazınsal ve öğretici metinlerden) yararlanma ve bunları başkalarıyla paylaşma becerisi kazandırmalıdır.

iv. Anadili öğretimi bir bilgi dersi olmaktan çok bir beceri ve alışkanlık kazandırma dersidir; beceriler de uygulama yoluyla kazandırılır.

v. Anadili öğretimi doğası gereği bir sanat eğitimi sürecidir. Öğrencilerin yaratıcı yetilerinin ve gizil güçlerinin açığa çıkartılabilmesi için, öğrenciler düzeyine uygun sanatsal niteliği olan metinlerle karşılaştırılmalıdır.

vi. Türkçe öğretiminde öğretmenin yaratıcılığı, dili kullanma becerisi, dil bilinci, dil duyarlığı gibi yeterlikleriyle model oluşu, öğretimin amacına ulaşmasında belirleyici bir etmendir.

Anadili eğitiminin yapısal özelliklerine ve niteliklerine ilişkin yukarıda sıralanan saptamaların gerçekleşmesinde en önemli araç ders kitabıdır. İletişim ve teknoloji çağında çok gelişkin ders materyalleri olmasına karşın hem öğrencinin hem de öğretmenin her an ulaşabileceği bir ders araç gereci olması ve dil eğitiminde metinlerden yararlanma olanağı gibi nedenlerle ders kitaplarından vazgeçilmez görünmektedir. Özellikle ana dili eğitimi metin odaklıdır. Metinlerle etkileşmek daha çok ders kitaplarıyla olanaklıdır. Bütün bu nedenlerden dolayı nitelikli bir ders kitabı oluşturmada önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, anadili eğitimi araçlarından birisi olan ders kitaplarındaki sıfat öğretimi araştırma konusu edilmiştir. Çalışmanın bölümlerinde ele alınan konular kısaca şu şekilde açıklanabilir. Çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın amacı, önemi, araştırma soruları, varsayımlar, sayıtlar, tanımlar ve ilgili araştırmalar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde çalışmanın amacı doğrultusunda uygulanacak yöntemler belirlenmiş ve tanımlanmıştır. Üçüncü bölümde “kuramsal bilgiler ve literatür” taranarak problem durumuna bilimsel araştırmalar çerçevesinde bir dayanak oluşturulması amaçlanmıştır. Dördüncü bölümde ise elde edilen verilere göre araştırma sorularına yanıt aranmış ve veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Son olarak çalışmada genel bir değerlendirme yapılmış ve bazı sorunlar saptanmıştır. Bu sorunlara yönelik olası öneriler geliştirilmiştir.

Çalışmanın sonunda yararlanılan kaynakça listelenmiştir. Ekler bölümünde ise ders kitaplarındaki sıfat dağılımlarının frekanslarına yer verilmiştir.

I.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına ait ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların niceliğini saptamak; saptanan sıfat sayılarının hem her yayın evi içindeki hem de yayın evleri arasındaki ilişkilerini araştırmaktır. Aynı zamanda çalışma kitaplarındaki sıfat öğretimi etkinliklerinin *temel beceri ve dilbilgisi alanlarına, kavram-sözcük öğretimi yaklaşımlarına ve bilişsel basamaklara* ilişkin dağılımları sorunsallaştırılmıştır. Ayrıca araştırmadan elde edilen veriler, öncelikle *Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği- Derlem Tabanlı Bir Uygulama-* (<http://derlem.mersin.edu.tr>) ulusal derlem projesiyle daha sonra ise *İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi* ile karşılaştırılmıştır. Böylece çalışmada elde edilen sonuçların dilbilgisi öğretiminde ve sıfat öğretiminde kullanılması amaçlanmaktadır.

I.2. Araştırmanın Önemi

Dilin iletişimsel, kültürel ve bilişsel işlevleri düşünüldüğünde dili ve dilin inceliklerini kullanabilen birey, hem toplumda hem de kendi yaşamında bir farkındalık oluşturacaktır. İlköğretim dönemi, bireyin gelişim dönemleri incelendiğinde sözcük öğretimi ve dili etkin kullanım becerisi açısından kritik bir evredir. Bu dönemdeki dil eğitimi, Türkiye’de genellikle ders kitapları aracılığıyla yapılmaktadır. Ders kitapları bilgiyi planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içermesi ve diğer ders araç-gereçlerine göre öğretmen ile öğrencilerin temel başvuru kaynağı olması önemli bir ders araç gereci olmasını sağlar. Bu bağlamda araştırmaya konu edinilen ilköğretim ikinci kademe Türkçe

ders kitaplarındaki sıfatların niceliksel ve eğit-yöntemsel açıdan saptanması ve araştırmadan elde edilecek sonuçların sıfat öğretiminde kullanılması araştırmanın önemini ortaya koyar. Sonuçlarının, hem sıfatlar üzerine ilk geniş çaplı çalışma olan *Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği- Derlem Tabanlı Bir Uygulama*-derleminin sonuçlarıyla hem de *İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi* ile karşılaştırılması ve bunların arasındaki benzerliklerin-farklılıkların belirlenmesi araştırmayı zenginleştirmiştir. Çalışmanın dilsel aşamalılığa dikkat çekmesi, Türkçe öğretimine ve Türkçenin yabancılara öğretimine veri sunması açısından önemlidir.

I.3. Araştırma Sorusu

Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına ait ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri ve sıfatların metin türlerine göre dağılımları nasıldır?

I.3.1. Alt Araştırma Soruları

1. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir var mıdır?

2. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir var mıdır?

3. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir var mıdır?

4. MEB yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir var mıdır?

5. Pasifik yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir var mıdır?

6. Koza yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir var mıdır?

7. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin *temel dil becerileri ve dil bilgisi alanlarına* göre dağılımı ne düzeydedir?

8. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin *yaklaşımsal dağılımı* ne düzeydedir?

9. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin *bilişsel basamaklara* yönelik dağılımı ne düzeydedir?

10. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarındaki sıfat sayılarını sorunsallaştıran tezin ilk elli sıfat verileri ile Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama- projesinden elde edilen sıfatların ilk elli frekans değerleri arasındaki benzerlik ve farklılık görünüşleri nasıldır?

11. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarındaki sıfat sayılarını sorunsallaştıran tezin ilk elli sıfat verileri ile İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitapları Derleminden elde edilen sıfatların ilk elli frekans değerleri arasındaki benzerlik ve farklılık görünüşleri nasıldır?

I.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik Yayınları ve Koza yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarıyla; bu kitaplarda kullanılan konu metinleri ve sıfat öğretimi etkinlikleriyle; *Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği- Derlem Tabanlı Bir Uygulama-* ulusal araştırma projesiyle ve *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitapları Derlemi* adlı çalışmanın karşılaştırılmasıyla sınırlıdır.

I.5. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili ulaşabildiğimiz çalışmalara yer verilmiştir.

Sökmen (2003), *Sevgi Sosyal'ın Yenişehir'de Bir Öğle Vakti Romanında Sıfatlar ve Üsluba Katkısı* başlıklı yüksek lisans çalışmasında sıfatlardan yola çıkarak bunların üsluba katkısını ortaya koymaya çalışmıştır. Sökmen, romanındaki üsluba çok katkısı olmayan belirtme sıfatları dışındaki sıfatları tespit edip tasnifini yapmıştır. Sıfatları tahlil ve tasnif ettikten sonra onları sadece "sözlükler listesi" şeklinde bırakmamış, sıfatın sıklıklarına da bakarak eserdeki görünümünü açığa çıkarıp hangi tercihlerle kullandığını ortaya koymuştur.

Tahiroğlu (2003), *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki Sıfatların Anlam Açısından Karşılaştırılması* başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi sıfatlarının anlam açısından karşılaştırılması üzerinde durmuştur. Çalışmada madde başlarını Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü'ndeki sıfatlar oluşturmaktadır. Bu çalışma, aynı zamanda Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine bir sıfat sözlüğü özelliği taşımaktadır. Anlam farklılıklarını madde madde verildiği

bölümlerden sonra tablolar halinde verilen sayısal verilerle karşılaştırmanın istatistik yönü oluşturmuştur.

Ceylan (2006), *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Sıfat Kullanma Becerisi ile Okul Başarısı Arasındaki İlişkiler* başlıklı yüksek lisans çalışmasında Uşak merkezdeki ilköğretim okullarında 2003/2004 eğitim-öğretim yılında 8.sınıftaki öğrencilerin okul başarıları ile sıfat kullanımı arasındaki ilişkilerini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada Uşak merkezdeki ilköğretim okulları Orta Öğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavındaki başarılarına göre; yüksek düzeyde başarılı, orta düzeyde başarılı, düşük düzeyde başarılı üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu okullar içinden her grubu temsil etmek üzere iki okul randam yöntemiyle seçilmiştir. Çalışmaya denek olarak her okuldan 40 öğrenci olmak üzere toplam 240 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilere anı, serbest ve gezi yazısı türlerinde yazılar yazdırılmış ve bu öğrencilere sıfatlarla ilgili test soruları çözdürülmüştür. Öğrencilerin yazılarındaki sıfat sayıları tespit edilmiştir. Toplam sıfat sayısı ile öğrencilerin sıfatlarla ilgili testteki doğru cevapları ve ders başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Güney (2008), *Ata Govşudov'un 'Dordepel' Adlı Eserindeki Sıfatlar* başlıklı yüksek lisans çalışmasında eserdeki sıfatlar ve bunların Türkiye Türkçesindeki karşılıklarını konu etmiştir. Güney, tezinde Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesindeki sıfatlar üzerinde bu iki lehçede bulunan sıfatların neler olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde işlevleri aynı olan sıfatların, farklı ölçütlere göre tasnif edildiğini fark etmiştir. İncelemede bu ayrımlara değinerek her iki lehçeyi kapsayacak bir sınıflandırma yapılmıştır.

İplikçi (2009), *Tarık Buğra öykülerinde Niteleme Sıfatları* başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Türkiye Türkçesindeki niteleme sıfatları kapsamında Tarık Buğra'nın "Yarın Diye Bir Şey Yoktur" başlıklı eserindeki öykülerde geçen niteleme sıfatlarını incelemiştir. Niteleme sıfatları hakkındaki bu araştırma, Türk edebiyatının önemli yazarlarından Tarık Buğra'nın "Yarın Diye Bir Şey Yoktur" başlıklı eserindeki 34 öykünün tamamı taranarak yapılmıştır. Öykülerde geçen 2254 cümle ve bu cümlelerde geçen 2707 niteleme sıfatı üzerinde çalışılmıştır. Niteleme sıfatları, kullanımları esas alınarak anlamsal ve yapısal olmak üzere üç temel başlık altında incelenmiştir. Anlamsal incelemede 99 değişik tür tespit edilmiştir. Kullanımsal incelemede niteleme sıfatlarının gerçek anlamda kullanılıp kullanılmadığı belirlenmiştir. Yapısal incelemede ise niteleme sıfatlarının basit ve birleşik oluşu ile aldıkları yapım ekleri tespit edilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde yapılan inceleme verilmiş, ikinci bölümde istatistikler ve değerlendirmeler yer almıştır.

I.6. Tanımlar

Anadili, Aksan (1975) tarafından, " ilk önce anneden, daha sonra ise aşama aşama ailenin diğer fertleri, yakın çevre ve çocuğun içinde bulunduğu ortamda kavradığı; bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil" şeklinde tanımlanırken Vardar (1988) tarafından, "insanın içinde doğup büyüdüğü aile yada toplum çevresinde ilk öğrendiği dil" şeklinde tanımlanmaktadır.

Aşamalılık, dil öğretiminde öncelikli dikkat edilmesi gereken öğretimdeki kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ilkeleriyle birebir örtüşmesi ve bilgilerin dikey eksene göre titizlikle düzenlenmesi şeklinde tanımlanabilir.

Sözlükbirim; anlam birimin biçimbirime karşıt olarak dilbilgisel nitelik taşımayan türü; bir tek anlambirimden oluşan sözlüksel birimleri (güzel, ağır, acı, yalnız

vb.) belirtir (Günay,2007). Türkçede eylemler dışındaki sözlük birimler tek başlarına kullanılabilirler: fakat eylemler biçimbirimlerle tümcede bulunurlar. Eylemlerin emir çekiminde biçimbirim almasına gerek yoktur.

BÖLÜM II

YÖNTEM

II.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2007). Betimsel tarama modelinde bilimin gözleme, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemelere varma nitelikleri söz konusudur. Yani bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

II.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları ve bu ders kitaplarına ait çalışma kitaplarıdır. Araştırmanın örnekleme ise Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları ile çalışma kitapları oluşturmaktadır.

II.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Tezin verileri, üç farklı yayınevinin 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki ders kitaplarından toplanmıştır. Araştırmada ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların niceliğini saptamak; saptanan sıfat sayılarının hem her yayın evi içindeki hem de yayın evleri arasındaki ilişkileri sorunsallaştırılmıştır. Bu nedenle seçilen ders kitaplarının üç sınıf düzeyinde de yayının olmasına dikkat edilmiştir. Buna göre de her üç sınıf düzeyinde Türkçe ders kitabı ve çalışma kitabı bulunan üç farklı yayınevi (MEB, Koza, Pasifik Yayınları) araştırmanın örnekleme için seçilmiştir.

Araştırma için gerekli kaynakların toplanmasında belgesel veri tarama tekniği kullanılmıştır. Araştırma, verilerin derlenmesi, bu verilerin ayıklanması ve değerlendirmesi, araştırmanın sonuçlandırılması olmak üzere üç aşamadan oluşacaktır.

Birinci aşamada 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarından her üç kademe de yayın yapanlar seçilerek derlenmiştir. İkinci aşamada ulaşılabilen kitaplar taranarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Burada ders kitabındaki metinler, kullanılabilir duruma getirilmiştir. Bu aşamada gerekli veriler seçilirken dizimsel olarak tasnif dışı veriler ayıklanmıştır. Metinlerin sayısallaştırılmasında benzer derlem çalışmalarında kullanılan ölçütler kullanılmıştır. “İstiklal Marşı”, “Gençliğe Hitabe”, “Andımız” gibi kitaplardaki metinle ilgisi olmayan ögeler; “İçindekiler” kısmı, kitapların arka bölümünde yer alan “Kaynakça” ve “Sözlük”ler silinmiştir. Üçüncü aşamada ise madde içi sıfat tanımlı sözlükbirimler için elde edilen sonuçlar araştırma sorularını cevaplandırmada kullanılmıştır.

İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında yer alan etkinliklerden sıfat öğretimine yönelik olanlar, araştırmacı ve alanında uzman iki

akademisyen tarafından saptanmıştır. Daha sonra ise söz konusu sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin, temel dil becerilerine-dil bilgisi alanına; kavram-sözcük öğretimine ilişkin yaklaşımlara ve bilişsel basamaklara göre dağılımları frekans ile yüzde türünde sayısallaştırılmıştır.

Çalışmada yayınevlerine ait sıfatların türsel dağılımı frekans değerleriyle tablolaştırılmıştır. Tezin örneklemini oluşturan ders kitaplarının, *Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama-* araştırma projesinin ve *İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derleminin* ilk elli sıfatı frekans dağılımını göstermek için yüzde ve frekans analizlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca yayınevlerinin dikey ve yatay eksenlerdeki sıfat dağılımları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Ki-kare bağımsızlık testi yapılmıştır.

BÖLÜM III

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE LİTERATÜR

III. 1. Dile İlişkin Genel Bir Çerçeve

Dile ilişkin tartışmalar çok eski zamanlardan beri süregelmektedir. Dil bilimciler dil üzerinde net bir tanımda uzlaşmasa da ortak dil betimleri, dil-kültür, dil düşünce ve dil-yazın bağlamları etrafında olmuştur. Dilbilimindeki gelişmeler ve yenilikler dile ait inceleme alanlarını genişletmiş ve dil tanımları daha da artmıştır.

İsviçreli dilbilimci F. De Saussure “Dil nedir?” sorusunu cevaplarırken dil ile dil yetisinin karıştırılmaması gerektiğini vurgular. F. De Saussure’e göre (akt. Vardar, 1999), dil, dil yetisinin en önemli, ama yalnızca bir bölümüdür. Dil, hem dil yetisinin toplumsal ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşımın bütünüdür. Topluma aittir ve toplum içinde değer bulur. Toplum olmadan dil olmayacağı gibi dil olmadan da toplum içinde anlaşma olmaz. Konuşan ve anlaşmazlık istemeyen birey, bu ortaklaşa uzlaşmayı değiştir(e)mez, ona uymak zorundadır (Kırın, 2002:113). Saussure’nin önemli savlarından birisi de “*dil-söz*” karşıtlığıdır. Bir göstergeler dizgesi olarak iletişimi sağlayan dil, dil kullanıcılarına o dile ait kuralları sezdirir. Dil kullanıcıları, soyut olan dili kendi sosyo-kültürel dil edimleri çerçevesinde söze dönüştürür ve iletişim kurar. Bu bağlamda bir toplumda bir dil olmasına karşın o dili kullanan bireylerin sayısı kadar söz vardır. Saussure dili sözden ayırmanın “1. *Toplumsal olguyu bireysel olgudan; 2. Temel olguyu ikincil, az çok da rastlantısal nitelikli olgudan ayırmak*” (akt. Vardar, 1999) olduğunu ileri sürmüştür. Kırın (2002) ise, dil-söz ayrımını şu şekilde ifade eder: “Söz, bireysel bir eylemdir, dili oluşturan kurallar ve göstergeler bütünüdür, o

dili konuşan kimseler tarafından uygulanmaya konması başka bir deyişle dilin gerçekleşmesidir.”

Saussure'nin dil incelemelerine getirdiği önemli yaklaşımlardan birisi de “eşsürem ve artsürem” kavramlarıdır. Eşsüremli dilbilim, bir arada bulunan ve dizge oluşturan ögelerin, aynı toplumsal bilincin algıladığı mantıksal ve ruhbilimsel bağıntılarıyla uğraşacak, aynı toplumsal bilinç onları nasıl örüyorsa o da öyle görecektir. Artsüremli dilbilim ise aynı toplumsal bilincin görmediği ve aralarında dizge oluşturmada birbirinin yerini alan ardışık ögelerin bağıntılarını inceleyecektir (Saussure, 1998). F. De Saussure'e göre dil aynı zamanda göstergelerden oluşan bir sistemdir. Kıran (2002), göstergeyi bir dilsel toplulukta, bilgi alışverişi sürecinde nesnelere, olguların ve kavramların fiziksel anlatımı şeklinde tanımlar. Bu bağlamda göstergenin temel özelliği, anlatma becerisini ve işlevini gerçekleştirmektir. Dil göstergeleri bir dilde anlamı olan en küçük birimdir. Dil göstergeleri “sözcük” ya da “kelime” anlamında kullanılmaz. Dildeki “deftir, anne, biz” fiil çekim ekleri “-(i) yor”, “-dİ”, “mİş”, çoğul ekleri “-ler, -lar” da birer göstergedir. Dil göstergelerinin bazı özellikleri vardır. Bunlar şu şekilde sıralanır (Kıran, 2002):

1. Dil Göstergelerinin Nedensizliği
2. Dil Göstergelerinin Çizgiselliği
3. Dil Göstergelerinin Değişmezliği
4. Dil Göstergelerinin Değişebilirliği
5. Dilin Ayırıcı Özelliği
6. Gösteren, Gösterilen Ve Gönderge Arasındaki İlişki

7. Dilin Çift Eklemliliği.

Çağdaş dilbilimin önde gelen kuramcılarında birisi de N. Chomsky'dir. Üretici dönüşümsel dilbilgisi diye adlandırılan dilbilimsel yaklaşımın kuramsal çerçevesini oluşturmuştur. Kendisinin matematikçi oluşu bunun yanında felsefeye olan ilgisi, buradaki birikimlerini dilbilim çalışmalarına aktarmasını ve dilbilimsel uygulamalarını kolaylaştırmıştır. Chomsky dilin özellikle dilbilgisi kısmı üzerinde durmuştur. İnsanlar arasındaki dilsel iletişim aslında bir kurallar bütünüdür. Her dilin bir dilbilgisi vardır ve dil kullanıcıları dili kullanırken bu yapıdan faydalanır. İnsandaki konuşma edimi, anadilin de etkisiyle sezgisel olarak bireyin zihninde oluşur. Yani bir dilin dilbilgisel mantığı örtük olarak o dil kullanıcısında mevcuttur. Örtük dilbilgisi iletişim için yeterli olurken belirtik dilbilgisi için “*betimleme ve çözümleme*” gerekmektedir. Kıran (2002), bir üst dil oluşturan bu belirtik dilbilgisinin dile matematiksel bir biçim vermek isteyen N. Chomsky'nin varsayımsal tümdengelimli kuramından kaynaklandığını ifade eder.

N. Chomsky'nin dil incelemeleri sözdizimi eksenslidir. Dilbilgisinin temel görevi de bir dilin tümcelerini tanımlamaktır. N. Chomsky'e (akt. Vardar, 1999) göre, belli bir dilde oluşturulabilecek tümcelerin sayısı ilkece sayısız olduğuna göre, sonsuz bir kümenin öğelerinin tanımlanması söz konusudur. Sonsuz kümeye ilişkin matematik incelemelerinin verilerine dayanan Chomsky, dilbilgisinden araştırılacak dildeki bütün olası tümceleri üretmesini ister. Sınıflandırmacı-dağılımsal dilbilgilerinden farklı olarak, yalnızca gerçekleşmiş tümceleri incelemekle yetinmez bir dilin henüz hiç üretilmemiş, ama üretilebilecek olan tümcelerini de kapsayan bütün olası *dilbilgisel* ve *geçerli* tümcelerini üretme düzeneğini betimlemeye çalışır.

Saussure'nin “dil-söz” kavram çiftine paralel olarak Chomsky “*edinç-edim*” kavram çiftini oluşturmuştur. Edinç, dil kullanıcısının konuştuğu dilsel yapının özelliklerini bilmesi iken edim, dilsel yapının ortaya çıkmasıdır. Yani edinç bir sistemler bütünüken, edim o sistemlerin çalıştırılması, dilin kullanılmasıdır. Buradaki edinç, Saussure'ün “dil” edim ise “söz” kavramlarına benzetilebilir. Fakat Chomsky, Saussure'in dil kavramına karşı çıkar. Chomsky, dilbilgisini, edinci inceleyen üretici evrensel bir kuram olarak ele alır. Çünkü onun için önemli olan, konuşan öznenin yaratıcılığını açıklamak, söylenmemiş tümceleri anlama ve üretme yeteneğini ortaya çıkarmaktır (Kıran, 2002). Edinç, dilin sonlu kurallarıyla sonsuz anlatım olanağı sağlayabilmektir. Saussure'e göre ise dil toplumun ortak mirasıdır, toplumsal alan ile ilişkilidir. Söz ise bu ortak mirastan bireyin yaptığı seçkidir.

Amerikalı dilbilimci E. Sapir, dilsel biçim üzerine çalışmış, “*Sapir-Whorf Savi*” adıyla anılan “*dilsel görecelik*” yorumunu geliştirmiştir. Bu görüşe göre bir kimse dünyayı, konuştuğu anadilinde bulunan ayrımlar ve bu ayrımlar arasındaki ilişkiler aracılığıyla algılar ve açıklar (Vardar, 1992:51). Bunun yanında E. Sapir dili “istemli olarak üretilen bir simgeler düzeni aracılığıyla düşünce, duygu ve isteklerin bildirişiminde kullanılan, içgüdüsel olmayan yalnızca inana özgü bir yöntem” (Vardar,1992:53) olarak tanımlar.

Türk dilbiliminin kurucusu sayılan ve dil hakkında birçok çalışma yapan Aksan (2007), dili düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge şeklinde tanımlamıştır. Banguoglu (1990) ise dili insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemi olarak tanımlamıştır. Humbolt (akt. Akarsu, 1984), dili tanımlarken dil-kültür bağlantısına dikkat çeker. Humbolt'a göre

insanın düşünmesini olanaklı kılan dildir. Ulusların ileri bir uygarlık kurmalarının yolu, ulusal dillerini güçlendirmeleriyle mümkündür. Dilde üstünlük yaratamayan bir ulusun düşünceleri de kapalı, dar ve sınırlı kalır. Akarsu'nun (2001), "Dil ile düşünce arasındaki ilişki karşılıklıdır. Birinin gelişimi diğ erinin de gelişmesine olanak sağlar." sözü de bu savın paralelindedir.

Bazı dilbilimciler ve edebiyatçılar, dil olgusunu bir milletin olmazsa olmaz şartı olarak algılamışlardır. Timurtaş (1977), dil meselesini bir milli müdafaa mesele şeklinde ifade etmiştir. Timurtaş, dili korumakla vatan ve milleti korumayı eş değ erde tutmuş, bu savını da dilin vatan kadar, tarih kadar, gelecek kadar ve töre kadar aziz olmasına bağ lamıştır. Bunun yanında dili bayrak ve aile gibi "mukaddesat" saymıştır. Ergin'e göre (1962) ise "dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde geliş en canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir." Kanatlı (2006) ise "dil in canlı bir varlık olduğu ve dilin korunması" fikirlerine sıcak bakmaz. Kanatlı, mecaz anlamda dahi kullanılsa dilin canlı bir varlık olduğunu kabul etmez. Dilin canlı bir varlık olması kendi kendine gelişebileceği anlayışını, çağrışımını ve yargısını beraberinde getirir. Oysa gerek dilin sözcük dağarcığını ve anlamlarını gerek sözcük türetme olanaklarını zorlayan dil kullanıcısıdır. Bunun yanında Kanatlı'ya göre (2006), dili korumaktan ziyade geliştirmek önemlidir. Uluslar dillerini koruma adı altında dili durağanlaştıran bir muhafazakârlığ a dönüştürmenin sakıncalarına dikkat çeker. Bu durum dilin söz varlığı ve sözcük türetme olanaklarını zayıflatabilir.

III. 2. Dil Bilgisi Öğretimi

Dilbilgisi, dilin dizgesini ortaya koymayı, dizgeyi oluşturan kuralları bulmayı, bunların tutarlı bir biçimde açıklamayı amaçlayan bir çalışma alanıdır. Dil dizgesi çok gelişkin ve karmaşık bir dizgedir (Adalı, 1982). Anadili çerçevesinde konuştuğu dilin dizgesel yapısını örtük olarak öğrenen çocuk, ileriki dönemlerde bazı zorluklar yaşayabilir. Aile içindeki dil öğrenmeleri toplumsal bir ihtiyacın sonucuyken pedagojik alandaki dil öğrenmeleri öğrencide istendik bir davranış yaratma amacının sonucudur.

“*Neden dilbilgisi öğreniyoruz?*” sorusu uzun zamandır tartışıla gelen bir konudur. Öğrenciler dilbilgisi kurallarıyla karşılaştıklarında sitemkâr bir şekilde bu kuralların kendilerine bir yararı olmadığını söyler. Öğretmenin bu konuda verdiği cevap ileriki konularda öğrencinin dilbilgisine bakışını önemli ölçüde etkileyebilir. Dilbilgisi öğretimi yapılma gerekçelerini Hudson (akt. Yapıcı, 1992) şu şekilde listelemiştir:

- i. Dile ilişkin saygıyı ve özgüveni oluşturmak
- ii. Standartları belirlenmiş dil öğretimine yardımcı olmak
- iii. Dil başarısını arttırmaya yardımcı olmak
- iv. Yabancı dil öğretimini kolaylaştırmak
- v. Dil ve kültüre ilişkin farklılıklara yönelik hoşgörüyü arttırmak
- vi. Bilimsel yöntem ve analitik düşünmeyi öğretmek
- vii. Dili kötüye kullananlara karşı dili korumak
- viii. Dilin sorunlarını anlamaya yardımcı olmak

ix. Dil hakkındaki genel bilgiyi derinleştirmek.

Dilbilgisi, dil dizgesindeki kuralların daha iyi kavranarak öğrencinin anlama ve anlatma becerilerine katkı sağlar. Yani dilbilgisi öğretmen ve öğrenci için bir amaç değil öğrencinin kendinin daha iyi ifade etmesi için bir araçtır. Ne yazık ki bu önemli ayrım dahaca fark edilememiştir. Dilin kurallarını bilmek ile dili kullanmak çok farklı şeylerdir. Nitelikli bir dilbilgisi öğretimi, bu öğretim esnasında izlenecek yollar öğrencide anlama ve anlatma becerisinin gelişimi yönünde istendik davranış değişikliklerini kendiliğinden sağlayacaktır.

Dil eğitimini etkileyen en önemli etmenlerden birisi de öğretim programlarıdır. Çünkü örgün eğitimde kullanılan ders kitapları bu programlara göre hazırlanır ve öğretmenler bu program çerçevesinde hareket ederler. Son olarak 2005’de değiştirilen Türkçe eğitim programında dilbilgisi temel becerileri etkileyen bir beceri olarak ayrı ele alınmış ve dilbilgisi için şu ifadeler yer verilmiştir:

Dil bilgisi; bir dilin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma temel becerilerini destekleyen kurallar bütünüdür. Öğrenci açısından Türkçenin yapısını oluşturan ve işleyiş kurallarını tanımlayan bilgilere sahip olmak oldukça önemlidir; ancak daha da önemli olan bu kuralların konuşma, yazma, dinlemeyle ilgili dil etkinliklerinde uygulanmasıdır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi kuramsal bilgilere değil, uygulamaya dayanmalıdır. Bu amaçla dil bilgilerinin öğretiminde, kuralların verilmesinin yanında, bu kuralların kelime, cümle ve metin düzeyindeki uygulamaları amaçlanmıştır (MEB, 2006:7).

Yukarda da görüldüğü gibi Milli Eğitim Bakanlığı da dil öğretiminde özellikle dilbilgisi öğretiminin amaçlarının uygulanmasındaki sıkıntıları fark etmiş ve dil bilgisi öğretiminin amacı olarak dil bilgisi kurallarını bilmekten ziyade bu kuralları temel dil becerilerinde kullanmak olduğunu açıklamıştır.

Dilbilgisi öğretiminin zorluğunun nedenlerinden birisi dilbilgisinin soyut olması ve bu soyutluğun öğrenci tarafından anlamlandırılmamasıdır. Dilin soyut olması düşünmenin soyut bir gerçeklik olmasındandır. Wittgenstein'a göre, düşünce anlamlı tümcedir. Tümcelerin toplamı dildir (akt: Yapıcı, 2004). İşte bu soyut gerçekliğin dil bağlamında somut olarak sesletimi, bu işlemler döngüsünün öğretilme süreci bazı sıkıntılara neden olmuştur.

Örgün eğitimi, informal eğitimden ayıran en önemli özellik planlanmış ve örgütlenmiş bir sistem olmasıdır. Dilbilgisi öğretiminde izlenecek nitelikli öğretim yöntem ve teknikleri hedeflenen amaca başarıyla götürebilir. Göğüş (1978), nitelikli bir dilbilgisi öğretimi için aşağıdaki ilkeleri gerçekleştirmenin gerekliliğini ifade etmiştir:

i. Dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemi uygulanmalıdır. Dil, öğrencinin de kullandığı bir dizgedir; bu dizgeye egemen olan birçok kurallar vardır. Dil bilgisi dersi, bu dizgenin kurallarını açıklamalıdır. Dil bilgisi kuralları, sözden ve yazıdan ayrı, hazır sonuçlar olarak öğretilmez; böyle bir öğretim ezberlemeye alıştıırır, uyguma gücü kazandırmaz. Öğretmen önce söyleyeceği sorunu saptar. Bu sorun üzerinde örnekler bulur. Bunları öğrencilere inceletir, benzerlikler dikkat çeker. Benzerlikler, bir kural olarak öğrencilerle birlikte saptanır. Böylece öğretim, gözleme dayanan bir tümevarım yöntemi izlenmiş olur. Gözlemlerde, kural çıkarmalarda öğrencilerin eski bilgilerine dayanılır; bilinenden bilinmeyene gidilir.

ii. Yalnız dil bilgisi kurallarının öğretilmesiyle yetinilemez. Bunların öğrencide birer beceri ve alışkanlık durumuna gelmesi için alıştırmalar yaptırılmalıdır. Öğrencinin yazma ödevlerinde ve başka etkinliklerinde bu kurallara uyulması izlenmelidir. Yaptığı yanlışlar, bu kurallarla açıklanıp düzeltilmelidir.

iii. Öğretimin çıkış noktası, öğrencinin karşılaştığı dil sorunları olmalıdır, öğrenci hangi kuralları bilmiyorsa, bunu ders konusu yapmamız gerekir. Sorundan çıkış, görevsel bir öğretim yoludur. Öğretmen dil bilgisi konularını ve sorunlarını yazma ödevlerinden alabileceği gibi bunları okuma derslerinde incelenen yazılar üzerinde gösterip öğrenmeyi bir gereksinim olarak öğrencilere duyurabilir.

iv. Kuralların öğretilmesinde öğrenciyi doyuracak kuralı doğru kullanmaya yetecek derinlikte bilgi verilmelidir. Sorunu açıklayacak ve tanıttak zengin örnekler, değişik durumlar üzerinde çalışılmalıdır. Kural dışı kaymalar, aykırılıklar da yeterince işlenmelidir.

v. Dil bilgisinin bütün sorunları, yalın değil tümce içinde ele alınmalıdır. Çünkü düşüncelerimiz, tümce olarak anlatılır ve tümce olarak biçimlenir. Sorunlar da bu biçimlendirmelerde tümce içinde belirir.

vi. Dil bilgisi gözlemleri, alıştırmalar yapay örnekler üzerinde yaptırılmamalıdır. İncelenecek örnekle, yazarlardan seçilmelidir. Konuşmalarda geçen sözlerde örnek alınabilir.

vii. Dil bilgisi dersi, başka anadili etkinliklerine bağlı olarak okutulmalıdır. Öğretmen, dil bilgisi çalışmalarını okuma ve anlatım etkinliklerine gözlem, sorun bulma, alıştırma, uygulama ve yanlışları düzeltme yönlerinden bağlamalıdır. Ancak, dil bilgisi sorunlarının ayrı ders saatlerinde incelenmesi gerekir, çünkü bu sorunlar ayrı zaman alacak ölçüde geniş ve önemlidir.

viii. Öğrencilerin ellerinde bir dil bilgisi kitabı bulunması yararlıdır. Öğrenciler, kural, örnek ve alıştırma için bir kitaba başvurmak gereği duyarlar. Dil bilgisi

sorunlarının bir defter üzerinde işlenmesi gerekir. Öğrenci bu defterde örnekleri, çıkarılan kuralları, alıştırmaları bir arada bulur.

Bu ilkelere ek olarak son zamanlarda gelişen teknolojik olanaklardan ve dil bilgisi öğretim materyallerinden dil bilgisi öğretiminde etkin yararlanılmalıdır. Dil bilgisinin kuralları, etkinliklerle ve materyallerle öğrencinin yaşantılayabileceği bir hale dönüştürülmesinde fayda vardır. Dil bilgisi öğretiminde dikkat edilecek önemli bir noktada da “aşamalılık” ilkesinin benimsenmesidir. Aşamalılık ilkesi doğrultusunda dil bilgisi konuları kolaydan-zora, somuttan-soyuta, yakından-uzağa vb. etkenler dikkat edilerek verilmelidir. Örneğin sıfatlar konusu isim konusundan sonra verilmelidir, aynı şekilde zarflar konusu fiiller konusundan sonra verilmelidir. Dil bilgisi için hazırlanan yardımcı kitaplar da bu ilke göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır.

III.3. Dilbilim ve Dil Bilgisi Öğretimi İlişkisi

Dilbilimi sözcüklerin cümle yapısında ve bağlamda kullanımına ilişkin bilgiler sunar. Sözcük bilmenin yanında dili uygun sözcüklerle konuşma kalıpları içinde kullanarak alışkanlık kazanmada gramer bilgileri önem kazanmaktadır (Lado'dan akt. Yaman, 1964). Ayrıca dilbilimin alt dallarından psikodilbilim, toplumdilbilim, ruhdilbilim, metindilbilim başta olmak üzere dil öğretimine önemli katkıları bulunmaktadır. Bu bağlamda anadili öğretimi ve yabancı dil eğitimini konulaştıran eğitildilbilim ortaya çıkmıştır. Eğitildilbilim, dil öğretiminin uygulama alanıdır. Uygulamalı dilbilim alanında yapılan çalışmalar, anadilinin bireyin dilsel, toplumsal, kültürel, bilişsel ve akademik gelişimindeki rolünün betimlenmesine yardımcı olmaktadır (Er, 2007).

Son zamanlarda dilbilim alanında derlem dilbilim çalışmaları da dikkat çekmektedir. Dil öğretiminde derlem dilbiliminin başat katkısı, dilsel veriyi sezgisellik ve

kişisel tercihlerin dışında ölçülenmiş yöntemlerle dil öğretimi alanına aktarabilmesidir. Özkan ve Gündoğdu (2011), dil öğretimi alanında dilsel veriyi alana aktarma konusunda üzerinde durulması gereken noktanın “kime, neyi, ne kadarıyla” öğretileceği sorunsalına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca anadili öğretimi ve yabancı dil öğretiminde dilsel veri seçiminde farklılık olup olmayacağını tartışan Özkan ve Gündoğdu, sorunun çözümünün ana basamağını öğretilcek dilin söz varlığındaki sözcükbirimsel önceliklerin seçkilerinin oluşturduğunu savlamışlardır.

Roulet (1975) ise dil bilim uygulamalarının dil öğretim alanına olası katkılarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

i. Dil bilim teorileri, öğretmenlere dil sisteminin işlevleri ve yapısı hakkında bilgi verir. Bu da dil öğretim süreçlerinin amaçlarını belirlemeye ve ders içeriğini sunmaya katkı sağlar.

ii. Dil bilim teoriler, öğretmene üretici dilbilgisinin evrensel farklı tiplerini (kuralların değişimi gibi), doğrudan evrensel kategorilerini (isim cümlesi, fiil cümlesi ya da söz dizim özellikleri gibi) ve dil öğrenim sürecinde kullanılabileceği dile ait bilgileri verir.

iii. Dil edinim teorilerine dilbilim açısından bakmak, dil öğretim metodlarını etkiler.

iv. Öğretmen, dilbilimin betimlemeleriyle, öğreteceği dilin yapısını daha fazla fark eder. Böylece dil öğretim sürecinindilbilime dayalı içeriğinin niteliğini geliştirir.

v. Dilbiliminin betimlemeleri, dil öğretmenine fonem, morphem gibi parçaların yanısıra dil sisteminin kurallarının listesini de verir.

III. 4. Dil Öğretim Yaklaşımları ve Dil Bilgisi Öğretimi

Dünyadaki gelişmelere koşut olarak Türkiye’de de çeşitli zamanlarda çeşitli dil öğretim yaklaşımları gözetilerek dil öğretim programları hazırlanmıştır. Bu dil öğretim yaklaşımlarından başlıcaları aşağıda genel hatlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

III. 4. 1. Davranışçı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi

Davranışçı psikolojinin uğraş alanı içinde ve sonuçları neticesinde dil bilgisi öğretimine değinen yaklaşımdır. Dil öğretiminde uyarıcı-tepki ve tekrar kavramlarını başat kılmıştır. Maviş’e göre (2007) davranışçılar, dili diğer öğrenilmiş davranışlardan biri olarak varsayarlar. Dil, fonem (ses) ve sözcük, anlam ve sözcük, sözce ve yanıt arasındaki bağlantılar setidir. Bu bağlantılar uyarıcı ve onu takip eden tepki arasındaki ilişkiler yoluyla öğrenilir veya koşullandırılır. Uyarıcı tepki setinin gücü, beklenen yanıtın gelme olasılığını belirler. Bu yaklaşım çerçevesinde dil, hayvanların eğitilmesinde kullanılan kurallar dahilinde öğrenilir. Örneğin bir arslanın yanan çemberden geçmesini öğrendiği biçimde, dil davranışının da öğrenilmesi taklit, koşullandırma ve pekiştirmeye dayanır. Onan (2012) da dil eğitiminde ve özel olarak dil öğretiminde Türkiye’de uzun yıllar Skinner’in davranışçı modelin etkili olduğunu belirtir. Bu anlayışın temel ilkelerden, öğretim yöntem ve tekniklerine, öğretim aşamalarına ve eğitim ortamlarına kadar dil bilgisi öğretiminin her sürecine yansıdığına altını çizer.

Davranışçı yaklaşıma koşut olarak gerçekleştirilen dilbilgisi öğretiminde tümünden gelim yöntemi uygulanır. Öğretmenin sınıf içindeki rolü oldukça etkindir. Öğretmen dil bilgisi kuralını verir, söz konusu kuralla ilgili örnekleri sunar ve daha sonra öğrencilere konuyla ilgili sorular sorar. Öğrencilerden alacağı dönütlere göre de öğretmen konunun öğrenilip öğrenilmediğine karar verir.

Sonuç olarak davranışçı yaklaşıma göre gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminde kuralların ezberlenmesi ve sınavlar öncelenmektedir. Bu yaklaşımda dört temel dil becerisini geliştirmekten ve yaşanılır kılmaktan ziyade bilgiye önem verilmektedir. 1981 Türkçe Öğretim Programı davranışçı yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Bu program içinde yetişen öğrenciler, öğrencilerin bilgi ve becerileri gerçek hayatta kullanabilme, yani okuma anlama, düşünceleri analiz edebilme, sorun çözme, akli yürütme, etkin iletişim kurma vb. becerilere sahip olup olmama durumlarını ölçen uluslar arası PISA araştırmalarında son sıralarda yer almıştır.

III. 4. 2. Bilişsel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi

Davranışçı yaklaşım kuramı ile arasında pek çok fark olan bilişsel dil yaklaşımı Noam Comsky tarafından geliştirilmiştir. Türkçe öğretiminde Türkiye’de sınırlı okul ve kurslarda uygulanmıştır. Bilişsel dil yaklaşımının ana özelliklerini Güneş, (2007), “*Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*” adlı eserinde konuyu şu ana hatlarıyla açıklamıştır:

Bilişsel dil yaklaşımı, insan beynini bilgisayara benzetmekte ve öğrenme sürecini bu çerçevede açıklamaktadır. Bilişsel dil yaklaşımının en önemli temsilcisi Noam Chomsky'dir. Chomsky'e göre dil, edinilmektedir. Dil edinim süreci insanlarda genetik bir donanım ile gerçekleşmektedir. Çocuklarda dil bilgisi, diğer öğrenme süreçlerinden farklıdır. Chomsky, çocukların dil öğrenmek için özel olarak programlandığını söylemektedir. Çocuklar dili bilinçli olarak öğrenmemekte, sosyal koşullar çerçevesinde edinmektedirler. Birey, dilin kurallarından ve sisteminden hareket ederek cümleleri anlamakta ve diğerlerine aktarmaktadır. Birey, dili öğrenmek için temel bir yeteneğe ve evrensel bir dil bilgisine sahiptir (Güneş, 2007: 264).

Onan (2012) ise bilişselci yaklaşımın, özellikle uygulama alanında dil öğretimi ve dil bilgisi öğretimine işlevsel bir açıklama getiremediğini belirtir ve davranışçı yaklaşımın dil öğretimi alanında uzun yıllar sürdürülmesinde bilişsel yaklaşımın uygulama sürecindeki yetersizliğinin neden olduğunu ileri sürer.

III. 4. 3. Yapılandırmacı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi

Günümüzde dil eğitiminde ve dilbilgisi öğretiminde kullanılan en yaygın yaklaşımdır. Bu yaklaşımın temsilcileri Jean Piaget, Vygotsky ve Bruner'dir. Davranışçı yaklaşım ile arasında oldukça farklar vardır. Davranışçı yaklaşımda dil ve öğrenme genetik donanımla gerçekleşir ve dil edinimi söz konusudur. Yapılandırmacı yaklaşımda ise öğrenme ve dil bireyin aktif çabalarıyla oluşmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır. Güneş (2007) yapılandırmacı yaklaşımın diğer dil öğretim yaklaşımlarından ayrıldığı noktalara değinir. Güneş'e göre yapılandırmacı yaklaşım dil bilgisi öğrenme sürecine gelişimsel ve etkileşimsel olarak yaklaşmaktadır. Çocukta dil öğrenme sürecini bebeklikten başlayarak ele almakta ve üst düzey öğrenmeye kadar incelemektedir. Aynı zamanda, dil öğrenmeyi zihinsel becerilerin gelişimiyle ilişkilendirmektedir. Dil öğrenme sürecinde, çocukla anne ve yetişkinler arasındaki etkileşim üzerinde ağırlıklı olarak durulmaktadır (Güneş, 2007: 265). Yapılandırmacılık öğrenciye bilginin ne zaman ve nerede kullanılacağını kazandırır. Öğrenciler var olan bilgiyle yeni bilgileri karşılaştırarak bilgilerini yeniler, değiştirir ve bilgilerine yeni bilgiler ekler (Şimşek, 2007:128). Birbaşka deyişle birey bilgiyi gerçekten yapılandırmışsa kendi yorumunu yapacak ve bilgiyi temelden kuracaktır. Yapılandırmacılık bilginin biriktirilmesi ve ezberlenmesi değil, düşünme ve analiz etme ile ilgilidir (Keskinkılıç ve Keskinkılıç, 2005: 70).

Arslan (2009) ise yapılandırmacı öğrenmede temel alınan özellikleri aşağıdaki gibi özetlemektedir:

- i. Bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme,
- ii. Bilgiyi ve düşündürme sürecini geliştirme,
- iii. Geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme.

III. 5. Sözcük Öğretimi

Sözcük öğretimi, Türkçe eğitiminin tartışıla gelen ve en çok üzerinde durulan konularından birisidir. Özellikle sözcük öğretimi ve kavram öğretimi arasındaki ilişki, benzerlik ve farklılıklar bu tartışmaları zenginleştirmektedir. Sözcük, “anlamı olan ses ya da sesler birliği” şeklinde tanımlanırken kavram, “bir nesnenin zihindeki soyut ve genel tasarımı” veya “nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad etrafında toplayan genel tasarım” ifadeleriyle tanımlanır (Dil Derneği Sözlüğü, 1999).

Birçok dilbilimci (Ullmann, Bally, Ogden&Richards, Greimas, Martinet) kavram sözcük ilişkisini Saussure'nin kuramına göre açıklamış ve “gösteren-gösterilen” terimlerini kullanmıştır; ancak dilbilimcilerin arasında görüş farklılığı olduğu da bilinmektedir. (Güneyli, 2010). Aksan'a göre (2009), dünyadaki nesnelere (göndergeler) sözcükler arasında bir bağlantı bulunmamakta buna karşılık bu nesnelere kavram ve kavramla sözcükler arasında doğrudan bağlantı söz konusu olmaktadır.

Kavram ile sözcük arasındaki ilişkinin belirginleşmesi ve anlaşılır kılınması sözcük öğretimi sürecine olumlu katkılar sağlar. Kavram ve sözcük öğrenmenin ayrı; fakat ilişkili süreçler olduğu bilinmelidir. Çocuklar okulda ve okul dışında ki öğrenme süreçlerinde dil dışı deneyimlerden kaynaklanan çeşitli dünya bilgileriyle donanır. Örneğin daha sözcükleri söylemezken, nesnelere arasındaki farklı kavramsal ilişkileri anlayabilirler. Söz konusu bilgilerin yapılandırış biçimi onların gelişiminin önemli bir kanıtıdır. Bu durum kavramsallaştırmayı temel alan bir anadil eğitimi sonucunda çocuğun bilişsel gelişimine uygun sözcük öğrenimi gerçekleşir (Uzun, 2010).

Şimşek (1983:36) ise kavram öğretimi ile anadilin işleyişi arasındaki birlikteliğe değinir. Şimşek'e göre kavramlar dil içinde oluşur; duygular düşünceler, yargılar dil

ortamında gerçekleşir. Ancak her dilin kavram oluşturma, kavram belirtme, yargı bildirme yolu başka bir dilinkine uymaz. Bu sebeple kişinin eğitime yatkınlığı öncelikle ana dilindeki yetkinliğine bağlıdır.

Düşünmenin bir parçası olan kavramların öğrenilmesi karmaşık bir süreç gerektirmektedir. Kavram öğrenimi bir tür problem çözme etkinliğidir. Her nesnenin, olgunun veya olayın değişik özellikleri olabileceğinden kavramın sadece bir özelliğinden yola çıkarak onu tanımlamak yetersiz kalabilir. Bu bağlamda Morgan (1991:158) insanın bir kavramın özdesine ilişkin belirli bir denenceyi kabul ya da reddetmeden önce o kavramın farklı nesnelere ilgili birkaç örneğini görmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Kavram öğrenme konusu eğitim bilimlerinin öğrenme alanlarıyla da ilişkilendirilir. Alanlar arası işbirliği neticesinde kavram öğrenme ile öğrenme kuramının ürettiği bilgiler kavramların nasıl öğrenildiği ile ilgili bazı ip uçları verebilir. Burada hangi metodun kullanılacağı uzun bir zamandan beri tartışıla gelmiştir. Çağrışımlı öğrenme ve bilişsel öğrenme ön plana çıksa da oluşturulacak etkinliklerle duyuşsal öğrenme ve beyin temelli öğrenme gibi çeşitli kuramlardan da yararlanılabilir. Senemoğlu (1997:100), “Hiçbir öğrenme kuramı, bütün öğrenme türlerini ve öğrenmeye ilişkin sorunları açıklayamamaktadır. Bu da bize öğrenmenin ne kadar karmaşık ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir” ifadesiyle kavram öğrenme durumlarının hangi kurama bağlı olduğunun güçlüğüne belirtmektedir. Yıldız ve arkadaşları (2008), söz konusu güçlükleri de gözeterek ders kitaplarında kavram-sözcük öğretimine ilişkin bazı yaklaşımlar önermişlerdir. Bu yaklaşımları ise dokuz başlık altında toplamışlardır:

- Şartlanma
- Aktarma

- Bağlam
- Genelme
- Belirgenliştirme
- Ayırt etme
- Tanımlama
- Anlamlı hale getirme.

Öncelikli hedeflerin ortaya konmaması, kavram ve sözcük öğretiminde yaşanan sıkıntıların başında yer almaktadır. Öncelikli olarak öğrencilerin gelişim düzeyleri belirginleştirilmeli ve ait oldukları düzeylere uygun sözcük seçimleri yapılarak öğretim gerçekleştirilmelidir. Ayrıca ders kitaplarındaki sözcük seçimi, ulusal ve uluslararası çalışmalar sonucunda ortaya konan ölçütler çerçevesinde yapılmalıdır. Bu bağlamda kavram ve sözcük öğretiminde sözcük sıklığı listelerinden yararlanılmalıdır. Yıldız ve arkadaşları (2008), ders kitaplarına yerleştirilecek sözcüklerde “sıklık” temel alınarak getirilebilecek önerileri şu şekilde sıralamışlardır:

i. İlköğretim Türkçe ders kitaplarına alınacak metinlerdeki sözcükler bir programa bağlı olarak seçilmelidir.

ii. Okullar ders kitaplarını sık sık değiştirmemeli ve aynı ders kitabını kullanmalıdır. Böylece Türkçe öğretmenleri, o ders kitabına (metinlere, sözcüklere) alışır ve özellikle öğrencilerin sözcük dağarcığını geliştirme konusunda, derslerde daha etkili öğretim metotları uygulayabilirler.

iii. Ders kitaplarında günlük dilde kullanılan sözcüklerin yanında çeşitli kavramlara, edebi ve akademik sözcüklere de yer verilmelidir.

iv. Ders kitapları dışında Milli Eğitim Bakanlığının önerdiği, öğrencilerin seviyelerine uygun okuma kitapları öğrencilere programlı bir şekilde okutulmalıdır. Böylece öğrencilerin uzun tatil günlerini değerlendirmesi sağlanmış olur; çünkü öğrenciler ne kadar çok kitap okursa o kadar çok sözcükle karşılaşacaklardır. Bu bakımdan Milli Eğitim Bakanlığının uygulamaya koyduğu "100 temel eser projesi" önemli bir gelişmedir.

v. Öğretmen kitaplarında öğretilecek sözcükler sıklığı az olan sözcükler temel alınarak listelenmelidir.

vi. Çalışma kitaplarında sözcük dağarcığını geliştirici çalışmalara (sıklığı çoktan aza doğru olacak biçimde boşluk doldurma, gruplandırma gibi) yer verilmelidir.

Aksan ve arkadaşları (2011) ise *İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi ve Türkçe Ulusal Dil Derlemi Örneklemindeki Sözcük Sıklıkları* adlı çalışmalarındaki gözlemlerden yola çıkarak daha kapsamlı sözcük sıklığı çalışmaları yapabilmek ve sıklık çalışmalarının bulgularını Türkçenin eğitimi alanında kullanabilmek için aşağıdaki önerileri sunmuşlardır:

i. Tür/kök çeşidi listelerini oluşturmada sözcük türü işaretleme yazılımıyla işaretlenmiş, denetimi yapılmış ve mümkün olduğunca sözcük türü belirsizlikleri giderilmiş dil derlemleri üzerinde çalışılması.

ii. Dilin doğal kullanımını daha gerçekçi yansıtan, dil yönünden daha dengeli dağılım gösteren ders malzemelerinin (öğrenci sözlükleri, Türkçe ders kitapları, çocuklara yönelik okuma metinleri, vb.) hazırlanması.

iii. Hangi yaş grubuna hangi sözcüklerin daha önce öğretilmesi gerektiği sorusunun, doğal dil verisinden elde edilen sıklık çalışmaları ile yanıtlanması.

iv. Belirli bir alana ait ders malzemelerinin hazırlanması sürecinde, malzemelerde kullanılacak terimlerin saptanması.

v. Gündelik dile ait olup da, hedeflenen alana özgü bazı kullanımları da olan sözcüklerin saptanması ve hazırlanacak ders malzemelerine bilinçli olarak bu özel kullanımların katılması.

vi. Türkçe ders kitaplarının nicel ölçütlerle değerlendirilebilmesi için özel amaçlı bilgisayar yazılımlarının geliştirilmesi.

III. 6. Sıfat Öğretimi

Son yıllardaki dil öğretim çalışmaları daha çok ilk okuma yazma öğretimi ve sözcük öğretimi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda sözcük türlerinin öğretimi konusuna çok fazla değinilmemiş, yüzeysel bilgilerle yetinilmiştir. Sözcük türleri içinde sıfat tanımlı sözlük birimler, hem yapı hem de kullanım olarak etkin bir işleve sahiptir. Türkiye Türkçesinin söz varlığını barındıran Türkçe Sözlük'te (2005), madde başı olarak sözlük birimselleştirilmiş 11.320 sıfat tanımlı sözlük birim yer alması bu durumun önemini ortaya koymaktadır. Alan yazınında sıfat öğretimi üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Dil bilgisi öğretimini, öğrencinin gözlem yoluyla anadilinin canlı işleyişini daha iyi kavrayıp, kullanmasının amaç edilmesi gerektiğini ifade eden Engin (2004:126) niteleme işlevli sıfatların ilköğretim düzeyinde-özellikle 6. sınıf düzeyinde-kavratılmasında dikkat edilecek hususları şu şekilde sıralamıştır:

i. Sözcük bağlam içinde bir anlam kazanır, bir işlev üstlenir, bir değer taşır. Dolayısıyla niteleme sıfatları öğretilirken de kullanım esas alınması gerekmektedir.

Niteleme sıfatları-öteki sözcük türleri gibi- bağlam içindeki kullanım özelliklerine göre, öğrenciye sezdirme ve kavratma yoluyla öğretilmelidir. Ancak ders öğretmenin konunun öğretiminde salt biçime ve anlama dayalı yaklaşımları benimsemesi, etkin ve kalıcı öğrenmeyi olumsuz yönde etkileyecektir.

ii. Öğretimde kullanılacak metinler, öğrencinin düzeyine uygun olarak seçilmelidir. Öğrencinin gelişim düzeyine uygun olarak, etkin ve edilgen sözcük dağarcıklarında bulunması mümkün olmayan sözcükler içeren metinler, öğretimi zorlaştıracığından tercih edilmemelidir.

iii. Niteleme sıfatlarının öğretiminde; resim, model gibi birtakım görsel materyallerden yararlanılabilir. Bu tür bir çalışmada, öğrenciden sınıfta var olan birtakım şeyleri; duyularına, algılarına ve sezgilerine dayalı olarak betimlemeleri istenebilir. Sözlü ve yazılı anlatımlarında da, öğrenciden kendisine ait özel bir eşyasını betimlemesi istenebilir. Böylelikle hem dilbilgisi konuları, temel amaca yönelik olarak sözlü ve yazılı anlatım uygulamalarıyla bütünleştirilmiş olacak, hem de öğrencinin söz dağarcığındaki sözcük etkin hale geleceği için, öğrencinin söz dağarcığı zenginleşecektir. Zira öğrencinin söz dağarcığı ne kadar zengin olursa onun sözlü ve yazılı anlatım becerisi de o kadar güçlü ve etkileyici olacaktır.

iv. Niteleme sıfatlarının çokça kullanıldığı bir metin, tepegöz vasıtasıyla önce metindeki mevcut niteleme sıfatları çıkartılmış olarak öğrencilere gösterilip buradaki anlam yavanlığına dikkat çekilebilir. Ardından daha önce niteleme sıfatlarının olduğu alanlarının boş bırakıldığı bu metnin üzerine, niteleme sıfatları yazılmış yeni bir asetat konularak niteleme sıfatlarının anlamı ayrıntılı kılma ve zenginleştirme özelliği vurgulanabilir.

v. Niteleme sıfatlarının öğretiminde, -öğretmenin görsel olarak gerçekleştirilmesi açısından önemli bir rolü olan- kavram haritalarından da yararlanılabilir. Bizim anlamsal içeriklerine göre gruplandırdığımız niteleme sıfatları, ilgili anlam alanları dikkate alınmak suretiyle öğrenciye sezdirilebilir. Ayrıca sınıf ortamına getirilecek kavram haritaları dışında, öğrencilerin kendilerinin de özgün kavram haritaları oluşturmaları istenebilir.

vi. İlköğretim 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin büyük çoğunluğu, gelişim özellikleri itibariyle eğlendirici etkinliklerle desteklenen uygulamalardan hoşlanmaktadır. Bu yaş grubundaki öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak; günlük hayatta etkileşime girdiği varlıklara ve kavramlara ait nitelikleri belirten sıfatlar bulmaca, oyun, yarışma gibi eğlendirici etkinliklerle kavratılabilir.

Tunçel (2006) ise, *Türk ve Alman İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Dilbilgisi Ders Kitaplarındaki Sıfatların Nicelik Bakımından Karşılaştırılması* adlı çalışmasında hem Almanya'da hem de Türkiye'de, ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin dilbilgisi derslerinde ne kadar ve hangi sıfatlarla karşılaştıklarını araştırmıştır. Kitaplardaki Türkçe sıfat içeriği Almanca sıfatlardan çok az olduğunu tespit eden Tunçel, Türk öğrencilerin bu sıfatları öğrenmeyi ertelemekte olduğu ve Alman yaşdaşlarıyla karşılaştırdıklarında anadillerini kullanmada eksik kaldıkları sonucuna varmıştır. Bir durum tespiti yapan Tunçel, sıfat öğretimi konusunda bir öneride bulunmamıştır.

Özkan (2011), bilgisayar destekli dil/dilbilim çalışmaları olarak da adlandırılan alanda, oldukça güvenilir ve hızlı erişilebilir dilsel bir ortamda, özellikle sözlükbilim ve sözdizim çalışmalarında, dilin kullanım özelliklerini belirlemek, ana dili ve yabancı dil öğretimine yönelik sıklığı yüksek yapıları ve kullanımlarını ortaya çıkarmak, vb. amaçlarla

derlem (corpus) oluşturma gerekliliğine dikkat çekmiştir. Bu amaçla Türkçe Sözlük'te (TS) sıfat olarak tanımlı sözlükbirimlerin ad tanımlı sözlükbirimlerle ilişkiselliğini *derlem tabanlı* (corpus-based) bir uygulamayla eşdizimlilik çerçevesinde yöntem ve uygulama açasından ortaya koymaya çalışmıştır. Genelde dil özelde de Türkçede yoğun bir kullanıma sahip olan sıfatların dizimsel özellikleri belirlenmiştir. Çalışma sonucunda Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda sıfat-ad ilişkiselliği temelinde var olan kullanım görünümleri sıklık temelli olarak ortaya konmuştur. Ayrıca sıfatların kullanım sıklıkları ve dil öğretimindeki önceliklerinin yanında adların da sıklıkları ve dil öğretimindeki öncelikleri sıralanmıştır.

III. 7. Sıfat Öğretiminde Aşamalılık Sorunu

Bu konu başlığı altında öncelikli hedef *aşamalılık* kavramını belirginleştirmektedir. Her dil öğretiminde öncelikli dikkat edilmesi gereken öğretimdeki kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ilkeleriyle de birebir örtüşen *aşamalılık*, TDK Güncel Sözlükte (2009) "aşamalı olma durumu" olarak verilir. Aynı sözlük, *aşama* sözlük birimini ise üç madde başında ele alır. Bunlar şu şekilde tanımlanır:

1. *İsim; önem veya değer bakımından gitgide yükselen bir sıra basamakların her biri, rütbe, mertebe, paye.*
2. *Varılması istenen bir amaca doğru geçilmesi gerekli dönemlerden her biri, evre, basamak, adım, merhale.*
3. *Spor; bir yarışın belirli uzaklığı kapsayan bölümlerinden her biri, etap.*

Bu tanımların yanında kavramın "anlam alanı" ve "çağrışımsal alanı" konunun detaylandırılmasına yardımcı olabilir. J. Trier, A. Jolles, K. Bühler, W. Portzig ve L.

Weisgerber adlarıyla anılan anlam alanı; dilsel alan, sözlüksel alan, sözdizimsel alan, anlamsal alan, kavramsal alan, anlam yerleşkesi ve anlamsal örgü kavramları kimi ince ayrımlar gösterse de eşanlamlı kavramlar olarak değerlendirilebilir. Dilbilim sözlüklerinde (Bussmann 1990 ve Lewandowski 1990); anlamsal açıdan birbirine yakın sözcüklerin oluşturduğu alan diye tanımlanır. Buna göre sözcüklerin anlamı, aynı alana ait diğer sözcüklerin anlamıyla belirlenir ve sınırlanır. Herhangi bir sözcüğün ya da kavramın anlam alanı, dil kullanıcılarının söz konusu alana ilişkin sözlü-yazılı düşünsel birikimlerini yansıtır. Sözlüksel veya dilbilgisel anlam alanıyla anılması gereken bir başka kavram “çağrışımsal anlam” alanıdır. Çağrışımsal anlam (Lewandowski 1990), bireyin bir sözcüğe ilişkin anılarını ve belleğini gözetken ikincil anlamdır. Bu tanımlar çerçevesinde *aşamalılık* kavramının anlam alanını oluşturan çağrışımsal sözcükler ve sözcük grupları şu şekilde sıralanabilir: *gelişme, adım, basamak, merdiven, yükselme, matematiksel sıra, niteliksel ve niceliksel sıra, mantıksal-düşünsel gelişim, neden sonuç ilişkisi, inşa etmek, yapılandırma, organize etme, yapı, kat çıkma...* Burada görüldüğü üzere sırf *aşamalılık* kavramının anlam alanını belirleme girişimi bile, genelde anadili özelde ise sıfat öğretiminde önemli yöntemsel ipuçları vermektedir. Özellikle sıfat çalışmalarından elde edilecek verilere koşut olarak hangi gelişim döneminde hangi sıfatın ne sıklıkta ve hangi nitelikte öğretileceği *aşamalılık* sorununun özünü oluşturur.

III. 8. Sıfatlar

Türkiye Türkçesinde çok geniş bir yeri olan sıfatlar, adlardan önce gelerek adları niteleyen ve belirten sözlerdir. Muharrem Ergin’e göre (2002) Türkçede tek başına sıfat diye bir şey yoktur. Her sıfat aynı zamanda bir isimdir. Bir vasıf ismi gibi de kullanılır, sıfat gibide kullanılır. Örneğin ağaç, ev, çiçek gibi mavi, büyük, güzel

sözcükleri de birer isimdir. Fakat her ad, sıfat olmazken her sıfat addır. Ad ve sıfat ayırımını ortaya çıkaran etmen kullanım biçimlerindeki farklılıktır. Adlar somut veya soyut bir nesneye ad oldukları, kendi başlarına bir varlığı bir nesneyi temsil etmezler. Yalnız varlık nesnelere var olan niteleme ve belirtme özelliklerini soyut olarak gösterirler: zengin, sığ, bir kaç gibi (Korkmaz, 2003). Kanatlı (2008), ise sıfatların edimsel ya da dil kullanımsal işlevlerine dikkat çeker. Kanatlı'ya göre sıfatlar sadece adı betimlemekle kalmaz, onu sınırlandırır. Bir başka anlatımla onun bağlamını belirler. Söz konusu adın anlam alanından hangisinin öne çıkarılması gerektiğine ilişkin ipuçları verir. Alımlayıcının anlamlandırma sürecini yönlendirilmeye çalışır. Bu bakımdan sıfatların kişilerin ikna edilmesinde, kandırılmasında ya da kendini ele vermesi sürecinde önemli işlevleri vardır.

III. 8. 1. Sıfatların Özellikleri

1. Sıfatlar isimlerden önce gelerek onları sayı, renk, durum, hareket, biçim, yer, işaret, ve soru yönlerinden tamamlar, onları niteler veya belirtir: güzel düşünceler, ulusal fikirler, kırmızı şapka, o zaman, iki kalem vb...

2. Tek başlarına kullanıldıkları zaman isim değerindedirler. Çünkü ancak bir isimden önce geldikleri zaman sıfat oldukları anlaşılabilir:

İhtiyar adam elindeki bastonuyla çok sevimli görünüyordu. (sıfat)

İhtiyarlar dışarı çıktı. (ad)

3. Sıfatlar bağlı buldukları adlardan ayrılıp tek başlarına kullanıldıkları zaman iyelik, çokluk ve ad çekim eklerini alabilirler. Fakat o zamanda sıfat olmaktan çıkıp ad grubuna girerler:

Eski sırt çantasını alıp dışarı çıktı. (sıfat)

... çünkü yeni simaları hep yadırgarım ve derhal eskilere daha çok sokulurum (Adivar, 2008).

4. Sıfatlar bir adın değil de bir sıfatın veya zarfın önüne geldiği zaman artık sıfat olmaktan çıkıp zarf görevindedirler:

Öğrenciler seni *böyle* karşılayacak.

Annesi oğluna *iyi* davrandı.

5. Bir adın önünde birden çok sıfat bulunabilir. Bu sıralama rast gele değildir, bir düzene bağlıdır. Belirtme sıfatları, genellikle niteleme sıfatlarından önce gelir ve bir sayı sıfatı olarak niteleme sıfatlarından önce geldiği halde, belirsiz sıfat olarak, niteleme sıfatlarından sonra gelir:

a) Arkamda uzun krem renkte bir entari var (Adivar, 2008).

b) Susmuş, küsmüş, pısmış, yanmış, yakılmış, atılıp satılmış, değerler bir yana, üne ve paraya bakmadan, hatta onlar pahasına, şuraya buraya şiir sıkıştıranlar bile devrin Türkiyesini yüzünü ak eder (Eyüpoğlu, 1997).

c) Öpülesi güzel gözlü kız, uzaktan bana gülerek baktı.

d) Adlar ile sıfatlar arasındaki birbirine geçiş özelliği dolayısıyla, adlar da başka bir adın önünde sıfat olarak kullanılabilir. Yalnız sıfat görevi yüklenmiş olan adın tıpkı öteki sıfatlarda olduğu gibi, eklendiği ada özgü bir niteliği belirtmesi gerekir: demir kapı, yığın yığın insanlar, can arkadaş, erkek adam, sırma saç gibi (Korkmaz, 2003).

e) Bir sıfatla onun nitelediği ya da belirttiği bir isim arasına noktalama işareti (özellikle virgül) konmaz. Virgül konursa ilk sözcük tek başına kalmış olur, dolayısıyla isimleşir:

Genç kız etrafına bakmadan koridordan hızlı hızlı geçti. (sıfat)

Genç, koridordan hızlı hızlı geçti. (ad)

f) Sıfat varlığından bahsedildiği her yerde mutlaka sıfat tamlaması vardır; o sıfatla (soru sıfatı da olsa) bir tamlama oluşturulmuştur:

İkiz tepeler, siyah kirpikli kız, sıra sıra selviler... (sıfat tamlamaları)

III. 8. 2. Sıfatların Sınıflandırılması

Edizkun (1993), Ergin (2002), Bozkurt (2002), Bilgegil (1984) sıfatları kökenlerine, yapılarına ve işlevlerine göre üçe ayırmaktadır. Bu çalışmada da sıfatlar üç bölümde incelenerek genel bir değerlendirme yapılacaktır.

III. 8. 2. 1. Köklerine Göre Sıfatlar

Kökenlerine göre sıfatlar, *Türkçe kökenli sıfatlar*, *yabancı kökenli sıfatlar* ve *karışık kökenli* sıfatlar olmak üzere üçe ayrılır.

Türkçe kökenli sıfatlar bir kısmı doğrudan doğruya kök veya kök durumuna geçmiş yalın sözledir. Büyük bir kısmı da bir sonraki bölümde işleyeceğimiz türemiş veya birleşik sıfatlardır: acı kahve, bitkisel yaşam, etçil yaratık, kılıksız adam, yapışkan nesne gibi.

Dilimiz bulunan yabancı kökenli sıfatların çoğu tarih seyri içinde sosyo kültürel nedenlerle Arap ve Fars dillerinden geçmiştir. Aynı şekilde çeşitli ilişki ve nedenlerle Fransızca başta olmak üzere Yunanca, İtalyanca, İngilizce ve İspanyolca gibi batı dillerinden geçmiş sıfatlar da bulunmaktadır.

Dilimizde sıfat olarak kullanılmış pek çok Arapça ve Farsça sözcük vardır. 1932'de başlatılan dilde Türkçeleşme hareketiyle bunların büyük bir kısmı atılıp yerine

Türkçe karşılıklar konmuştur. Fakat H. Ziya Uşaklıgil, M. Şevket Esendal, M. Akif Ersoy, Y. Kemal Beyatlı gibi yazarların eserlerinde bu dillere ait sıfat örnekleri sık görülür.

acayip sesler, fena bakış, meşhur yer, muhteris bakışlar, siyasi tarih (Arapça sıfatlar)

kem göz, kenar mahalle, yekpare ayna, tembel öğrenci, bedbin bir fikir (Farsça sıfatlar)

Dilimizde Batı kökenli sıfatlar, Tanzimat'la başlayan batıya yönelme hareketinin kültürel ve ticari ilişkilerin yol açtığı alıntılardır (Korkmaz, 2003). Absürt tiyatro, alkolik hasta, filozofik değerlendirme, filolojik gelişme, legal kuruluş, entelektüel kişilik, objektif tutum, alafranga yemek gibi.

Karışık kökenli sıfatlar genellikle Arapça bir adla Farsça bir ekin, Farsça bir ekle Arapça bir adın birleşmesinden yahut da Arapça ve Farsça adlara Türkçe bir sıfat yapma ekinin getirilmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2003). Bedelli askerlik, safdil arkadaş, manasız söz, kurşuni renk, filigranlı kağıt, fosforlu kaya, kuşetsiz vagon gibi.

III. 8. 2. 2. Yapı Bakımından Sıfatlar

Sıfatlar, yapı bakımından *basit sıfatlar, türemiş sıfatlar ve birleşik sıfatlar* olmak üzere üçe ayrılır:

Daha küçük birimlere ayrılmayan sıfat işlevinde kullanılan sözcüklere basit sıfatlar denir. Kök sıfatlar da bu bölümde incelenir. Tek ya da çok seslemlilerdir. Çok seslemler de eklere köklere ayrılmazlar (Bozkurt, 2000). Bol ışık, kara tahta, yumuşak huy, dar yol, güzel kız gibi örneklerde bulunan sıfatlar, basit sifata örnek olarak verilebilir.

Türkçede sıfatların çoğunluğu kök sözcüklerdir. Gerektiğinde değişik köklerden sıfat işlevinde kullanılan yeni sözcükler türetilir. Bu amaçla isim ya da fiil kök ve gövdelerine yapım ekleri alan sıfatlara *türemiş sıfatlar* denir. Bunlar iki yolla türetilir:

a) İsim kök ya da gövdelerinden sıfat yapma: insanca yaşam, çocukça bakış, ölümcül hastalık, candan arkadaş, kadifemsi kumaş, süslü şarkıcı, terbiyesiz adam, dostça söz gibi.

b) Fiil kök ya da gövdelerinden sıfat yapma: kıskanç çocuk, bildik kimseler, yatılacak oda, sulak arazi, yıkık duvar, ürkek kedi, unutkan bilgin, çıkmaz sokak gibi.

Birden çok sözcüğün aralarına bir ek ya da bağlaç girmeyecek kadar birleşip kaynaşmasından oluşan yeni anlamdaki sıfatlara *bileşik sıfatlar* denir (Ediskun, 1993).

Birleşik sıfatların yapıları iki türdür:

a) Anlamca kaynaşmış bileşik fiiller ile oluşan bileşik sıfatlar: canciğer arkadaş, uluslararası gerginlik, haktanır, kimseler, okuryazar köylüler, gözü pek delikanlı, eşsesli sözcükler, ikinci sınıf lokanta, biraz sabır gibi.

b) Kurallı bileşik fiiller ile oluşan bileşik sıfatlar: Kurallı bileşik fiiller ile oluşan bileşik sıfatlar, sayıca çoktur ve değişik biçimlerde yapılır. Başlıcaları şunlardır:

1. Bazı sıfat takımlarının sonuna *-lı* yapım eki getirilerek yapılır: sırma saçlı kız, kısa boylu adamlar, kırmızı boyalı ev, siyah gözlüklü kadın gibi.

2. Kimi sıfat takımlarında, isim sıfattan önce getirildikten sonra, ismin sonuna iyelik eki (-ı, -i, -u, -ü) ulanarak yapılır: kısa boydan boyu kısa adam, tatlı sohbetten sohbeti tatlı komşular, geniş bahçeden bahçesi geniş ev gibi.

3. Yansımaların yinelenmesiyle yapılır: pırıl pırıl camlar, dangıl dungul adamlar gibi.
4. İsimlerin yinelenmesiyle yapılır: avuç avuç para, yığın yığın eşya gibi.
5. Sıfatların yinelenmesiyle yapılanlar: kırmızı kırmızı elma, kızıl kızıl bayraklar gibi.
6. Yakın anlamlı sözcükler yan yana getirilerek yapılır: sazlı sözlü toplantı, delik deşik eşya, alaca bulaca renkler gibi.
7. Zıt anlamlı iki sözcük yan yana getirilerek yapılır: iyi kötü sözler, sağlı sollu dükkânlar, irili ufaklı hayvanlar gibi.

Not: Dilimizdeki yabancı kökenli azimkâr, günahkâr, hürmetkâr, rengârenk, vatansever, yekpare vb. sıfatlar da birer bileşik sıfattır.

III. 8. 2. 3 İşlevlerine göre Sıfatlar

Sıfatlar işlevlerine göre niteleme sıfatları ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılır.

III. 8. 2. 3. 1. Niteleme Sıfatları

Niteleme, bir adı belli özellikleri göz önüne alarak, aynı kümede yer alan öteki adlardan ayırmaya ya da bu ad hakkında ek bilgiler vermeye yarar (Akerson ve Ozil, 1998). Niteleme sıfatları bu işlevi yerine getirir. Niteleme sıfatları, canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek beceri gibi türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır.

III. 8. 2. 3.2. Belirtme Sıfatları

Nitelenmemiş; bir adla ya da belirtici bir sıfatla tümlememmiş adlar belirtisizlik içinde kalır.

Ağaç yeşeriyor, çiçek açıp meyve verecek. Kuş uçacak. Balık yüzer...

Yukarıdaki tümcelerde adlar nitelik göstermediği, yerleri, nicelikleri belirtilmediği için sınırsız bir genellik içindedir. Bu sınırsız genellik, daha çok, belirtici sıfatlarla kısılinca varlığın tanınması kolaylaşır (Gencan, 2001).

Varlıkları türlü yönlerden belirten sözcüklere belirtme sıfatları denir. Belirtme sıfatları kendi içinde dört gruba ayrılır:

III. 8. 2 3.2. 1. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. Ad olarak dilbilimciler “işaret sıfatı” üzerinde uzlaşmasına rağmen Gencan (2001), “Dilbilgisi” kitabında işaret sıfatlarını, “im sıfatları” olarak almıştır.

Türkiye Türkçesinde işaret sıfatları olarak görev yapan “bu, şu, o” sıfatları aslında birer zamirdir. Fakat adılların önüne gelerek sıfat görevi yüklenmişlerdir. Sıfatlar, herhangi bir ek almadığı için işaret sıfatlarının çoklu biçimi yapılamaz, yalnız teklik biçimde kullanılır. Çokluk ekini işaret edilen, gösterilen nesne alır: şu denizler, şu dağlar gibi.

- “bu” işaret sıfatı:

Genç çavuşun bu beraberlikten memnun olduğu belli idi. (Tanpınar, 2008)

Bu defa kız yüzünü ekşitti. (Gürpınar, 1997)

- “şu” işaret sıfatı:

Misafirlerin şu veya bu nevi insanlar olmasından ne çıkardı (Güntekin, 1996)

Çocukluğumda uçurttuğum uçurtmalar Bacaklar takılan şu beyaz bulutlar olacak (Tarancı, 2010)

- “o” işaret sıfatı:

İşte bu kadın, o akşamın pembeleşen ışığında gül gibiydi (H. Balıkcısı, 1998)

Züleyha, o akşam Silifke’ye bambaşka insan olarak döndü. (Güntekin, 1996)

- “İşte” ünlemi bazen pekiştirilmiş bir işaret sıfatı olarak kullanılır:

İşte kağıt ve kalem, yaz bakalım.

“İşte bu” ünlemi bazen işaret sıfatları önünde bir pekiştirici olarak da kullanılır:

İşte bu yerde, işte şu adam, işte o ev gibi.

III. 8. 2 3.2.2. Sayı Sıfatları

Varlıkları, sayı ilgili türlü yönlerden belirten sözcüklerdir. Sayıların başlangıcı sıfırdır. Sayılar, sıfırın altında ve üstünde sonsuza kadar uzanır. Dilimizde sayılar onlu düzene bağlıdır. Görevleri bakımından beşe ayrılır:

- **Asıl Sayı Sıfatları**

Asıl sayı sıfatları, eklendikleri adla birer sıfat tamlaması oluşturan adın ve sayısını belirten sıfatlardır:

Kasabada iki taksi, beş fayton yedi yaylı var (Buğra, 1987).

Ona göre işleyen insan kafasının üç büyük gayesi var (Tanpınar, 2008).

- **Sıra Sayı Sıfatları**

Varlıkların, nesnelere bir sıra içinde belli yerlerini gösterir. Derecelerini bildirir. Sayı sözlerine *-ıncı* eki getirilerek yapılır. Büyük ve küçük ünlü uyumuna girer.

Bu bakımdan ekin ünlüsünün *-inci/-inci*, *-uncu/üncü* biçiminde kalın düz ve yuvarlak söylenişleri vardır. Sayı sözcüğü ünlü ile biten ekin başlangıcında ünlü kullanılamaz (Bozkurt, 2000).

Zelzelenin ikinci veya üçüncü gecesi yine hikayede anlatılan şekilde ona rastlamıştım (Tanpınar, 2001).

Beşinci günü sabrın mükafatını gördü (Tanpınar, 2008).

• Kesir Sayı Sıfatları

Belirttikleri adların sayısını kesirli olarak gösteren sıfatlardır. Diğer sıfat türlerinden ayrılan yanı tek sözcükle değil bir sözcük grubuyla kullanılmasıdır. Kesirli sıfatlar, yapıca, bulunma eki almış bir sayı adının başka bir sayı adı ile oluşturduğu bulunma grubuna dayanır. Bu grup bir adın önünde sürekli olarak sıfat görevi yüklenmiştir (Korkmaz, 2003). Üçte bir hisse, dörtte bir elma, beşte bir getiri, yüzde otuz sekiz faiz, yüzde dört komisyon gibi.

Kesirli sayı sıfatlarında, sıfat durumundaki grubun ikinci sözcüğün sonuna bir üçüncü şahıs iyelik eki getirilerek sıfat ad gibi de kullanılabilir. Bu durumda kesirli sıfat tamlaması bir ad tamlamasına dönüşmüş olur. Üçte bir pay/ payın üçte biri, binde beş nüfus/ nüfusun binde beşi, beşte bir gelenler/ gelenlerin beşte biri gibi.

• Üleştirme Sayı Sıfatları

Varlıkların eşit bölümlere ayrıldığını belirten sıfatlardır: üçer kitap, beşer ev, sekizer yatak, onar kalem gibi. Üleştirme sayıları *-er* ekiyle türetilir:

a. Ünsüzlerle biten asıl sayıların sonuna *-er* gelir, kalın hecelerden sonra *-ar* olur: birer, beşer, yüzer, otuzar, kırkar, doksanar...

b. Ünlü ile biten sayılarda iki ünlünün yan yana gelmemesi için araya kaynaştırma harfi olan “ş” gelir: ikişer, yedişer, yirmi beşer...

Üleştirme sayılarıyla kurulan sıfat takımlarında adlar çoğullanmaz.

• Topluluk Sayı Sıfatları

Topluluk sayı sıfatları, adın gösterdiği varlık ve nesnelere arasında bir yakınlık, birliktelik ve topluluk bulunduğunu gösteren sıfatlardır. Bu sıfatlar asıl sayılara *+(I)z*, *+(U)z* ekinin getirilmesiyle kurulur ve o sayıya bir topluluk anlatımı kazandırır (Korkmaz, 2003). Örnek olarak “ ikiz kardeşler, üçüz yapılar, dördüz bebekler, beşiz çocuklar” verilebilir.

III. 8. 2 3.2. 3. Belgisiz Sıfatlar

Belgisiz sıfatlar, varlıkların özellikle sayılarını, miktarlarını belirsiz olarak bildiren sıfatlardır: birkaç genç, bütün insanlar, bir kimse, her çocuk, başka gün, birtakım düşünceler, hiçbir zaman, falan tarihte gibi. Belgisiz sıfatlar belirttikleri adların çoğullanıp çoğullanmamaları bakımından üçe ayrılırlar (Gencan, 2001).

a. Her, birkaç, hiçbir, her bir, herhangi bir, biraz vb. sıfatlarının belirttiği adlar çoğullanmaz: Her koyun kendi bacağından asılır.

b. Bütün, birtakım, vb. belgisiz sıfatlarının tümlediği adlar çoğul olur:

Birtakım düşünceler, beynimi yiyip bitiriyor.

Aydınlar, bütün insanları barışa davet etti.

c. Birçok, başka, öbür, bazı, fazla vb. belgisiz sıfatlarının tümledikleri yerine göre tekil de olur çoğul da.

III. 8. 2 3.2.4. Soru Sıfatları

Varlıkların, nesnelere durumlarını, yerlerini, sayılarını, soru yoluyla belirten sözcüklere soru sıfatı denir. Soru sözcüğü addan önce gelir ve adın bir özelliğini sorar. Doğrudan adı etkiler. O ad ile birlikte tümcede görev alır. Tümcede addan ayrılamaz. Tümceden sıfat işlevli soru sözcüğü çıkarıldığında tümcenin anlamında, soru ögesi eksilir, ancak tümce bozulmaz (Bozkurt, 2000).

“Kaç” soru sözcüğü varlıkların, nesnelere sayısını öğrenmek için kullanılır:

“Kaç öğrenci geldi? Kaç kişi yemeğe katılacak? Kaç gün kalacaksınız?” gibi.

“Hangi” sözcüğü nesnelere arasında bir ya da birkaçını belirtecek bir yanıt istemek için kullanılır. Sıfatın belirttiği ad, çoğul da kullanılabilir:

Hangi gün bize geleceklerini söyledi mi?

“Nasıl” varlığın, nesnelere niteliğini sorar. Bu sıfatın belirttiği ad çoğul eki almaz:

Bu nasıl sorudur? Nasıl bir evde oturacaksınız?

“Ne kadar” varlıkların nesnelere ölçüsünü sayısını sorar. Bu soru sıfatından sonra gelen ad tekil kullanılır:

Ne kadar yolumuz kaldı?

III. 8. 3. Çocuklarda Sıfat Sıralamasına İlişkin Araştırmalar

Dilin yapısını incelendiğinde herkes tarafında kabul görmüş bir dizilişin varlığı kolaylıkla fark edilebilir. Her dilin kendine ait bir diziliş şekli mevcuttur. Türkçede ögeler “Özne-tümleç-yüklem” şeklinde dizilirken İngilizcede “Özne-yüklem-nesne” şeklinde sıralanırlar. Genel cümle dizilişinde varlığı kabul edilen bu sıralamaların bir ismi niteleyen birden çok sıfat arasında da bulunup bulunmadığı araştırma konusu olmuştur. Sıfat sıralarını saptama çalışmaları Türkiye’de yeterince irdelenmemiştir. Konu hakkında ulaşılabilen tez düzeyinde -daha sonra kitaplaştırılmıştır- tek çalışma Alpöge’nin (1991) “*Çocuk ve Dil: Türkçede Sıfatların Kullanımı ve Çocuğun Gelişimi Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmasıdır. Çalışmada konuyla ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiş ve Türkçede sıfat kullanımı çocuğun gelişimi açısından irdelenmiştir. Söz konusu çalışmada, “Çocuklarda Sıfat Sıralamalarıyla İlgili Çalışmalar” şu şekilde özetlenebilir: çocuklarda sıfat sıralamalarıyla ilgili çalışmalarda ilk olarak çocukların hangi sıfatları kullandıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Walter ve Walt (1974), yaptıkları araştırmada çocukların önce ölçü sıfatlarını öğrendiklerini bulmuşlardır. Nelson (1974) 2, 3 yaş arasındaki 18 çocuğun günlük konuşmalarından alınan örnekleri incelemiş ve çocukların kullandıkları sıfatlar nesnelere ayırt etmeye, sınıflandırmaya ve gruplandırmaya yaradığını gözlemlemiştir. Hovel ve arkadaşları (1978) çocukların dil öğrenmesine annelerin katkısını araştırmak istemişlerdir. Yaptıkları deneyler ve çalışmalar sonucunda annelerin örnek vererek ve çocukların sözlerini tekrarlayıp geliştirerek, çocukların dil öğrenmesine yardımcı olabileceklerini göstermişlerdir. Martin ve Molfese (1972) ise araştırmalarında çocukların da yetişkinler gibi sıra kullanıp kullanmadıklarını incelemişlerdir. Çalışmalarında ikili, 4 yaşındaki çocukların iki ve üç sıfat kullanarak türettikleri tamlamaların 3 yaşındaki çocuklardan daha çok olduğuna ulaşmıştır. Ayrıca küçük yaşta çocukların çift sıfat

kullanmada zorluk çektiğini belirtmişler, 3 ve 4 yaşındaki çocukların ölçü-renk-temizlik boyutlarında yetişkinlerinkine uygun sıraları seçtiklerini göstermişlerdir. Richards'ın (1979) yaptığı araştırma ise "taklit", "anlama" ve "türetme" gibi çeşitli yaklaşımlar kullanarak sıfat sıralamasını incelemeyi amaçlamıştır. Clark (1973) sıfatların öğrenilmesiyle ilgili bazı açıklamalar yapmıştır. Beklenen sözcükler o anlamlar öğrenilirken çocuğun algısal bilgisine dayalı olarak öğrenileceğini ileri sürmüştür. Clark'a göre bir boyutun tümünü kapsayabilen sözcük önce öğrenilecektir. Örnek olarak da "büyük" sıfatını vermiştir. "Büyük" sıfatının daha önce öğrenileceğini; çünkü "uzun, geniş, yüksek" yerine de kullanılabileceğini ifade etmiştir. Ehri'nin (1976), sıralamayı bilen çocuklarla yaptığı çalışmada, sıralamayı bilen çocukların daha çok sıfat kullandıkları saptanmıştır. Bu çocukların nesnelere ayırt ederken ve nesnelere kıyaslarken kullandıkları anlatımın ve kavrama yeteneklerinin daha iyi olduğu görülmüştür. Ancak iki boyutu birden düşünebildikleri ortaya çıkmıştır. Bütün bu çalışmalardan özetle çıkan sonuç dilde kavram oluşturma ile bilişsel gelişim arasında bir ilişki olduğu doğrultusundadır.

IV. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen veriler, analizlerin sonucunda araştırma sorusuna ve araştırmanın alt problemlerine göre tablolar haline getirilerek açıklanmıştır.

IV.I. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın temel sorusu *Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına ait ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların niceliksel görünümleri ve türsel dağılımları nasıldır?* şeklindedir. Söz konusu ders kitaplarındaki okuma metinleri yöntem kısmında açıklandığı şekliyle sayısallaştırılmış ve yayın evlerinin metin türlerindeki sıfat sayılarına göre tablolandırılmıştır. Ayrıca çalışmada sıfatların türsel dağılımını incelenirken yayın evlerinin Türkçe Öğretim Programında yer alan dağılıma uyup uymadığı da araştırılmıştır. Türkçe Öğretim Programında ders kitaplarında mutlaka yer verilmesi gereken türler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Zorunlu Türler

Sınıflar	Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Zorunlu Türler
6. Sınıf	şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup
7. Sınıf	şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi
8. Sınıf	şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan

Tablo 2’de ise Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ile bu metin türlerine ait sıfat sayılarına yer verilmiştir.

MEB yayınları, Türkçe Öğretim Programında yer alan ana türlere büyük ölçüde uymuştur, sadece 6. sınıf düzeyinde *masal*, 8. sınıf düzeyinde *eleştiri* türlerine yer vermemiştir.

Tablo 2

MEB Yayınlarındaki Ders Kitaplarında Sıfatların Metin Türlerine Göre Dağılımı

Türler	6. Sınıf	MEB 7. Sınıf	8. Sınıf
Anı	87	74	125
Bildirme Yazısı	-	-	0
Biyografi	62	30	160
Deneme	124	360	132
Destan	-	-	52
Didadik metin	-	-	-
Efsane	-	-	20
Fabl	13	-	-
Fıkra	20	-	127
Gezi Yazısı	165	62	34
Günlük	-	-	-
Haber	-	-	58
Konferans	-	-	54
Makale	-	46	45
Masal	-	50	-
Mektup	20	-	45
Münazara	-	-	-
Öykü	528	218	385
Radyo Oyunu	-	-	-
Roman	-	-	110
Röportaj	-	-	-
Sohbet (söyleşi)	-	266	38
Söylev	-	-	43
Şiir	90	64	20
Tiyatro	164	82	-
Toplam	1273	1252	1448

Tablo 2’de MEB yayınlarına ait sıfatların türsel dağılımı incelendiğinde her üç sınıf düzeyinde de *deneme*, *biyografi*, *anı*, *gezi yazısı*, *öykü* ve *şiir* türlerinin ortak olduğu görülmektedir. Bu türlerdeki sıfat sayıları incelendiğinde türsel dağılımdaki sıfat sayıları dikey ekseninde (6-7-8. sınıf) bir aşamalılık görünümü oluşturamamışlardır. Türlerdeki sıfat sayılarında, dikey ekseninde azalma ya da dalgalanma görülmektedir. Örneğin, *gezi yazısı* türünde 6. sınıfta 165, 7. sınıfta 62, 8. sınıfta 34 sıfat bulunmaktadır. Aynı şekilde şiir türünde 6. sınıfta 90, 7. sınıfta 64, 8. Sınıfta 20 sıfat vardır. Anı ve biyografi türlerinde ise dalgalanma görülmektedir. Anı türünde 6. sınıfta 87, 7. sınıfta 74, 8. sınıfta 125; biyografi türünde ise 6. sınıfta 62, 7. sınıfta 30, 8. sınıfta 160 sıfat vardır.

Tablo 2’de görüldüğü üzere sıfat sayıları daha çok *deneme*, *anı*, *gezi yazısı* ve *öykü* türlerinde yoğunlaşmaktadır. *Deneme*, net bir tanımı bulunmamakla beraber bir insanın herhangi bir konuda içini dökmek, düşüncelerini paylaşmak amaçlı kesin hükümlere varmadan samimi bir üslupla yazdığı yazılardır. *Anı* ise bir kimsenin, özellikle tanınmış kişilerin yaşadıkları dönemde gördükleri ya da yaşadıkları ilginç olayları gözlemlerine ve bilgilerine dayanarak anlattıkları yazı türü iken *gezi yazısı*, bir yazarın gezdiği, gördüğü yerleri edebi bir üslûpla anlattığı bir yazı türüdür. *Öykü* de gerçek ya da gerçeğe yakın bir olayı aktaran kısa, düz yazı şeklindeki anlatı şeklinde tanımlanır. Tanımlardan anlaşılacağı üzere gerek insanın kendini ve çevresini algılayışı gerekse düşüncelerini ifade edişi sürecinde belirli kavramların öne çıkan niteliklerini vurgulaması gerekebilir. Bu nedenle söz konusu metinlerde kavramları niteleyen sıfatlara sıklıkla başvurulabilmektedir.

Tablo 3

Pasifik Yayınlarındaki Ders Kitaplarında Sıfatların Metin Türlerine Göre Dağılımı

Türler	Pasifik		
	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Anı	74	144	66
Bildirme Yazısı	0	154	0
Biyografi	80	221	65
Deneme	401	62	111
Destan	-	-	-
Didadik metin	-	90	0
Efsane	-	-	8
Fabl	-	48	0
Fıkra	142	147	99
Gezi Yazısı	-	104	115
Günlük	59	-	-
Haber	-	-	-
Konferans	-	69	-
Makale	142	183	25
Masal	-	-	84
Mektup	32	-	75
Münazara	52	-	-
Öykü	789	193	238
Radyo Oyunu	-	-	-
Roman	-	-	68
Röportaj	144	-	-
Sohbet (söyleşi)	0	96	186
Söylev	73	-	-
Şiir	26	129	68
Tiyatro	85	-	-
Toplam	2099	1640	1208

Pasifik yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ile bu metin türlerine ait sıfat sayıları Tablo 3'de yer almaktadır. Pasifik yayınlarında da

Türkçe Öğretim Programında yer alan ana türlere büyük ölçüde uymuştur. 6. sınıf düzeyinde *masal ve fabl*, 7. sınıf düzeyinde *tiyatro* ve 8. sınıf düzeyinde *eleştiri ile destan* türlerine yer verilmemiştir. Fakat *bildirme yazısı, günlük, didaktik metin, konferans, münazara, röportaj* gibi çeşitli türlerle ders kitapları zenginleştirilmiştir.

Tablo 3’de Pasifik yayınlarına ait sıfatların türsel dağılımı incelendiğinde her üç sınıf düzeyinde de *anı, biyografi, deneme, gezi yazısı, öykü ve şiir* türlerinin ortak olduğu görülmektedir. Sınıflar arası ortak türlerdeki sıfat sayıları incelendiğinde MEB yayınlarında görüldüğü gibi bu yayınevinde de dikey ekseninde (6-7-8 sınıf) bir aşamalılık görünümü bulunmamaktadır. Türlerdeki sıfat sayılarında, dikey ekseninde azalma ya da dalgalanma görülmektedir. Söz konusu yayın evindeki türlerde özellikle 7. sınıf düzeyi diğer iki sınıfa göre sayıca daha fazladır. Örneğin *anı, biyografi, fıkra, makale, şiir* türlerinde dağılım 7. sınıfta birden artmış ve 8. sınıfta tekrar azalmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi türlerin ders kitaplarına düzensiz dağılımıdır. Ders kitaplarında yer verilen metinsel türler belirli bir aşamalılığa göre oluşturulmadığı dikkat çekmektedir. Aynı şekilde ders kitaplarına yerleştirilen türlerde çocuğa görelilik, somuttan soyuta, basitten karmaşığa ilkelerinin göz ardı edildiği gözlenmiştir.

Pasifik yayınlarına ait sıfatların türsel dağılımında sıfat sayıları, *biyografi, anı, deneme, fıkra, makale, öykü ve şiir* türlerinde yoğunlaşmaktadır. Burada Pasifik Yayınları MEB yayınlarından *fıkra ve makale* türleriyle farklılaşmaktadır. Fıkra, gazete fıkrası (edebi/yazınsal fıkra) ve mizahi fıkra olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ders kitaplarındaki fıkra türleri birinci gruptadır. Tema duyarlılığı olan çeşitli gazete yazıları ders kitaplarına yerleştirilmiştir. Makale ise herhangi bir konuda, bir görüşü, bir düşüncüyü savunmak ve kanıtlamak için yazılan yazılara denir. Her iki tür, düşünce ağırlıklı olup sıfat kullanımının diğer türlere göre az olması beklenir. Çünkü sıfat kullanımı, betimleme ve açıklama

olanağı bulunan metinlerde daha fazlaca kullanılmaktadır. Burada her iki türün sıfat sayısının fazla olması ise metin sayıları ile ilgilidir.

Tablo 3'ye göre türlerin sıfat sayılarına ilişkin bulgularda şu bulgular dikkat çekmektedir: *Anı* türünde 6. sınıfta 74, 7. sınıfta 144, 8. sınıfta 66 sıfat kullanılmıştır. *Biyografi* türünde de aynı şekilde dalgalanma görülmekte ve 6. sınıfta 80, 7. sınıfta 221, 8. sınıfta 65 sıfat bulunmaktadır. *Öykü*, türü sıfat kullanımını açısından en yüksek frekans değerlerine sahiptir. Bu türde 6. sınıfta 789, 7. sınıfta 193, 8. sınıfta 238 adet sıfata yer verilmiştir. Tabloda dikkat çeken diğer veriler şu şekildedir: Sadece 6. Sınıf düzeyinde gözlemlenen türler *günlük* (f=59), *münazara* (f=52), *söylev* (f=73) ve *tiyatro* (f=85) iken sadece 7. sınıf düzeyinde bulunan türler *bildirme yazısı* (f=154), *didaktik metin* (f=90), *fabl* (f=48) ve *konferans* (f=69)'tır. 8. sınıf düzeyinde ise *efsane* (f=8), *masal* (f=84) ve *roman* (f=68) türleri diğer iki sınıf düzeyinde yer almamaktadır. Pasifik yayınlarına ait üç ders kitabında ise *destan*, *haber* ve *radyo oyunu* türlerine ait metin türü bulunmamaktadır.

Tablo 4

Koza Yayınlarındaki Ders Kitaplarında Sıfatların Metin Türlerine Göre Dağılımı

Türler	Koza		
	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Anı	43	-	-
Bildirme Yazısı	-	-	-
Biyografi	131	73	74
Deneme	268	557	275
Destan	-	-	-
Didadik metin	50	-	-
Efsane	-	-	-

Fabl	5	-	-
Fıkra	0	76	0
Gezi Yazısı	59	103	118
Günlük	-	-	-
Haber	-	-	-
Konferans	-	-	-
Makale	38	-	69
Masal	52	-	55
Mektup	16	41	58
Münazara	-	-	-
Öykü	429	209	258
Radio Oyunu	-	-	109
Roman	-	-	64
Röportaj	50	-	-
Sohbet (söyleşi)	0	-	-
Söylev	-	-	48
Şiir	64	125	68
Tiyatro	101	32	0
Toplam	1306	1216	1196

Tablo 4'te Koza yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ile bu metin türlerine ait sıfat sayıları gösterilmektedir. Diğer iki yayınevinde yapıldığı üzere bu yayınevinde de öncelikle ders kitaplarında yer alan türlerin programda öngörülen türlere uyup uymadığı incelenmiştir. Koza yayınevine ait 6. sınıf düzeyinde programda öngörülen bütün türler bulunmaktadır. Bunun yanında içerik çeşitli türlerle zenginleştirilmiştir. Bu türler ve türlerin sahip olduğu frekans değerleri *biyografi* (f=131), *didaktik metin* (f=50), *gezi yazısı* (f=59), *makale* (f=38) ve *röportaj* (f=50) şeklindedir. 7. sınıf düzeyinde *anı* ve *sohbet* türü öngörülmesine rağmen ders kitaplarında yoktur. Bu düzey ders kitabında ayrıca yer verilen türler ve türlerdeki sıfat sayıları *fıkra* (f=76) ve *mektup* (f=41) olarak gözlemlenmektedir. 8. sınıf düzeyinde bulunması gereken *anı*, *sohbet*, *eleştiri* ve *destan* türlerine yer verilmemiştir. Öngörülen türlerin dışında kullanılan

türlerin ve türlerdeki sıfat sayılarının görünümüleri *biyografi* (f=74), *makale* (f=55), *mektup* (f=58), *radyo oyunu* (f=109) ve *söylev* (48) şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Türlerdeki sıfat sayılarının sınıf düzeylerine göre aşamalılığı incelendiğinde sadece *gezi yazısı* (6. sınıf, f=59; 7. sınıf, f=103; 8. sınıf, f=118) ve *mektup* (6. sınıf, f=16; 7. sınıf, f=41; 8. sınıf, f=58) türleri dikey ekseninde bir aşamalılık görünümü sergilemişlerdir. *Biyografi* (6. sınıf, f=131; 7. sınıf, f=73; 8. sınıf, f=74), *deneme* (6. sınıf, f=268; 7. sınıf, f=557; 8. sınıf, f=275), *öykü* (6. sınıf, f=429; 7. sınıf, f=209; 8. sınıf, f=258) ve *şiir* (6. sınıf, f=64; 7. sınıf, f=125; 8. sınıf, f=68) türlerinde sınıflar arası dağılımda dalgalanma gözlemlenmektedir. Ayrıca her üç düzeyde de *bildirme yazısı*, *destan*, *efsane*, *haber*, *konferans* ve *sohbet* türlerinde metin bulunmamaktadır.

IV. II. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Bu bölümde çalışmanın alt araştırma sorularına ilişkin veriler tablollaştırılarak cevaplanmıştır.

IV. II. 1. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Alt araştırma sorularının ilki *MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 6. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?* şeklindedir. Aynı düzeyde farklı yayınevlerince hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin sıfat sayıları arasında anlamlı fark bulunup bulunmadığını tespit etmek için Ki-kare istatistiklerinden yararlanılmıştır. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait ilköğretim 6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfat sayılarına ilişkin Ki-kare sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına Ait İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfat Sayılarına İlişkin Ki-kare Sonuçları

	YAYINEVİ		
	MEB	PASİFİK	KOZA
Frekans	1273	2099	1306
Toplam	1273	2099	1306

$\chi^2=280,507$ sd=2 p<0,05

Tablo 5'e göre söz konusu yayınevlerine ait 6. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=280,507$, p<0,05). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde Pasifik yayınevine ait 6. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer iki yayınevinden fazla olduğu görülmektedir. MEB ve Koza yayınevlerine ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında ayrıca yapılan Ki-kare testi ile de anlamlı bir fark olmadığı elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, farklı yayınevlerinin aynı düzeydeki ders kitapları arasında bir koşutluk bulunmamaktadır. 6. sınıf düzeyindeki ders kitapları içinde, Pasifik yayınlarına ait metinlerdeki sıfatlar diğer iki yayınevinin iki katına yaklaşmaktadır. Bu durumu ortaya çıkaran en önemli etkenlerin başında ders kitaplarına seçilen metinlerdir. Sıfatların yazıyı görselleştirici işlevi nedeniyle Pasifik yayınlarına ait okuma metinlerinin diğer iki yayınevine ait okuma metinlerinden daha ağır metinler olduğu sonucuna ulaşılabilir.

IV. II. 2. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmada ikinci alt problem olarak *MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 7. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?*

Sorusuna yanıt aranmıştır. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait ilköğretim 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfat sayıları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını ortaya koymak için Ki-kare istatistikleri yapılmıştır.

Tablo 6

Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına Ait İlköğretim 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfat Sayılarına İlişkin Ki-kare Sonuçları

Frekans	YAYINEVİ		
	MEB	PASİFİK	KOZA
Toplam	1252	1640	1216
	1252	1640	1216

$\chi^2=80,724$ sd=2 p<0,05

Tablo 6’da MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 7. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri bulunmaktadır. Tabloya göre farklı yayın evlerine ait 7. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=80,724$, p<0,05). Pasifik yayinevine ait 7. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer iki yayinevinden fazla olduğu görülmektedir ve bu durum istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmaktadır. MEB ve Koza yayinevlerine ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olmadığı elde edilmiştir. Buradaki sonuçların birinci alt araştırma soruları ile örtüştüğü gözlenmektedir. 6 ve 7. sınıf düzeylerinde Pasifik yayınlarına ait ders kitaplarının aynı düzeydeki iki yayinevine göre okuma metinlerinde sayıca daha fazla sıfat içermektedir. Tablo 2, 3 ve 4 detaylı incelendiğinde 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında Pasifik yayınlarının türsel farklılığı gözlenebilmektedir. Bu türsel farklılık, metinlerdeki sıfat sayılarını arttırarak anlamlı bir fark oluşturmuştur.

IV. II. 3. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? sorusu, çalışmanın üçüncü alt problem cümlesi olarak ifade edilmiştir. Tablo 7’de Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza yayınlarına ait ilköğretim 8.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfat sayılarına ilişkin Ki-kare sonuçları verilmiştir.

Tablo 7

Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına Ait İlköğretim 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfat Sayılarına İlişkin Ki-kare Sonuçları

	YAYINEVİ		
	MEB	PASİFİK	KOZA
Frekans	1448	1208	1196
Toplam	1448	1208	1196

$$\chi^2=31,477 \text{ sd}=2 \quad p<0,05$$

Tablo 7’de göre farklı yayın evlerine ait 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=31,477$, $p<0,05$). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde MEB yayınevine ait 8. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer iki yayınevinden fazla olduğu görülmektedir. Pasifik ve Koza yayınevlerine ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olmadığına ulaşılmıştır.

IV. II. 4. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt problem cümlesini “*MEB yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?*”

sorusu oluşturmaktadır. MEB yayınevine ait 6, 7 ve 8.sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında bir fark olup olmadığı Ki-kare ile incelenmiştir. MEB yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerlerine ilişkin Ki-kare sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

MEB Yayınlarına Ait 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfatların Frekans Değerlerine İlişkin Ki-kare Sonuçları

	SINIFLAR		
	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Frekans	1273	1252	1448
Toplam	1273	1252	1448

$\chi^2=17,489$ sd=2 p<0,05

Tablo 8’de göre MEB yayınevine ait 6. 7. ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=17,489$, p<0,05). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde 8. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer sınıflara ait ders kitaplarındaki sıfat sayısından fazla olduğu görülmektedir. 6 ve 7. sınıflara ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olmadığı elde edilmiştir. Bu araştırma sorusunda ders kitapları okuma metinlerindeki sıfat sayılarının dikey ekseninde bir aşamalılık görünümü sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki sıfat sayısı diğer iki ders kitabına oranla daha fazladır. Fakat 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki sıfat sayısı, 6. sınıf ders kitabından sayıca daha azdır. Bu nedenle dikey ekseninde sıfat sayıları arasında bir aşamalılık bulunmamaktadır.

IV. II. 5. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt probleminde *Pasifik yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?* Sorusu üzerinde durulmaktadır. Pasifik yayınevine ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında bir fark olup olmadığı Ki-kare ile incelenmiştir. Tablo 9'da Pasifik yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri bulunmaktadır.

Tablo 9

Pasifik Yayınlarına Ait 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfatların Frekans Değerlerine İlişkin Ki-kare Sonuçları

	SINIFLAR		
	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Frekans	2099	1640	1208
Toplam	2099	1640	1208

$\chi^2=240,790$ sd=2 p<0,05

Yukarıdaki tabloya göre Pasifik yayınevine ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=240,790$, p<0,05). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde 6. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer sınıflara ait ders kitaplarındaki sıfat sayısından fazla olduğu görülmektedir. 7. ve 8. sınıflara ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2=65,528$, p<0,05). Buna göre Pasifik yayınevine ait ders kitaplarından en fazla sıfat sayısı 6. sınıf sonra 7. ve en son 8. sınıf ders kitaplarında bulunmaktadır. Buradaki sonuçlar dikkat çekicidir. Çünkü dil

eğitiminde dilsel aşamalılık öncelenmelidir. Oysa buradaki verilere göre dikey ekseninde metinlerdeki sıfat sayıları artacağı öngörülürken tam tersine bir azalma meydana gelmektedir. “Ters aşamalılık” da diyebileceğimiz bu durum dil eğitimindeki beklentilerin tam tersi bir tabloyu gözler önüne sermektedir.

IV. II. 6. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt problemde “*Koza yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Koza yayınevine ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında bir fark olup olmadığı Ki-kare ile incelenmiştir. Tablo 10’da Pasifik yayınlarına ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri bulunmaktadır.

Tablo 10

Koza Yayınlarına Ait 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sıfatların Frekans Değerlerine İlişkin Ki-kare Sonuçları

	SINIFLAR		
	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Frekans	1306	1216	1196
Toplam	1306	1216	1196

$\chi^2=5,541$, $sd=2$, $p>0,05$

Tablo 10’a göre Koza yayınevine ait 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark yoktur ($\chi^2=5,541$, $p>0,05$). Diğer yayınevlerindeki sıfat sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunurken Koza yayınevinde sınıflar arası sıfat sayıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat

Sıfat sayıları incelendiğinde Pasifik yayınlarında olduğu gibi Koza yayınevi Türkçe ders kitaplarında da sıfat sayıları dikey ekseninde sürekli azaldığı dikkat çekmektedir. Bu verilere göre Koza yayınevi Türkçe ders kitaplarında da dilsel aşamalılığa dikkat edilmediği söylenebilir.

IV. II. 7. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 11’de İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında yer alan sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin, temel dil becerileri ve dil bilgisi alanına göre dağılımları yer almaktadır. Sıfat öğretimi çalışmaları, programda öncelendiği üzerine altıncı sınıf düzeyinde yoğunlaşmaktadır. Buradaki dağılım ise tezde kullanılan yayınevlerine ait bütün çalışma kitaplarını kapsamaktadır. Dokuz farklı yayınevinin sıfat öğretimi ile ilgili etkinlik sayısı toplam elli tane dir.

Tablo 11

Sıfat Öğretimi Etkinliklerinin Temel Dil Becerileri ve Dil Bilgisi Alanlarına Göre Dağılımı

Alanlar	Frekans	Yüzde
Okuma becerisi	3	6
Yazma becerisi	4	8
Dinleme/izleme becerisi	3	6
Konuşma becerisi	0	0
Dil bilgisi	40	80

Tablo 11’de görüldüğü üzere söz konusu etkinliklerin temel dil becerileri ve dil bilgisi alanlarına göre dağılımı okuma becerisi (f=3), yazma becerisi (f=4), dinleme/izleme

becerisi (f=3), dil bilgisi alanı (f=40) şeklindedir ve çalışma kitaplarında sıfat öğretimini ile konuşma dil becerisinin ilişkilendirildiği bir etkinliğe rastlanmamıştır. Sıfat öğretimi etkinliklerinin dağılımında dilbilgisi alanlarının fazlalılığı dikkat çekmektedir. Oysa genelde sözcük öğretiminde özelde ise sıfat öğretimde dil becerilerinin her biriyle ilişkilendirilebilecek çalışmalar yapmak esastır. Sıfatların niteleyici ve belirtici işlevleri, temel dil becerilerinin her biriyle etkinlik oluşturmaya olanak sağlar. Sözcüğü yazarken sıfatlardan yararlanmak, yazma eğitimi ile sıfat öğretimi arasında bir bağlantı kurulmasını sağlayabilir. Yine sıfatların sıklıkla kullanıldığı bir dinleme metni bu amaca hizmet edebilir.

Tablo 11’de gösterilen verilere göre çalışma kitaplarında konuşma dil becerisine ait sıfat öğretimi çalışması bulunmaması dikkat çekmektedir. Sıfat öğretimi, dilbilgisi etkinliklerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum bir bütünlük oluşturması beklenen dilsel beceriler arasında bir dengesiz dağılım oluşmasına neden olmaktadır.

IV. II. 8. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 12’de sıfat öğretimi etkinliklerinin kavram-sözcük öğretimine ilişkin yaklaşımlara göre dağılımı gösterilmiştir. Söz konusu yaklaşımları kısaca özetlemek gerekirse *şartlanma*, bir kavram adıyla o nesne ya da o nesnenin resmiyle öğrenilmesi; *aktarma*, önceden bilinen bir kavramdan yola çıkarak yeni kavramın öğrenilmesi; *bağlam*, kavramın metin içinde cümlenin genel anlamı da düşünülerek öğrenilmesi; *genelleme*, kavramların karşıladığı nesnelerin benzer, farklı özelliklerinin verilmediği durumlarda öğrenilmesi; *belirginleştirme*, kavramların ortak öğelerinin gruplandırılması ve diğerlerinden ayırıp tek başına bırakılarak öğrenilmesi; *ayırt etme*, nesnelere topluluğu içerisinde bir nesnenin ayırt edici özelliklerinin belirlenerek öğretilmesi; *tanımlama*, bir

kavramı veya nesneyi eksiksiz ve bütün nitelikleriyle tarif ederek öğrenilmesi; *anlamlı hâle getirme*, kavramların ve nesnelerin görsel araçlar ya da çizimlerle desteklenerek öğrenilmesi; *sınıflandırma*, genel bir kavramın farklı özelliklerine göre gruplandırarak öğrenilmesidir (Yıldız vd., 2006).

Tablo 12

Sıfat Öğretimi Etkinliklerinin Kavram-Sözcük Öğretimine İlişkin Yaklaşımlara Göre Dağılımı

Alanlar	Frekans	Yüzde
Aktarma	4	8
Anlamlı hâle getirme	13	26
Ayırt etme	18	36
Bağlam	10	20
Belirginleştirme	0	0
Genelleme	0	0
Sınıflandırma	0	0
Şartlanma	1	2
Tanımlama	4	8

Tablo 12’de görüldüğü üzere sıfat öğretiminde en çok kullanılan yaklaşımlar, ayırt etme ($f=18$), anlamlı hale getirme (13) ve bağlam (10)’dır. Aktarma ve tanımlama yaklaşımlarının frekans değerleri ($f=4$) eşittir. Şartlanma yaklaşımına göre etkinlik sayısı ise sadece bir adettir. Belirginleştirme, genelleme ve sınıflandırma yaklaşımlarına ilişkin bir etkinlik bulunmamaktadır.

Ayırt etme yaklaşımına göre oluşturulan etkinlikler, çalışma kitaplarında önemli bir yer tutmaktadır. Burada sözcük türleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyma açısında dikkat çekicidir. Etkinliklerin çoğunluğunda sıfat sözcük türü ile diğer sözcük türlerinin karşılaştırılması yapılarak sıfatların öğretilmesi hedeflenmiştir. Özellikle sıfatlarla zarfların karşılaştırılması geleneksel bir yöntemdir. İkinci en fazla kullanılan yaklaşım türü ise *anlamlı hale getirme*dir. Bilindiği üzere *anlamlı hale getirme*, görsel araçlar ya da çizimlerle desteklenerek öğrenilen kavram öğrenmedir. Kavram haritaları, bu yaklaşımın tipik örneğidir. Sıfat öğretiminde özellikle sıfatlara ilişkin ayrımlarda kavram haritalarının kullanımı siktir. Şenay'ın (2007:29) da belirttiği üzere bilginin yapısal analizini yapan kavram haritaları, herhangi bir konuya ait kavramların grafiksel olarak somutlaştırılmasına yardımcı olur; yani bilgilerin öğrencilerin zihninde görsel olarak düzenlenmesini sağlar. Görsellik ön planda olduğu için de bilgileri ve kavramları akılda tutma kolaylaşır. Öğrenciler; kavram haritalarını oluştururken uygun bağlantıları bulmak için düşünürler. Ayrıca konunun içeriğini analiz etme gibi zihinsel becerileri de kullanırlar. Çaba sarf ederek, yaparak ve yasayarak bu haritaları oluşturdukları için öğrenilen bilgiler akıllarında daha uzun süre kalır.

Üçüncü sıklıkta kullanılan yaklaşım ise bağlam duyarlı öğrenmedir. Bağlam duyarlı öğrenme, özellikle sözcük öğretiminde sıklıkla kullanılmaktadır. Gündoğdu (2012:209) sözcük öğretiminde bağlam içerisinde öğrenmenin metin içi anlamsal çeşitliliğin yanı sıra eş anlam, zıt anlam, yakın anlam gibi konuların kazanılması açısından önem taşıdığını ileri sürmüştür. Özkan (2010) ise çalışmasında bağlamın anlam için zorunlu koşul olduğunu, bağlam duyarlı olmayan dil öğretiminin dilsel örüntünün oluşmasına katkı sağlamaktan uzak olabileceğini belirtmektedir.

İncelenen etkinliklerde aktarma ve tanımlama ($f=4$) yöntemleri eşit sayıda kullanılmıştır. Bunun yanında şartlanma yöntemi ile sadece bir etkinlik oluşturulmuştur. Belirginleştirme, genelleme ve sınıflandırma yöntemlerine ilişkin örnek etkinliğe rastlanmamıştır. Öğrenmedeki kişisel farklılıklar göz önünde tutulursa oluşturulan etkinliklerin eşit veya dengeli bir dağılım göstermemesinin bazı sakıncaları olabilir. Örneğin sıfat öğretiminde görsellerden yararlanma söz konusu yaş grubu için iyi bir yöntem olabilir. Bu bakımdan etkinliklerde *şartlanma* yöntemine ağırlık verilebilir. Ayrıca öğretilecek sıfat türünün *belirginleştirilmesi* konuyu dikkat çekici hale getirir. Aynı şekilde sıfatların çeşitli açılardan *sınıflandırılması* konunun öğretimini kolaylaştırabilir.

IV. II. 9. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Dokuzuncu alt problem, söz konusu öğrenci çalışma kitaplarındaki sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin bilişsel basamaklara yönelik dağılımının ne düzeyde olduğudur. Tablo 13'te sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin bilişsel basamaklara yönelik dağılımları yer almaktadır.

Tablo 13

Sıfat Öğretimi Etkinliklerinin Bilişsel Basamaklara İlişkin Dağılımı

Bilişsel Basamak	Frekans	Yüzde
Hatırlama	16	32
Anlama	22	44
Uygulama	6	12
Analiz	6	12
Değerlendirme	0	0
Sentez	0	0

Öğrenme ürünlerini analiz ederek sınıflama sistemleri geliştiren eğitimcilerden Bloom ve meslektaşları, 1950’lerde yaptıkları çalışmalar sonucu öğrenme ürünlerini bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere aç alanda toplayarak tanımlamışlardır. Bilişsel öğrenmeler, zihinsel etkinliklerin ağırlıkta olduğu davranışları (bilgiyi tanıma ve hatırlama, onun üzerinde işlemler yapma, kavramlar, genellemeler, kuramlar geliştirme gibi) kapsamakta ve hiyerarşik olarak ‘bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme’ olmak üzere altı kategoride incelenmektedir (Yalın, 2003). Tablo 13 incelendiğinde etkinliklerin çoğunluğunun ilk iki basamakta yoğunlaştığı görülmektedir. Etkinliklerin bilişsel basamaklara göre dağılımı *hatırlama* (f=16), *anlama* (f=22), *uygulama* ve *analiz* (f=4) şeklindedir. *Değerlendirme* ve *sentez* basamağında etkinlik örneğine rastlanmamıştır. Dağılıma göre çalışma kitaplarındaki etkinlikler, *bilgiyi tanıma* ve *hatırlama* düzeyinde kalmıştır. Oysaki genelde eğitim sisteminin özelde ise Türkçe eğitiminin amaçlarında “öğrenmeyi öğrenme” başat hedefdir. Özbay (2010) konuya ilişkin olarak Türkçe eğitimi uygulamalarında bilginin yapı taşı olan olgu, kavram ve genellemeleri içeren bilginin nasıl üretildiği fikrini yakalamış bir öğrenci modeli oluşturma zorunluluğundan bahsetmiştir. Söz konusu öğrenci modelinin oluşabilmesi için oluşturulan her türlü etkinlik, onların bilişsel gelişimine katkı sağlamalıdır. Oluşturulan etkinlikler, düşünme özendirici olmalı, öğrencilerin eleştirel bakış açısı sağlayabilmesine olanak verebilmelidir. Dilini, dolayısıyla da düşüncelerini geliştiren bireylerin yetiştirilebilmesi için üst düzey bilişsel basamaklara yönelik etkinlik örnekleri bulunmalıdır. Bunlar yeterince gözetilmediği için “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” olan PISA sonuçları okuma alanında Türkiye açısından pek olumlu değildir. Okuma becerileri testinde 2003 yılında Türkiye’den katılan öğrencilerin % 3,8’i üstün performans gösterirken bu oran 2006’da % 2,1’e, 2009’da % 1,8’e gerilemiştir. Sıralama olarak

incelendiğinde ise Türkiye okuma alanında, 2003 yılında 41 ülke arasında 34.; 2006 yılında 56 ülke arasında 37.; 2009 yılında 65 ülke arasında 41. sıradadır (Çelenk ve diğ., 2011).

IV. II. 10. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmanın onuncu alt problem cümlesinde *MEB, Pasifik ve Koza yayınlarındaki sıfat sayılarını sorunsallaştıran tezin ilk elli sıfat verileri ile Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama-projesinden elde edilen sıfatların ilk elli frekans değerleri arasındaki benzerlik ve farklılık görünüşleri nasıldır?* sorusunun cevabı aranmaktadır.

Tablo 14'te MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derleminin ilk 50 sıfatına yer verilmiştir. Tabloda söz konusu sıfatların derlem içindeki “*frekans değerlerine, genel derlem içindeki yüzdelik dilimlerine ve ilk 50 sıfat içindeki yüzdelik dilimleri*” gösterilmiştir.

Tezde kullanılan ders kitaplarının bütünleştirilmesiyle oluşturulan derlemdeki sıfat dağılımında olumlu niteleme sıfatları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca belirtme sıfatlarından gösterme sıfatları ve sayı sıfatları ilk ellide yer almaktadır. “*Dört, iki, kırk, on, üç, yedi*” ilk ellide yer alan sayı sıfatlarıdır. “*Böyle, bu, şu*” gibi gösterme sıfatları da tabloda bulunmaktadır. “*Beyaz, kara, mavi*” gibi renk bildirenler niteleme sıfatları da ilk elli içinde yer edinmektedir. Anlam bakımından olumlu sayılabilecek sıfatlardan bazıları ise şunlardır: *büyük, genç, geniş, güzel, iyi, özel, tatlı, uzun, yeni, yüksek*. Bunların yanında “*boş, eski, kısa, kötü, yaşlı*” gibi olumsuz sıfatlar da ders kitaplarında sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca niteleme sıfatları ile belirtme sıfatlarından gösterme sıfatları ve sayı sıfatlarının ders kitaplarında sıklıkla yer alması bu tür sıfatların öğretimi açısından

öğretmene kolaylık sağlayabilir. Ancak diğer tür sıfatların azlığı öğretimsel açıdan bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 14

MEB, Pasifik ve Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabı Derlemi İlk Elli Sıfat Dağılımı

Sıra	Sıfat	Frekans	Genel Yüzelik Dilim	İlk Elli Sıfat Arası Yüzelik Dilim
1.	bir	2523	1,45	29,90
2.	bu	1337	0,77	15,85
3.	her	500	0,29	5,93
4.	büyük	366	0,21	4,34
5.	küçük	249	0,14	2,95
6.	iki	217	0,12	2,57
7.	bütün	217	0,12	2,57
8.	güzel	192	0,11	2,28
9.	yeni	176	0,10	2,09
10.	başka	141	0,08	1,67
11.	ilk	123	0,07	1,46
12.	üç	110	0,06	1,30
13.	şu	108	0,06	1,28
14.	hiçbir	107	0,06	1,27
15.	iyi	104	0,06	1,23
16.	beş	84	0,05	1,00
17.	on	83	0,05	0,98
18.	aynı	82	0,05	0,97
19.	eski	82	0,05	0,97
20.	birkaç	80	0,05	0,95
21.	uzun	77	0,04	0,91

22.	tatlı	75	0,04	0,89
23.	genç	74	0,04	0,88
24.	bazı	72	0,04	0,85
25.	çok	71	0,04	0,84
26.	önemli	70	0,04	0,83
27.	birçok	68	0,04	0,81
28.	yüksek	66	0,04	0,78
29.	tüm	60	0,03	0,71
30.	kara	58	0,03	0,69
31.	tek	58	0,03	0,69
32.	böyle	56	0,03	0,66
33.	beyaz	54	0,03	0,64
34.	yaşlı	53	0,03	0,63
35.	dört	53	0,03	0,63
36.	diğer	52	0,03	0,62
37.	kırk	46	0,03	0,55
38.	ikinci	45	0,03	0,53
39.	kısa	43	0,02	0,51
40.	çeşitli	43	0,02	0,51
41.	geniş	40	0,02	0,47
42.	türlü	40	0,02	0,47
43.	özel	37	0,02	0,44
44.	yedi	37	0,02	0,44
45.	mavi	37	0,02	0,44
46.	gerçek	36	0,02	0,43
47.	kötü	35	0,02	0,41
48.	son	34	0,02	0,40
49.	boş	33	0,02	0,39
50.	yakın	33	0,02	0,39

Tablo 15’te *Ulusal Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-* araştırma projesine ait ilk elli sıfat yer almaktadır. Tabloda söz konusu sıfatların derlem içindeki “*frekans değerlerine, genel derlem içindeki yüzdelerine ve ilk 50 sıfat içindeki yüzdelerine*” gösterilmiştir.

Projede ilk elli içinde bulunan sıfatlar, çeşitli açılardan farklılık göstermektedir. Elde edilen dağılım, tezde kullanılan ders kitapları derlemine göre daha çeşitlidir. Projede sayı ve gösterme sıfatları azken niteleme sıfatları daha fazladır. İlk ellide yer alan sayı sıfatları “*bin, iki, üç*”; sıra sayı sıfatı olarak ise “*ikinci*” bulunmaktadır. Tezde bulunan gösterme sıfatlarından “*bu, böyle*” ilk ellide ikinci sırada, diğeri ise yirmi yedinci sırada yer almaktadır. “*Fazla, genç, güzel, iyi, mutlu, önemli, özel, uygun, uzun*” sıfatları olumlu niteleme sıfatlarına örnek iken “*eski, kısa, kötü, küçük, son*” olumsuz niteleme sıfatlarına örnek olarak gösterilebilir. “*Ak, beyaz, kara, kırmızı*” projede ilk ellide yer alan renk niteleme sıfatlarıdır.

MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derlemi ile Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama- araştırma projesi derlemi arasında ilk elli sıfatta 30 sıfat aynıdır. “*Başka, bazı, beyaz, bir, birkaç, böyle, bu, bütün, büyük, eski, genç, güzel, hiçbir, iki, ikinci, ilk, iyi, kara, kısa, kötü, küçük, önemli, özel, son, tüm, uzun, üç, yakın, yeni, yüksek*” sıfatları her iki çalışmada da ilk elli sıfat içinde yer almaktadır. Ortak kullanılan sıfatların genel yüzdelerine büyük oranda yakınlık göstermektedir. Örneğin “*başka*” sıfatı MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derleminde % 0,08’lik dilimdeyken Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama- araştırma projesi derleminde 0,09’luk bir yüzdelerine sahiptir. Aynı şekilde “*küçük*” sıfatı da her iki çalışmada % 0,14’lük dağılıma sahiptir. Sıfatların genel

yüzdeler dağılımı her iki çalışmada da % 1'in altındadır. Teze ait ilk elli sıfat içinde sadece “bir” sıfatı % 1,45’lik orana sahipken söz konusu projenin ilk elli sıfatı içinde “bir” (% 3,23) ve bu (% 2, 17)” sıfatları % 1’lik oranın üzerindedir.

Bu verilerden yola çıkarak şu çıkarım yapılabilir: MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derlemi ile Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama- araştırma projesi derlemi arasında ilk elli sıfatta 30 sıfatın aynı olması Türkçede kullanılan en yoğun sıfatların ders kitaplarında da yer aldığını göstermektedir. Öğrencilerin Türkçe deneyimlerini arttırmaları adına bu durum olumlu kabul edilmektedir.

Tablo 15

Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama- Araştırma Projesi İlk Elli Sıfat Dağılımı

Sıra	Sıfat	Frekans	Genel Yüzdeler Dilim	İlk Elli Sıfat Arası Yüzdeler Dilim
1.	bir	806607	3,23	27,62
2.	bu	542040	2,17	18,56
3.	büyük	104037	0,38	3,26
4.	son	99475	0,40	3,41
5.	kara	95210	0,31	2,67
6.	iki	83323	0,42	3,56
7.	yeni	78039	0,33	2,85
8.	tüm	72657	0,20	1,74
9.	bütün	60883	0,11	0,92
10.	ilk	50885	0,29	2,49
11.	genel	43661	0,17	1,44
12.	ilgili	41950	0,24	2,08
13.	aynı	41332	0,10	0,84

14.	eski	38130	0,17	1,49
15.	bazı	36002	0,13	1,11
16.	genç	35622	0,13	1,13
17.	ikinci	35288	0,17	1,42
18.	hiçbir	35019	0,05	0,46
19.	önemli	33023	0,08	0,67
20.	bin	32357	0,06	0,47
21.	uygun	30672	0,11	0,98
22.	küçük	29576	0,14	1,22
23.	güzel	28574	0,15	1,31
24.	yüksek	27448	0,09	0,76
25.	iyi	26832	0,10	0,82
26.	üç	25916	0,10	0,89
27.	böyle	24481	0,14	1,23
28.	özel	23989	0,14	1,21
29.	ak	23887	0,11	0,94
30.	birkaç	22649	0,04	0,37
31.	kırmızı	22437	0,12	1,01
32.	beyaz	22350	0,14	1,20
33.	uzun	22099	0,12	1,05
34.	bugünkü	20845	0,09	0,77
35.	tam	19616	0,10	0,82
36.	başka	18355	0,09	0,77
37.	kısa	17148	0,08	0,71
38.	ekonomik	14929	0,03	0,27
39.	siyasi	14823	0,06	0,47
40.	uluslar arası	13848	0,09	0,78
41.	fazla	13829	0,07	0,59
42.	radikal	13486	0,07	0,63
43.	yakın	12239	0,03	0,25
44.	sosyal	11579	0,05	0,42

45.	kötü	11301	0,05	0,39
46.	aktif	10907	0,04	0,35
47.	sonraki	10099	0,02	0,21
48.	güncel	7793	0,06	0,51
49.	ait	7296	0,06	0,51
50.	mutlu	6073	0,05	0,40

IV. II. 11. Alt Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmanın sonuncu alt problem cümlesi “*MEB, Pasifik ve Koza yayınlarındaki sıfat sayılarını sorunsallaştıran tezin ilk elli sıfat verileri ile İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitapları Derleminden elde edilen sıfatların ilk elli frekans değerleri arasındaki benzerlik ve farklılık görünüşleri nasıldır?*” şeklinde ifade edilmektedir.

Tablo 16, detaylı şekilde incelendiğinde İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derleminde niceleme ve gösterme sıfatları ön plana çıkmaktadır. Olumlu niteleme sıfatları da söz konu derlemin sayısal sıralı listesinin üst sıralarında bulunmaktadır. “*Çok, güzel, büyük, iyi, uzun, sık, yüksek, genç*” gibi olumlu sıfatlar listenin ilk sıralarında yer almaktadır. “*Küçük, son, zor, yalnız, eski, kısa*” gibi olumsuz niteleme sıfatları da ilk elli sıfat içindedir. İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derleminde renk belirten sıfat sayısı diğer iki çalışmaya göre daha fazladır. “*Kara, mavi, kırmızı, yeşil*” derlemde ilk ellideki renk bildiren sıfatlardır. “*Nasıl ve hangi*” sıfatları ise diğer iki çalışmada bulunmayan soru sıfatlarıdır.

MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derlemi ile İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi arasında ilk elli sıfatta 28 sıfat aynıdır. “*Aynı, başka, bazı, beyaz, birçok, birçok, birkaç, böyle, bu, bütün, büyük, çok, diğer, eski, genç,*

güzel, her, hiçbir, ilk, iyi, kara, kısa, mavi, son, şu, tek, uzun, yeni, yüksek” sıfatları her iki çalışmada da ilk elli sıfat içinde yer almaktadır. Bu durum bir önceki araştırma sorusunda yinelenildiği gibi öğrencilerin Türkçeyi deneyimlemeleri adına olumlu bir durumdur.

Tablo 16

İlköğretim Türkçe Ders Kitabı Derlemi İlk 50 Sıfat Dağılımı

Sıra	Sıfat	Frekans	Genel Yüzdelik Dilim	İlk Elli Sıfat Arası Yüzdelik Dilim
1.	çok	1896	0,75	10,85
2.	her	1054	0,42	6,03
3.	bu	972	0,39	5,56
4.	güzel	791	0,31	4,53
5.	büyük	781	0,31	4,47
6.	iyi	711	0,28	4,07
7.	küçük	690	0,27	3,95
8.	karşı	530	0,21	3,03
9.	son	506	0,20	2,90
10.	bütün	491	0,19	2,81
11.	nasıl	450	0,18	2,57
12.	başka	432	0,17	2,47
13.	ilk	365	0,14	2,09
14.	kara	338	0,13	1,93
15.	hangi	320	0,13	1,83
16.	böyle	316	0,13	1,81
17.	öyle	305	0,12	1,75
18.	hazır	272	0,11	1,56
19.	uzun	269	0,11	1,54
20.	biraz	267	0,11	1,53
21.	sık	266	0,11	1,52

22.	yüksek	248	0,10	1,42
23.	zor	239	0,09	1,37
24.	yalnız	234	0,09	1,34
25.	genç	227	0,09	1,30
26.	eski	225	0,09	1,29
27.	pek	225	0,09	1,29
28.	aynı	215	0,09	1,23
29.	mutlu	213	0,08	1,22
30.	bazı	205	0,08	1,17
31.	az	205	0,08	1,17
32.	mavi	203	0,08	1,16
33.	şu	201	0,08	1,15
34.	diğer	184	0,07	1,05
35.	ince	183	0,07	1,05
36.	tek	181	0,07	1,04
37.	kırmızı	178	0,07	1,02
38.	temiz	175	0,07	1,00
39.	yeşil	173	0,07	0,99
40.	hiçbir	164	0,07	0,94
41.	yakın	164	0,07	0,94
42.	kısa	164	0,07	0,94
43.	tam	163	0,06	0,93
44.	birkaç	163	0,06	0,93
45.	beyaz	159	0,06	0,91
46.	yeni	155	0,06	0,89
47.	geç	155	0,06	0,89
48.	hoş	152	0,06	0,87
49.	birçok	151	0,06	0,86
50.	kolay	150	0,06	0,86

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına koşut olarak ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiş ve bu sonuçlar doğrultusunda öngörülen sorunlara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Sonuçlar

Çalışmaya ilişkin sonuçlar araştırma soruları bağlamında şöyle sıralanabilir:

1. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait sıfatların türsel dağılımı ve bu türlerdeki sıfat sayıları incelendiğinde sıfat sayıları dikey ekseninde (6-7-8 sınıf) bir aşamalılık görünümü oluşturamamışlardır. Türlerdeki sıfat sayılarında, dikey ekseninde azalma ya da dalgalanma görülmektedir (bkz. Tablo: 2, 3, 4).

2. Milli Eğitim Bakanlığı, Pasifik ve Koza Yayınlarına ait ilköğretim 6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki sıfat sayılarına ilişkin Ki-kare Sonuçlarına göre 6.sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=280,507$, $p<0,05$). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde Pasifik yayınevine ait 6. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer iki yayınevinden fazla olduğu saptanmıştır. MEB ve Koza yayınevlerine ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında ayrıca yapılan Ki-kare testi ile de anlamlı bir fark olmadığı elde edilmiştir (bkz. Tablo 5).

3. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarına ait 7. sınıf ders kitaplarındaki sıfatların frekans değerleri bulunmaktadır. Tabloya göre farklı yayın evlerine ait 7. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=80,724$, $p<0,05$). Pasifik yayınevine ait 7. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer iki yayınevinden fazla olduğuna erişilmiştir ve bu durum istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmaktadır. MEB ve Koza

yayınevlerine ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olmadığına ulaşılmıştır (bkz. Tablo 6).

4. MEB, Pasifik ve Koza yayınlara ait 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=31,477$, $p<0,05$). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde MEB yayınevine ait 8. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer iki yayınevinden fazla olduğuna ulaşılmıştır. Pasifik ve Koza yayınevlerine ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında ayrıca yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olmadığına erişilmiştir (bkz. Tablo 7).

5. MEB yayınevine ait 6, 7. ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=17,489$, $p<0,05$). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde 8. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer sınıflara ait ders kitaplarındaki sıfat sayısından fazla olduğu dikkat çekmektedir. 6. ve 7. sınıflara ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (bkz. Tablo 8).

6. Pasifik yayınevine ait 6, 7. ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark vardır ($\chi^2=240,790$, $p<0,05$). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla frekanslar incelendiğinde 6. sınıf kitaplarındaki sıfat sayısının diğer sınıflara ait ders kitaplarındaki sıfat sayısından fazla olduğu öne çıkmaktadır. 7. ve 8. sınıflara ait kitaplardaki sıfat sayıları arasında yine yapılan Ki-kare testi ile anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($\chi^2=65,528$, $p<0,05$). Buna göre Pasifik yayınevine ait ders kitaplarından en fazla sıfat sayısı 6. sınıf sonra 7. ve en son 8. sınıf ders kitaplarında bulunmaktadır (bkz. Tablo 9).

7. Koza yayınevine ait 6, 7. ve 8. sınıf ders kitaplarındaki sıfat frekansları arasında anlamlı bir fark yoktur ($\chi^2=5,541$, $p>0,05$). Diğer yayınevlerindeki sıfat sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunurken Koza yayınevinde sınıflar arası sıfat sayıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat Sıfat sayıları incelendiğinde Pasifik yayınlarında olduğu gibi Koza yayınevi Türkçe ders kitaplarında da sıfat sayıları dikey ekseninde sürekli azaldığı dikkat çekmektedir (bkz. Tablo 10).

8. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında yer alan sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin, temel dil becerileri ve dil bilgisi alanına göre dağılımları incelenmiştir. Dokuz farklı yayınevinin sıfat öğretimi ile ilgili etkinlik sayısı toplam elli tanedir. Bu etkinliklerin dağılımı okuma becerisi (f=3), yazma becerisi (f=4), dinleme/izleme becerisi (f=3), dil bilgisi alanı (f=40) şeklindedir ve çalışma kitaplarında sıfat öğretimi ile konuşma dil becerisinin ilişkilendirildiği bir etkinliğe rastlanmamıştır (bkz. Tablo 11).

9. Sıfat öğretimi etkinliklerinin kavram-sözcük öğretimine ilişkin yaklaşımlara göre dağılımı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre sıfat öğretiminde en çok kullanılan yaklaşımlar, ayırt etme (f=18), anlamlı hale getirme (f=13) ve bağlam (f=10)'dır. Aktarma ve tanımlama yaklaşımlarının frekans değerleri (f=4) eşittir. Şartlanma yaklaşımına göre etkinlik sayısı ise sadece bir adettir. Belirginleştirme, genelleme ve sınıflandırma yaklaşımlarına ilişkin bir etkinlik bulunmamaktadır (bkz. Tablo 12).

10. Dokuzuncu alt problem, söz konusu öğrenci çalışma kitaplarındaki sıfat öğretimine yönelik etkinliklerin bilişsel basamaklara yönelik dağılımının ne düzeyde olduğudur. Etkinliklerin bilişsel basamaklara göre dağılımı *hatırlama* (f=16), *anlama* (f=22), *uygulama ve analiz* (f=4) şeklindedir. *Değerlendirme* ve *sentez* basamağında

etkinlik örneği yoktur. Dağılıma göre çalışma kitaplarındaki etkinlikler, *bilgiyi tanıma ve hatırlama* düzeyinde kalmıştır (bkz. Tablo 13).

11. Çalışmanın onuncu alt problem cümlesinde “*MEB, Pasifik ve Koza yayınlarındaki sıfat sayılarını sorunsallaştıran tezin ilk elli sıfat verileri ile Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama-projesinden elde edilen sıfatların ilk elli frekans değerleri arasındaki benzerlik ve farklılık görünüşleri nasıldır?*” sorusunun cevabı aranmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derlemi ile Ulusal Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği araştırma projesi derlemi arasında ilk elli sıfatta 30 sıfat aynıdır. “*Başka, bazı, beyaz, bir, birkaç, böyle, bu, bütün, büyük, eski, genç, güzel, hiçbir, iki, ikinci, ilk, iyi, kara, kısa, kötü, küçük, önemli, özel, son, tüm, uzun, üç, yakın, yeni, yüksek*” sıfatları her iki çalışmada da ilk elli sıfat içinde yer almaktadır. Ortak kullanılan sıfatların genel yüzdeler dilimleri büyük oranda yakınlık göstermektedir (bkz. Tablo 14, 15).

12. Çalışmanın sonuncu alt problem cümlesi “*MEB, Pasifik ve Koza yayınlarındaki sıfat sayılarını sorunsallaştıran tezin ilk elli sıfat verileri ile İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitapları Derleminden elde edilen sıfatların ilk elli frekans değerleri arasındaki benzerlik ve farklılık görünüşleri nasıldır?*” şeklinde ifade edilmektedir. MEB, Pasifik ve Koza yayınlarından oluşturulan Türkçe ders kitapları derlemi ile İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi arasında ilk elli sıfatta 28 sıfat aynıdır. “*Aynı, başka, bazı, beyaz, birçok, birçok, birkaç, böyle, bu, bütün, büyük, çok, diğer, eski, genç, güzel, her, hiçbir, ilk, iyi, kara, kısa, mavi, son, şu, tek, uzun, yeni, yüksek*” sıfatları her iki çalışmada da ilk elli sıfat içinde yer almaktadır (bkz. Tablo 14, 16).

Öneriler

1. Bulgulara göre dil eğitimi ve öğretiminde “aşamalılık” ilkesi yeterince gözetilmemektedir. Bu çalışmada “aşamalılık” kavramının gerek ders kitaplarındaki metinlere ait sözlükbirim olarak sıfat sayısında gerekse Türkçe çalışma kitaplarındaki sıfat öğretimi etkinliklerinde gözetilmediği somutlaştırılmıştır. Türkçe ders kitabı hazırlama sürecinde yayınevleri “aşamalılık” gözetmelidir.

2. Elde edilen veriler başat alınarak ve saha araştırması da yapılarak sınıf düzeyine sıfat öğretiminde aşamalı bir sürecin izlenmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bu nedenle sınıf düzeyine uygun bir biçimde öncelenen sıfatların belirlenmesi için çalışmalar özendirilmelidir.

3. Genelde dil eğitimi ve öğretiminde özelde ise sıfat öğretiminde dil eğitimi ve dilbilim alanındaki çalışmalardan yararlanılabilir. Böylesi çalışmalar, anadilinin bireyin dilsel, toplumsal, kültürel, bilişsel ve akademik gelişimindeki rolünün betimlenmesine yardımcı olmaktadır.

4. Türk dil öğretiminde ihmal edilen bir durum da genelde dil öğretimi özelde ise sözcük öğretiminde “sıklık” çalışmalarından yararlanılamamasıdır. Sözcük öğretiminde hangi kritik dönemde hangi sözcüklerin öğretileceği, gündelik dilde sıklıkla kullanılan sözcüklerin saptanması ve hazırlanan ders kitaplarında öncelikle yer alması önemlidir.

KAYNAKLAR

- Adalı, O. (1982). *Yüksek öğretimde sözlü ve yazılı anlatım*. İzmir: Aydın Yayınevi.
- Adivar, H. E. (2008). *Son eseri*. İstanbul: Can Yayınları.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Akarsu, B. (2001). Dil-düşünme-dünya ilişkisi. *Bilim ve Ütopya*. Sayı: 80. Ankara.
- Akerson, F.E Ve Ozil Ş.(1998). *Türkçe niteleme sıfatı işlevli yan tümceler*. İstanbul: Simarug Yayınları.
- Aksan, Y., vd. (2001). İlköğretim Türkçe ders kitapları derlemi ve Türkçe ulusal dil derlemi örneklemindeki sözcük sıklıkları. *Türkçe Öğretimi Üzerine Çalışmalar*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Arslan, A. (2009). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ve Türkçe öğretimi. *Atatürk üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*. 13 (1): 143-154.
- Banguoglu, T. (2000). *Türkçe grameri*. Ankara: TDK Yayınları
- Bilgegil, M. K. (1984). *Türkçe dilbilgisi*. İstanbul: Dergah Yayınları
- Bozkurt, F. (2000). *Türkiye Türkçesi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Buğra, T. (1987). *Yağmuru beklerken*. İstanbul: Ötüken Yayınevi
- Ceylan, S. (2006). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin sıfat kullanma becerisi ile okul başarıları arasındaki ilişkiler*. Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çelen, F. K. vd. (2011). Türk eğitim sistemi ve PISA sonuçları. *Akademik bilişim*.
 [Çevrimiçi:http://hacettepe.academia.edu/SadiSeferoglu/Papers/496718/Turk_egitim_sistemi_ve_PISA_sonuc_lari], Erişim tarihi: 1 Ağustos 2012).

Ediskun, H. (1993). *Türk dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Ergin, M. (2002). *Üniversiteler için Türk dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Eyüpoğlu, S (1997). *Sanat üzerine düşünceler*. İstanbul: Can Yayınları.

Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.

Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Matbaacılık.

Günay, V.D. (2007). *Sözcükbilime giriş*. İstanbul: Multilingual.

Gündoğdu, A.E. (2012). İlköğretim altıncı sınıf türkçe dersi sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası türkçe edebiyat kültür eğitim dergisi* Sayı: 1/1 2012 s. 201-217.

Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Güney, S. (2008). *Ata Govşudov'un "Dorpel" adlı eserindeki sıfatlar*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Güntekin , R. N. (1996). *Eski hastalık*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Gürpınar, H. R. (1997). *Tesadüf*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.

Halikarnas Balıkcısı. (1998). *Yol ver deniz*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve dilbilim terimler sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.

İplikçi, A.G. (2009). *Tarık Buğra öykülerinden niteleme sıfatları*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kanatlı, F. (2006). Dil canlı bir varlık değildir. *İçel Sanat Kulübü*. Sayı:148. (ss.10-11).

Kanatlı, F. (2008). Sosyal sıfat bir güzelleme midir? VI. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı. (20-24 Ekim 2008). Ankara.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye Ltd. Şti.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kavcar, C. (1988). Türk dilinin eğitimi. *İnönü üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*. s. 252-263.

Korkmaz Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Lewandowski, The.(1990): *linguistisches wörterbuch*. 1.2.3. Bände. überarbeitete Auflage. Quelle. Meyer, Heidelberg/Wiesbaden.

Maviş, İ. (2007). *Çocukta dil edinim kuramları. Dil ve kavram gelişimi*. (Edt. Seyhun TOPBAŞ. Ankara: Kök Yayıncılık.

Morgan, C. T. (1991). *Psikolojiye giriş*. (Yayın Sorumlusu: Karakaş, Sirel). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

- Onan, B. (2012). Dilbilgisi öğretiminde temel yaklaşımlar ve izlenen aşamalar. Murat Özbay (Ed.). *Türkçe eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi* içinde (ss.71-102). Ankara: Pegem Akademi.
- Özbay, M. (2010). İlköğretim okulları Türkçe ders kitaplarındaki anlama sorularının öğrencilerin düşünme becerilerine katkısı. *Türkçe öğretimi yazıları*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özkan, B. (2010). Ana dili olarak türkçenin öğretiminde dinleme/izleme etkinlikleri üzerine bir değerlendirme. III. Uluslararası Türkçenin eğitimi-öğretimi sempozyumu. 1-3 Temmuz, İzmir.
- Özkan, B. (2010). Türkçenin öğretiminde sıfatların eşdizim sözlüğü: yöntem ve uygulama. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 1. Sayı 2. Sonbahar 2010: 51-65.
- Özkan, B. (2011). *Türkiye Türkçesinde belirteçlerin fiillerle birlikte kullanımları ve eşdizimliği* –Derlem tabanlı bir uygulama. Ankara:TDK Yayınları.
- Özkan, B., vd. (2010). Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde belirteçler “derlem-tabanlı bir uygulama. *Türkçenin öğretiminde çağdaş yaklaşımlar*. EULE Yayınevi, Almanya.
- Saussure, F. D. (1998). *Genel dilbilim dersleri*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Sever, S. (2002). Öğretim dili olarak türkçenin sorunları ve öğretme-öğrenme sürecindeki etkili yaklaşımlar. *Türkçenin dünü, bugünü, yarını uluslararası bilgi şöleni bildirileri* içinde (ss.191–193).

- Sökmen, A.S. (2003) *Sevgi Sosyal'in Yenişehir'de bir öğle vakti romanında sıfatlar ve üsluba katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şenay, A. (2007). *Kavram haritaları yöntemiyle metin öğretimi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şimşek, N. (2007). *Derste eğitim teknolojisi kullanımı*. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Şimşek, R. (1983). Çağdaş eğitimde ana dilinin yeri. *Türk dili (dil öğretim özel sayısı)*. S. 379-380. (ss.36-39).
- TC MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (2010). *Uluslar arası öğrenci değerlendirme programı -PISA (Programme for international studentassessment)*. [Çevrim-içi:<http://earged.meb.gov.tr/arasayfa.php?g=83>], Erişim tarihi: 1 Ağustos 2012).
- Tahiroğlu, B.K. (2003). *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde sıfatların anlam açısından karşılaştırılması*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tanpınar, A. H. (2008). *Huzur*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Tanpınar, A.H. (2001). *Beş şehir*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tarancı, C.S. (2010). *Otuz bes yaş bütün şiirleri*. İstanbul: Can Yayınları.
- Timurtaş, F.K. (1977). *Türkçemiz ve uydurmacılık*. İstanbul:Boğaziçi Yay.
- Yalın H. İ. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın

Yapıcı, M. (2004). İlköğretim dilbilgisi konularının çocuğun bilişsel düzeyine uygunluğu. *İlköğretim online*. 3(2). (ss. 35-41).

Yıldırım, A. vd. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Gözden geçirilmiş 2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, E. (2004). *Türkiye Türkçesinde nitelendirme sıfatları*. İstanbul:Değişim Yayınları.

İncelenen Ders ve Çalışma Kitapları

MEB Yayınları 6 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Yeni Gün Matbaacılık.

MEB Yayınları 6 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Yeni Gün Matbaacılık.

MEB Yayınları 7 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Yeni Gün Matbaacılık.

MEB Yayınları 7 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Yeni Gün Matbaacılık.

MEB Yayınları 8 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Yeni Gün Matbaacılık.

MEB Yayınları 8 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Yeni Gün Matbaacılık.

Pasifik Yayınları 6 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: EKOYAY Eğitim Yayıncılık.

Pasifik Yayınları 6 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: EKOYAY Eğitim Yayıncılık.

Pasifik Yayınları 7 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Tuna Matbaacılık.

Pasifik Yayınları 7 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Tuna Matbaacılık.

Pasifik Yayınları 8 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Tuna Matbaacılık.

Pasifik Yayınları 8 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Tuna Matbaacılık.

Koza Yayınları 6 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Koza Yayınları 6 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Koza Yayınları 7 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Koza Yayınları 7 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Koza Yayınları 8 Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Koza Yayınları 8 Türkçe Çalışma Kitabı. (2010). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

EKLER

Ek 1- Milli Eğitim Yayınları 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitapları Sıfat Dağılımı

Sıra	6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	SIFAT	FREKANS	SIFAT	FREKANS	SIFAT	FREKANS
1.	bir	207	Bir	275	bir	304
2.	bu	106	bu	113	bu	180
3.	her	67	her	58	büyük	62
4.	küçük	52	en	37	her	56
5.	büyük	34	tatlı	29	bütün	36
6.	en	31	bütün	29	iki	30
7.	bütün	26	güzel	26	küçük	27
8.	iki	23	büyük	24	yeni	24
9.	güzel	19	iki	18	güzel	19
10.	şu	18	yüksek	17	aynı	18
11.	birkaç	16	ilk	16	en	18
12.	hiçbir	15	başka	16	başka	17
13.	bazı	14	küçük	15	üç	16
14.	beş	13	hiçbir	14	kara	15
15.	aynı	12	iyi	13	böyle	14
16.	on	12	eski	12	on	14
17.	yirmi	11	üç	12	iyi	13
18.	diğer	11	dört	10	önemli	11
19.	başka	10	yeni	9	uzun	11
20.	kırk	10	özel	9	birçok	10
21.	üç	10	bazı	8	tek	10
22.	son	9	aynı	8	birkaç	10
23.	iyi	9	şu	7	eski	9
24.	uzun	9	önemli	7	dört	9
25.	ilk	8	çeşitli	6	yedi	9
26.	birçok	7	birçok	6	ufak	8
27.	kısa	7	farklı	6	tüm	8
28.	yeni	7	birkaç	6	hiçbir	8
29.	beyaz	7	geniş	6	geniş	8
30.	koca	6	ufak	6	yüksek	8
31.	birinci	6	kısa	6	bazı	7
32.	ikinci	6	kara	6	kırmızı	7
33.	boş	6	meşhur	5	gerçek	7
34.	küçük	6	esrarlı	5	genç	7
35.	birer	6	yabancı	5	türlü	6
36.	eski	6	esmer	5	diğer	6
37.	tatlı	6	iyimser	5	farklı	6
38.	ağır	6	on	5	boş	6
39.	altı	6	değerli	5	uzak	5
40.	mavi	6	öteki	5	beş	5
41.	yakın	5	birtakım	5	çok	5
42.	kara	5	beyaz	4	derin	5
43.	dört	5	uzak	4	olağanüstü	5
44.	renkli	5	tüm	4	ikinci	5
45.	tek	5	modern	4	beyaz	5
46.	kuyruklu	5	kötü	4	açık	4
47.	yaşlı	5	kocaman	4	şu	4
48.	kocaman	4	genç	4	koca	4
49.	sarı	4	kalın	4	medenî	4
50.	genç	4	kıvrır	4	bilimsel	4
51.	çok	4	beş	4	çeşitli	4
52.	otuz	4	yeşil	4	az	4
53.	böyle	4	soğuk	3	başboş	4
54.	çeşitli	4	nazik	3	ilk	4

55.	düzenli	4	ihhtiyar	3	kötü	4
56.	yaralı	4	değişik	3	tefek	3
57.	zayıf	4	türlü	3	daha	3
58.	biraz	4	tek	3	ince	3
59.	tarihi	3	has	3	elli	3
60.	al	3	kırmızı	3	sınırsız	3
61.	yüzlerce	3	kıymetli	3	harikulade	3
62.	karışık	3	zengin	3	sarı	3
63.	derin	3	gizli	3	fakir	3
64.	siyasi	3	sıcak	3	kısa	3
65.	sağlam	3	garip	3	bin	3
66.	ayrı	3	acayip	3	yaşlı	3
67.	sarılı	3	bembeyaz	3	ahşap	3
68.	hızlı	3	al	3	zavallı	3
69.	viran	3	yaramaz	3	mistik	3
70.	öteki	3	uzun	3	birtakım	3
71.	garip	3	uygar	3	zengin	3
72.	önemli	3	boş	3	ufacık	3
73.	soğuk	3	birer	3	manevî	3
74.	yedi	3	kangal	2	meçhul	2
75.	orta	3	seyyar	2	sıcak	2
76.	emin	2	yüce	2	millî	2
77.	hoş	2	apak	2	öte	2
78.	gerçek	2	belirgin	2	muntazam	2
79.	taptaze	2	dağ	2	güçlü	2
80.	elli	2	kızıl	2	şifalı	2
81.	fazla	2	hangi	2	minik	2
82.	kesin	2	son	2	mini	2
83.	soylu	2	yaşlı	2	loş	2
84.	gür	2	içli	2	sahipsiz	2
85.	hangi	2	ikinci	2	küçücük	2
86.	siyah	2	ilginç	2	zihinsel	2
87.	faýdalı	2	yarım	2	öyle	2
88.	kirli	2	koca	2	otuz	2
89.	kırmızı	2	altın	2	kalın	2
90.	ne	2	kolay	2	örnek	2
91.	tane	2	mavi	2	olumlu	2
92.	günlük	2	milli	2	özel	2
93.	kırmızılı	2	masmavi	2	kimi	2
94.	kararlı	2	rahat	2	ortak	2
95.	sağ	2	açık	2	kesin	2
96.	hafif	2	acı	2	olumsuz	2
97.	çiplak	2	mütevazı	2	kırk	2
98.	püsküllü	2	kuyruklu	2	komşu	2
99.	yeşil	2	kuvvetli	2	zor	2
100.	aydın	2	sağlıklı	2	soğuk	2
101.	kuvvetli	2	kör	2	evcil	2
102.	bilgili	2	korkunç	2	ayrı	2
103.	bin	2	sayısız	2	dimdik	2
104.	incecik	2	kötümser	2	ateşli	2
105.	iri	2	sarı	2	yeşil	2
106.	olanca	2	birinci	2	çağdaş	2
107.	irili	2	kutlu	2	basit	2
108.	ak	2	küme	2	asil	2
109.	ıslak	2	gürültülü	2	temiz	2
110.	kuru	2	yedi	2	yabancı	2
111.	yumuşak	2	eşit	2	çoğu	2
112.	muhteşem	2	uygun	2	ünlü	2
113.	amatör	2	emin	2	üstün	2
114.	yüksek	2	güçlü	2	uygun	2
115.	temiz	2	etkin	2	değişik	2
116.	yabancı	2	temiz	2	dik	2
117.	uygun	2	düşünceli	2	durgun	2
118.	damla	2	dümdüz	2	tarihî	2

119.	değerli	2	ünlü	2	uğursuz	2
120.	şanlı	2	çok	2	modern	2
121.	türlü	2	çoğu	2	düzgün	2
122.	tüm	2	diğer	2	altın	2
123.	sekiz	2	uçsuz	2	yüklü	2
124.	uzak	2	doğal	2	son	2
125.	daha	2	temel	2	zayıf	2
126.	ufaklı	2	çağdaş	2	zarif	1
127.	çelik	2	ortak	2	yaratıcı	1
128.	upuzun	2	geçen	2	onuncu	1
129.	çift	2	tehlikeli	2	yukarı	1
130.	kaç	2	böyle	2	orijinal	1
131.	cılız	2	bitişik	2	yüzlerce	1
132.	şakacı	1	üçra	1	mütevazı	1
133.	sağlı	1	sümbüli	1	vakıf	1
134.	samimi	1	tefek	1	onursal	1
135.	şalvarlı	1	zararsız	1	mutlu	1
136.	pamuk	1	uç	1	yerli	1
137.	saçlı	1	sakin	1	ölçülü	1
138.	önceki	1	samimi	1	olgun	1
139.	onar	1	tür	1	yirmi	1
140.	ömürlü	1	saygılı	1	normal	1
141.	olumsuz	1	rüzgarsız	1	yırtıcı	1
142.	normal	1	sarsılmaz	1	yoğun	1
143.	örnek	1	uslu	1	yetmiş	1
144.	nemli	1	tüylü	1	ölümsüz	1
145.	neşeli	1	üst	1	nazik	1
146.	saf	1	riyasız	1	yersiz	1
147.	oymalı	1	renkli	1	mutsuz	1
148.	özel	1	üçüncü	1	yorgun	1
149.	rüzgarlı	1	özgü	1	nefis	1
150.	rutubetli	1	zeki	1	tuzlu	1
151.	ritmik	1	parça	1	sert	1
152.	rahmani	1	öyle	1	seçik	1
153.	pembe	1	ovalık	1	süslü	1
154.	pahalı	1	tarifsiz	1	sayısız	1
155.	parlak	1	sürekli	1	sarımsaklı	1
156.	açıkgöz	1	yüz	1	tam	1
157.	şehirli	1	paslı	1	saydam	1
158.	yalçın	1	pırtık	1	şanssız	1
159.	yanlış	1	zavallı	1	şöyle	1
160.	yaramaz	1	rengarenk	1	sonsuz	1
161.	üstün	1	pembe	1	siyası	1
162.	ustalık	1	ufacık	1	sırnaşık	1
163.	ufacık	1	zayıf	1	sınaı	1
164.	ulu	1	pis	1	şirin	1
165.	ünlü	1	ulu	1	sinsi	1
166.	yararlı	1	volkanik	1	sol	1
167.	yarım	1	yalm	1	sıradan	1
168.	yavru	1	tuhaf	1	üçüncü	1
169.	yepyeni	1	sonsuz	1	tanınmış	1
170.	yüce	1	yemyeşil	1	sakin	1
171.	yüz	1	sıkılğan	1	perdeli	1
172.	zavallı	1	sihirli	1	tok	1
173.	yoç	1	şiddetli	1	titrek	1
174.	üçüncü	1	yediveren	1	parça	1
175.	yırtık	1	sımsıcak	1	toz	1
176.	yığın	1	sonraki	1	siyah	1
177.	yerli	1	ufaklı	1	toplumsal	1
178.	yersiz	1	varlıklı	1	samimi	1
179.	yeterli	1	tekerlekli	1	püf	1
180.	yıllık	1	yetenekli	1	renkli	1
181.	uçsuz	1	yakıcı	1	tatlı	1
182.	üçra	1	şirin	1	sahipli	1

183.	tutam	1	sipsivri	1	pürüzsüz	1
184.	sımsıcak	1	siyasi	1	sağlıklı	1
185.	sıradan	1	sıcaçık	1	sağ	1
186.	şirin	1	üzüntüsüz	1	saçma	1
187.	sıcak	1	sevimli	1	sağlam	1
188.	sırma	1	titrek	1	mukaddes	1
189.	sevimsiz	1	sosyal	1	kerpiç	1
190.	sevgili	1	yalnız	1	milyonlarca	1
191.	şerefli	1	şöyle	1	çoşkulu	1
192.	seri	1	şekerli	1	dar	1
193.	sert	1	şefkatli	1	daracık	1
194.	sevimli	1	toplu	1	çirkin	1
195.	şaşkın	1	yakın	1	değerli	1
196.	sivri	1	uzunca	1	ciddi	1
197.	sosyal	1	sekiz	1	candan	1
198.	toplumsal	1	sevgili	1	büyükçe	1
199.	tuhaf	1	sert	1	büyülü	1
200.	tük	1	yoğun	1	çalışkan	1
201.	tomar	1	serin	1	çeşit	1
202.	sollu	1	yıkıcı	1	bükümlü	1
203.	titrek	1	yırtık	1	değişmen	1
204.	taze	1	şerefli	1	dikine	1
205.	sulu	1	süslü	1	duygusal	1
206.	süzme	1	kızgın	1	efsanevî	1
207.	taklacı	1	öndeki	1	eldivenli	1
208.	tırtıklı	1	cılız	1	duygulu	1
209.	naylon	1	coğrafi	1	derece	1
210.	kilometre	1	cömert	1	dul	1
211.	nakışlı	1	çiçekli	1	dördüncü	1
212.	dalgalı	1	çetin	1	dinamik	1
213.	cömert	1	çelimsiz	1	dindarca	1
214.	dalgın	1	çarıklı	1	doksan	1
215.	dev	1	çatal	1	doruk	1
216.	değişik	1	çekici	1	elektronik	1
217.	dikkatli	1	daracık	1	birer	1
218.	çolak	1	deneyimli	1	bilinçli	1
219.	civar	1	derli	1	altı	1
220.	cansız	1	dik	1	ani	1
221.	çocukça	1	düzgün	1	alt	1
222.	çekingen	1	ehemmiyetsiz	1	arka	1
223.	çılgın	1	engin	1	akıllı	1
224.	çalışkan	1	durgun	1	ağ	1
225.	diñç	1	canım	1	ağır	1
226.	doksan	1	doyumsuz	1	ağırlıklı	1
227.	duygusal	1	doğru	1	alçak	1
228.	duygulu	1	dokuzuncu	1	binlerce	1
229.	eğri	1	dolaysız	1	arsız	1
230.	erken	1	dostça	1	asude	1
231.	ekonomik	1	çağırtnkan	1	bembeyaz	1
232.	doğulu	1	bucaksız	1	benzer	1
233.	düşük	1	apayrı	1	bilgili	1
234.	durgun	1	arka	1	belli	1
235.	dokuz	1	atlı	1	asıl	1
236.	dürüst	1	anormal	1	belirleyici	1
237.	dolu	1	bambaşka	1	başlıca	1
238.	dördüncü	1	anlamsız	1	atlı	1
239.	donuk	1	ak	1	bahtlı	1
240.	büyülü	1	acısız	1	başkaca	1
241.	bulutsuz	1	ağır	1	bayındır	1
242.	bucaksız	1	ahşap	1	elverişli	1
243.	apak	1	alaycı	1	ertesi	1
244.	ani	1	eşsiz	1	eşsiz	1
245.	arka	1	baş	1	kirli	1
246.	asıl	1	basit	1	kişisel	1

247.	asil	1	binlerce	1	kıvrak	1
248.	asırlık	1	boz	1	kesici	1
249.	altmış	1	bozkır	1	kıymetli	1
250.	alçakgönüllü	1	bin	1	katmerli	1
251.	ağaçsız	1	başarılı	1	kahraman	1
252.	alımlı	1	billur	1	işlemeli	1
253.	akıllı	1	benzer	1	ıssız	1
254.	alaca	1	bedbin	1	kadifemsi	1
255.	aksak	1	belirsiz	1	kahıcı	1
256.	aslan	1	belli	1	iri	1
257.	avuç	1	bilinçli	1	kokulu	1
258.	azgın	1	etli	1	mavi	1
259.	bol	1	fazla	1	mendebur	1
260.	birtakım	1	feci	1	meyveli	1
261.	bomboş	1	kurak	1	masmavi	1
262.	boz	1	kuruntusuz	1	köylü	1
263.	boyalı	1	küçücük	1	mantıklı	1
264.	berrak	1	kutsal	1	mağrur	1
265.	bembeyaz	1	koyu	1	kuru	1
266.	belli	1	konuksever	1	kutlu	1
267.	azimli	1	kırkar	1	kutsal	1
268.	aziz	1	kısacık	1	mamur	1
269.	bakımsız	1	komşu	1	inatçı	1
270.	bakışlı	1	koskoca	1	ilginç	1
271.	batılı	1	kırk	1	ihtiyar	1
272.	ertesi	1	mesut	1	gümüş	1
273.	narın	1	metalik	1	güncel	1
274.	eşsiz	1	olumlu	1	göz	1
275.	farklı	1	olumsuz	1	günlük	1
276.	kızılımsı	1	ölümsüz	1	gerekli	1
277.	kızıl	1	ölu	1	geçmiş	1
278.	kokulu	1	metal	1	evrensel	1
279.	kör	1	olgun	1	fazla	1
280.	kolay	1	neşeli	1	fırtınalı	1
281.	koskocaman	1	mühim	1	genel	1
282.	kıymetli	1	mükemmel	1	gür	1
283.	kitaplıksız	1	nefis	1	hafif	1
284.	kemerli	1	normal	1	hoş	1
285.	kitapsız	1	örgütlü	1	hoşgörülü	1
286.	kilo	1	kıpırtısız	1	iğrenç	1
287.	kırık	1	kibar	1	hızlı	1
288.	zeki	1	hasta	1	heyecanlı	1
289.	karşılıklı	1	hercai	1	heybetli	1
290.	kötü	1	hesaplı	1	herhangi	1
291.	kurak	1	güzelim	1	hakiki	1
292.	modern	1	hırssız	1	muhtemel	1
293.	minnacık	1	güvenli	1	hareketli	1
294.	mor	1	görsel	1	hayırlı	1
295.	müzikli	1	gerçek	1	hayali	1
296.	mutlu	1	gerekli	1	aç	1
297.	minimini	1	gonca	1		
298.	meşhur	1	gündelik	1		
299.	kusursuz	1	kınalı	1		
300.	minik	1	hoş	1		
301.	mavili	1	ılık	1		
302.	meraklı	1	kasvetli	1		
303.	karlı	1	keyifli	1		
304.	kararsız	1	keyifsiz	1		
305.	karanlık	1	kasketli	1		
306.	güç	1	hür	1		
307.	granit	1	karşılıklı	1		
308.	güçlü	1	kalabalık	1		
309.	harap	1	iradeli	1		
310.	güler	1	iri	1		

311.	harikulade	1	irili	1
312.	görgülü	1	karanlık	1
313.	gömülü	1	zıt	1
314.	faziletli	1		
315.	gönüllü	1		
316.	gençlik	1		
317.	gerekli	1		
318.	geniş	1		
319.	hassas	1		
320.	hazır	1		
321.	heyecanlı	1		
322.	kabuklu	1		
323.	ince	1		
324.	kahraman	1		
325.	kapısız	1		
326.	kaldırımı	1		
327.	inat	1		
328.	ılık	1		
329.	ilginç	1		
330.	hırçın	1		
331.	hummalı	1		
332.	hünerli	1		
333.	içten	1		
334.	ilgili	1		
335.	etkileyici	1		
336.	zengin	1		

Ek 2- Koza Yayınları 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitapları Sıfat Dağılımı

Sıra	6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	Sıfatlar	Frekans	Sıfatlar	Frekans	Sıfatlar	Frekans
1.	bir	300	bir	232	bir	233
2.	bu	133	bu	136	bu	139
3.	her	45	her	68	her	45
4.	büyük	37	en	50	büyük	39
5.	iki	28	büyük	43	başka	30
6.	en	25	yeni	26	iki	19
7.	küçük	25	yaşlı	20	bütün	17
8.	bütün	22	küçük	17	beyaz	15
9.	yeni	21	eski	17	güzel	15
10.	güzel	20	iyi	15	en	14
11.	başka	18	başka	15	koca	14
12.	ilk	18	beş	14	şu	13
13.	şu	15	bütün	14	türlü	12
14.	uzun	15	iki	14	birçok	12
15.	hiçbir	12	güzel	13	küçük	11
16.	iyi	10	kara	13	ilk	11
17.	üç	9	mavi	12	hiçbir	10
18.	tüm	9	on	11	yeni	10
19.	on	8	genç	11	iyi	9
20.	fantastik	8	üç	10	tüm	9
21.	kırk	7	ilk	10	üç	9
22.	farklı	7	yüksek	10	on	9
23.	türlü	7	hiçbir	9	birkaç	9
24.	yaşlı	7	şu	9	tek	8
25.	birkaç	7	tüm	8	beş	8
26.	böyle	7	kocaman	8	aynı	8
27.	önemli	7	ve	8	ince	7
28.	ortak	7	öteki	7	kırk	7
29.	bazı	7	yedi	7	kocaman	7
30.	çok	6	özel	7	genç	7
31.	yoksul	6	aynı	7	uzun	6
32.	kara	5	önemli	7	ünlü	6
33.	kısa	5	çeşitli	6	yüksek	5
34.	yüksek	5	renkli	6	mavi	5
35.	sıcak	5	yirmi	6	ayrı	5
36.	herhangi	5	uzun	5	eski	5
37.	aynı	5	küçük	5	ufacık	5
38.	yüz	5	gerçek	5	gerçek	5
39.	güler	4	çağdaş	4	açık	5
40.	eski	4	yağlı	4	derin	5
41.	altı	4	tatlı	4	çağdaş	5
42.	ünlü	4	öyle	4	parça	4
43.	tek	4	ince	4	böyle	4
44.	incecik	4	iyimser	4	çeşitli	4
45.	hangi	4	keyifli	4	kuru	4
46.	özel	4	sadık	4	ikinci	4
47.	genç	4	tek	4	kurşun	4
48.	gerçek	4	tozlu	4	iri	4
49.	yeşil	4	tane	4	boş	4
50.	ikinci	3	böyle	4	öteki	4
51.	sonsuz	3	çok	4	yüzlerce	4
52.	sekiz	3	kötü	4	elektrikli	4
53.	öteki	3	birkaç	4	sarı	4
54.	yürekli	3	bazı	4	üçüncü	4
55.	tatlı	3	boş	4	yeşil	4
56.	diğer	3	değerli	3	altı	4
57.	beş	3	yakın	3	geniş	4
58.	kötü	3	kırk	3	önemli	4
59.	birer	3	karşı	3	tatlı	3
60.	canlı	3	denli	3	acı	3

61.	yumuşak	3	kötümser	3	sert	3
62.	yanlış	3	yüce	3	sesli	3
63.	elli	3	ıssız	3	özel	3
64.	sağlam	3	karanlık	3	elli	3
65.	boş	3	diğer	3	kısa	3
66.	geniş	3	eskimiş	3	bin	3
67.	derin	3	dolu	3	belirli	3
68.	çeşitli	3	türlü	3	karma	3
69.	son	3	içli	3	kötü	3
70.	elindeki	3	kırmızı	3	yaşlı	3
71.	kırmızı	3	yeşil	3	yirmi	3
72.	temiz	2	birçok	3	madeni	3
73.	orta	2	birer	3	yakın	3
74.	tekerlekli	2	yabancı	3	ağır	3
75.	tane	2	hoş	3	yüz	3
76.	tür	2	ikinci	3	mutlu	2
77.	tembel	2	yanık	3	insancıl	2
78.	gümüş	2	ihtiyar	3	korkusuz	2
79.	özgün	2	bin	3	korkunç	2
80.	gizli	2	fazla	2	kültürlü	2
81.	neşeli	2	yıl	2	köylü	2
82.	taze	2	minik	2	kutsal	2
83.	körpe	2	kanlı	2	tehlikeli	2
84.	talihsiz	2	garip	2	kesin	2
85.	sihirli	2	neşeli	2	olgun	2
86.	karamsar	2	açık	2	insancı	2
87.	kuytu	2	herhangi	2	kanlı	2
88.	keskin	2	ak	2	heyecanlı	2
89.	kirli	2	nasırlı	2	sağlıklı	2
90.	küçük	2	yüz	2	kalabalık	2
91.	köydeki	2	nazlı	2	kalm	2
92.	kokulu	2	has	2	genel	2
93.	siyah	2	gizli	2	kapkara	2
94.	kocaman	2	medeni	2	kara	2
95.	kızgın	2	ne	2	sıcak	2
96.	koca	2	sonsuz	2	haksız	2
97.	hafif	2	son	2	sekiz	2
98.	soğuk	2	altı	2	karanlık	2
99.	geçmiş	2	sarı	2	ortak	2
100.	sürü	2	ideal	2	zor	2
101.	parça	2	deli	2	esrarengiz	2
102.	müthiş	2	uyumlu	2	elektrikli	2
103.	sürekli	2	beyaz	2	çeşit	2
104.	içten	2	bembeyaz	2	dokuz	2
105.	ilerdeki	2	dertli	2	dördüncü	2
106.	medeni	2	ufak	2	diğer	2
107.	ıslak	2	kısa	2	belli	2
108.	kalın	2	üstün	2	bayraklı	2
109.	renkli	2	ulu	2	başarısız	2
110.	ilkel	2	değişik	2	birtakım	2
111.	ince	2	doğru	2	birinci	2
112.	ön	2	çirkin	2	deneyimli	2
113.	zevkli	2	cennet	2	yüzlü	2
114.	yayvan	2	koyu	2	ak	2
115.	belli	2	basılı	2	dünyadaki	2
116.	yaman	2	birinci	2	yaman	2
117.	cansız	2	kokulu	2	anlamlı	2
118.	çeşit	2	topal	2	doyumsuz	2
119.	birtakım	2	katlı	2	özürlü	1
120.	verimli	2	onuncu	2	önümüzdeki	1
121.	yakın	2	oradaki	1	yazılı	1
122.	çağdaş	2	ölü	1	yaygın	1
123.	yarım	2	saygısız	1	ölgün	1
124.	buçuk	2	ölmeyen	1	yarım	1

125.	birçok	2	önümüzdeki	1	yarı	1
126.	binlerce	2	nasıl	1	yanlış	1
127.	bin	2	sandığımız	1	yapıcı	1
128.	yedi	2	planlı	1	öyle	1
129.	geçen	2	orta	1	yedi	1
130.	başarılı	2	onca	1	özenli	1
131.	beyaz	2	öksüz	1	yaş	1
132.	yavru	2	rahmetli	1	yaratıcı	1
133.	ayrı	2	rahat	1	yarar	1
134.	birinci	2	pembe	1	ozanca	1
135.	zavallı	2	sanan	1	nasırlı	1
136.	dört	2	odalı	1	okkalık	1
137.	utangaç	2	nükteci	1	yufka	1
138.	altın	2	olan	1	yumuşak	1
139.	üstün	2	olgun	1	yüreği	1
140.	arkadaki	2	samimi	1	masmavi	1
141.	zararlı	2	salatalı	1	yürekli	1
142.	üçüncü	2	salim	1	yoksul	1
143.	ak	2	özlü	1	zerdeli	1
144.	altındaki	2	abartıcı	1	zavallı	1
145.	yersiz	1	senelik	1	yoğun	1
146.	sayısız	1	yapraklı	1	yigit	1
147.	yerli	1	yamaçlardaki	1	memnun	1
148.	peltek	1	yaptırılmış	1	yeşilimsi	1
149.	yerdeki	1	yarı	1	yakışır	1
150.	sebzeli	1	yararlı	1	nohutlu	1
151.	zeki	1	yarısı	1	öldürücü	1
152.	zayıf	1	yağsız	1	muhteşem	1
153.	seksen	1	veremli	1	milli	1
154.	yepyeni	1	uygun	1	mozaik	1
155.	otuz	1	yabani	1	mevki	1
156.	şaşkın	1	uzak	1	yetmiş	1
157.	şaşırtıcı	1	vefalı	1	parçacık	1
158.	şaşılacak	1	vasitaları	1	yaban	1
159.	patlak	1	yavru	1	yabani	1
160.	saçlı	1	yavuklu	1	şirin	1
161.	riyasız	1	yazılı	1	ürkütücü	1
162.	yönlü	1	yüzlü	1	sonraki	1
163.	yorucu	1	yürekli	1	ürkek	1
164.	pis	1	yüzüncü	1	üstün	1
165.	parlak	1	zalim	1	uygar	1
166.	yuvarlak	1	yüzyıllık	1	sevgi	1
167.	özgür	1	yüksekçe	1	seksen	1
168.	şakacı	1	yosun	1	şenlikli	1
169.	yırtıcı	1	yönlü	1	umutsuz	1
170.	yetmiş	1	yazılmış	1	sonsuz	1
171.	özgürlükçü	1	yerdeki	1	sulu	1
172.	pamuk	1	yıkıcı	1	tonlarca	1
173.	pak	1	yıldırım	1	ulusal	1
174.	sapsız	1	yoksul	1	üçer	1
175.	samimi	1	uygar	1	temel	1
176.	yirmi	1	sayısız	1	tekir	1
177.	yoğun	1	ustaca	1	umulmaz	1
178.	tutsak	1	ufacık	1	süslü	1
179.	sessiz	1	şipşirin	1	sütlü	1
180.	tarifsiz	1	sımsıcak	1	tarihsel	1
181.	uyduruk	1	şirin	1	uygun	1
182.	ütülü	1	soru	1	şeffaf	1
183.	utanmış	1	sivri	1	sarmısaklı	1
184.	uygar	1	soylu	1	sarışın	1
185.	uykulu	1	sıcak	1	renklerden	1
186.	uygun	1	sevimli	1	renkli	1
187.	uyuşuk	1	serin	1	vehimli	1
188.	uykusuz	1	sıcacık	1	plastik	1

189	tehlikeli	1	sert	1	verimli	1
190	ürkütücü	1	sessiz	1	pervasız	1
191	umutsuz	1	sesli	1	yabancı	1
192	uçsuz	1	süreklili	1	tür	1
193	üçra	1	süslü	1	vurulmuş	1
194	üçer	1	takdir	1	saçlı	1
195	ufacık	1	tombalak	1	parlak	1
196	uğultulu	1	titiz	1	saf	1
197	tülümsü	1	toplu	1	sakallı	1
198	tepelik	1	üçüncü	1	üzen	1
199	ulusal	1	tuzsuz	1	uzak	1
200	ters	1	teşvik	1	sarıklı	1
201	uzak	1	tenekte	1	sapsarı	1
202	sert	1	tel	1	saplı	1
203	üzgün	1	tam	1	üzümlü	1
204	var	1	taş	1	şanslı	1
205	şişmiş	1	namlı	1	vahşi	1
206	sivri	1	tavanlı	1	üzüntülü	1
207	yaşlıca	1	tekerlekli	1	vazgeçilemez	1
208	yemyeşil	1	usta	1	kapalı	1
209	sıra	1	mutlu	1	lacivert	1
210	seyrek	1	kazançlı	1	dalgalı	1
211	sıcacık	1	muhteşem	1	daha	1
212	söktük	1	çeşit	1	damla	1
213	yaralı	1	çatallı	1	değişik	1
214	yapılı	1	çetin	1	değerli	1
215	şöyle	1	coşkun	1	demokratik	1
216	yabancı	1	çift	1	çırılçıplak	1
217	sulak	1	daha	1	ciddi	1
218	yalansız	1	çarpık	1	büyücek	1
219	yalçın	1	buz	1	cılız	1
220	yandaki	1	bulaca	1	canlı	1
221	sondaki	1	canlı	1	çekiçi	1
222	yandan	1	buruk	1	çatık	1
223	sonraki	1	büyülü	1	buğulu	1
224	vahşi	1	büyükçe	1	derli	1
225	tutam	1	damlı	1	dipdiri	1
226	kısıtlı	1	dar	1	ekşili	1
227	olağanüstü	1	davetsiz	1	ehemmiyetli	1
228	dalgacı	1	dumanlı	1	el	1
229	dağlık	1	edici	1	elindeki	1
230	damla	1	el	1	eldeki	1
231	değişik	1	ehemmiyetsiz	1	eğitici	1
232	dayanıklı	1	döşeli	1	dört	1
233	dağmık	1	dört	1	dışarıdaki	1
234	coşkun	1	dönüp	1	düş	1
235	cılız	1	demli	1	dokuzuncu	1
236	çatlak	1	derin	1	doludizgin	1
237	cepli	1	dikenli	1	dolu	1
238	çetin	1	doğal	1	bozuk	1
239	ciddi	1	dondurucu	1	boylu	1
240	çift	1	buçuk	1	boğuk	1
241	deli	1	boyunuzdan	1	aylıksız	1
242	denli	1	boyalı	1	aydın	1
243	dev	1	bölgedeki	1	ayrıntılı	1
244	dışı	1	altmış	1	bahçeli	1
245	esintili	1	altış	1	badanalı	1
246	esrarlı	1	anlatan	1	bakışlı	1
247	eşsiz	1	aşırı	1	anlaşılmaz	1
248	evvel	1	apayrı	1	akılcı	1
249	faydasız	1	altın	1	acımasız	1
250	emekli	1	alaycı	1	altın	1
251	çarklı	1	alaca	1	adlı-adsız	1
252	elverişli	1	abartmalı	1	ağlamaklı	1

253.	düzenli	1	acıklı	1	ağırbaşlı	1
254.	disiplinli	1	ağdalı	1	balonlu	1
255.	dokuz	1	ahu	1	başarılı	1
256.	dünyadaki	1	akıllı	1	basit	1
257.	düşlü	1	avuç	1	binlerce	1
258.	duygulu	1	elli	1	bilgece	1
259.	eğitilmiş	1	aydınlık	1	birer	1
260.	fazla	1	ayrıntılı	1	boğucu	1
261.	can	1	binbir	1	birleşik	1
262.	bürodaki	1	bilinmez	1	beşlik	1
263.	basık	1	bitimsiz	1	beşer	1
264.	başarısız	1	bol	1	benimsenmiş	1
265.	başındaki	1	bitişik	1	bayırdaki	1
266.	batan	1	bilimsel	1	bazı	1
267.	başlı	1	basık	1	belirsiz	1
268.	baş	1	barışsever	1	bembeyaz	1
269.	ayki	1	az	1	bencil	1
270.	aydınlık	1	azami	1	elverişli	1
271.	acımasız	1	bağımsız	1	eşsiz	1
272.	ağır	1	bahçeli	1	etkili	1
273.	akıl	1	balık	1	etli	1
274.	alıcı	1	aynalı	1	kanaat	1
275.	asık	1	müthiş	1	kadar	1
276.	belalı	1	ender	1	zifiri	1
277.	belirli	1	erin	1	karlı	1
278.	bembeyaz	1	keskin	1	karışık	1
279.	benli	1	kesilmiş	1	karşı	1
280.	bucaksız	1	kirpiklerdeki	1	kaba	1
281.	buğulu	1	koca	1	işsiz	1
282.	büyükü	1	kitapsız	1	ilkel	1
283.	bükük	1	köklü	1	izinli	1
284.	bükülmüş	1	zararsız	1	ırkçı	1
285.	boynu	1	karmakarışık	1	işe	1
286.	büyülü	1	kalpli	1	işbilir	1
287.	boyalı	1	karşılıklı	1	kasabalı	1
288.	biyıklı	1	kardeşçe	1	kati	1
289.	benzer	1	karlı	1	katlı	1
290.	berrak	1	karış	1	kıt	1
291.	beyazımsı	1	kolay	1	kısım	1
292.	bilgin	1	konuşan	1	koyu	1
293.	billur	1	korku	1	küflü	1
294.	boncuk	1	meraklı	1	kırmızımsı	1
295.	örnek	1	mavibüs	1	kırmızı	1
296.	ferahlatıcı	1	metotlu	1	kiremitli	1
297.	geçirmiş	1	modern	1	kelimeli	1
298.	köpüklü	1	milli	1	keskin	1
299.	koyu	1	masmavi	1	kilitli	1
300.	kuru	1	manevi	1	kıpkırmızı	1
301.	komik	1	maddi	1	kıraç	1
302.	kolay	1	korkulu	1	ilginç	1
303.	kiyafetli	1	körpe	1	lira	1
304.	kesin	1	kültürlü	1	ileri	1
305.	kılıksız	1	kuru	1	ihhtiyar	1
306.	kırık	1	kutsal	1	gen	1
307.	zengin	1	kalabalık	1	gelişmiş	1
308.	kurulu	1	kadife	1	genişlikte	1
309.	kuşaklı	1	iyotlu	1	gezgin	1
310.	kusursuz	1	iyimser	1	gerekli	1
311.	mavimtrak	1	geçici	1	gezginci	1
312.	nemli	1	geçen	1	gelecek	1
313.	nice	1	geniş	1	fiziksel	1
314.	normal	1	gitmiş	1	evrensel	1
315.	öbür	1	gibi	1	garip	1
316.	öğrenci	1	fırtınalı	1	felaket	1

317	namuslu	1	fedakar	1	fiyonklu	1
318	kat	1	farklı	1	fıstıklı	1
319	müzikli	1	eş	1	gökteki	1
320	mükemmel	1	eser	1	gönüllü	1
321	mavisi	1	esmer	1	görüştü	1
322	milyonlarca	1	etkili	1	hırçın	1
323	minik	1	fakir	1	harap	1
324	mucurlu	1	giysili	1	hummalı	1
325	muhteşem	1	engin	1	huzurlu	1
326	mutlu	1	görkemli	1	hür	1
327	fesli	1	güler	1	halkçı	1
328	karlı	1	ılık	1	hafif	1
329	karanlık	1	idealist	1	gür	1
330	güç	1	incecik	1	gözlü	1
331	grup	1	ıslak	1	gözüpek	1
332	güçlü	1	ipek	1	güçlü	1
333	günaydın	1	içi	1	gücü	1
334	gümüşlü	1	huzursuz	1	güçüm	1
335	gri	1	hazır	1	ilerdeki	1
336	görmüş	1	gülüşlü	1		
337	görkemli	1	güneşli	1		
338	gelecekteki	1	hafif	1		
339	gelmiş	1	hakiki	1		
340	gerekli	1	haşmetli	1		
341	gevrek	1	güçlü	1		
342	giyimli	1	zorlama	1		
343	güvenilir	1	zorlama	1		
344	güzelim	1				
345	hayırlı	1				
346	hızlı	1				
347	kambur	1				
348	kanlı	1				
349	kapanık	1				
350	kaplı	1				
351	karalı	1				
352	kaçıncı	1				
353	karış	1				
354	kaba	1				
355	ilk	1				
356	hoş	1				
357	huzurlu	1				
358	idealist	1				
359	ilginç	1				
360	iri	1				
361	acı	1				

Ek 3- Pasifik Yayınları 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitapları Sıfat Dağılımı

Sıra	6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	Sıfatlar	Frekans	Sıfatlar	Frekans	Sıfatlar	Frekans
1.	bir	427	bir	301	bir	244
2.	bu	204	bu	178	bu	147
3.	her	70	her	50	her	41
4.	büyük	52	büyük	49	küçük	31
5.	küçük	46	yeni	36	büyük	26
6.	en	36	bütün	29	güzel	25
7.	iki	34	iki	26	iki	25
8.	güzel	33	çok	25	yeni	22
9.	ilk	32	küçük	25	üç	21
10.	hiçbir	28	şu	23	bütün	16
11.	bütün	28	ilk	22	başka	15
12.	tatlı	25	güzel	22	en	13
13.	çok	23	önemli	15	genç	11
14.	beş	23	diğer	14	iyi	11
15.	yeni	21	bazı	14	eski	10
16.	bazı	15	iyi	14	kırk	10
17.	genç	15	aynı	14	birçok	8
18.	askerî	15	en	13	şu	8
19.	on	14	eski	12	uzun	8
20.	tek	13	birkaç	11	yabancı	8
21.	uzun	13	üç	11	tüm	7
22.	daha	13	millî	11	kırmızı	7
23.	birkaç	12	son	11	dört	6
24.	üç	12	genç	11	geniş	6
25.	önemli	12	dört	10	yakın	6
26.	güler	11	beş	10	beyaz	6
27.	şu	11	sarı	10	yüksek	6
28.	başka	11	böyle	10	sevimli	5
29.	birçok	11	çeşitli	10	birkaç	5
30.	ikinci	11	tek	9	kötü	5
31.	iyi	10	birçok	9	saf	5
32.	temel	10	başka	9	hakiki	5
33.	diğer	10	on	9	yaşlı	5
34.	ne	10	yedi	9	böyle	5
35.	beyaz	9	ortak	8	güçlü	4
36.	yüksek	9	ikinci	8	uygun	4
37.	kuru	9	hiçbir	8	ince	4
38.	dört	9	uzun	7	nefis	4
39.	pek	9	boş	7	beş	4
40.	millî	9	kötü	7	zarif	4
41.	kısa	9	tüm	7	önemli	4
42.	hangi	9	bin	7	ak	4
43.	hiç	8	yakın	7	özel	4
44.	aynı	8	çağdaş	6	parlak	4
45.	birinci	8	birinci	6	küçücük	4
46.	kara	7	sıcak	6	kara	3
47.	mutlu	7	ufak	5	usta	3
48.	eski	7	ne	5	hiçbir	3
49.	gerçek	7	sekiz	5	yedi	3
50.	kadar	7	altı	5	siyah	3
51.	ılık	7	zengin	5	ünlü	3
52.	geniş	6	oldukça	5	hangi	3
53.	kız	6	öyle	5	altın	3
54.	bin	6	görkemli	5	sürekli	3
55.	böyle	6	farklı	5	uzak	3
56.	mavi	6	pek	5	bereketli	3
57.	türlü	6	derin	5	otuz	3
58.	medeni	6	geniş	5	birer	3
59.	tüm	6	yüz	5	çetin	3
60.	demokratik	6	kısa	5	tatlı	3

61.	sürü	6	yağlı	4	yalın	3
62.	sivil	6	yabancı	4	büyülü	3
63.	onuncu	6	tarihi	4	ikinci	3
64.	yaşlı	6	dokuz	4	kısa	3
65.	elli	5	doğru	4	kör	3
66.	sevimli	5	ince	4	sıcak	3
67.	yakın	5	gerçek	4	çeşitli	3
68.	yüz	5	mavi	4	güler	2
69.	yabancı	5	yüksek	4	iri	2
70.	bayan	5	beyaz	4	sonraki	2
71.	değişik	5	renk	4	güleç	2
72.	kırk	5	kuru	4	sağlam	2
73.	esmer	5	amatör	4	mutlu	2
74.	son	5	çeşit	4	örgütlü	2
75.	kızgın	5	ön	4	sağlıklı	2
76.	farklı	5	koskoca	3	olgun	2
77.	yeşil	4	iri	3	gizli	2
78.	gizli	4	elli	3	köse	2
79.	siyasi	4	sağlam	3	hafif	2
80.	özel	4	belirli	3	ilk	2
81.	acı	4	başarılı	3	hoş	2
82.	derin	4	sağlıklı	3	hüzünlü	2
83.	yepyeni	4	tahta	3	koskoca	2
84.	kaç	4	gizli	3	hızlı	2
85.	ak	4	neşeli	3	seçkin	2
86.	dolu	4	alt	3	hiç	2
87.	incecik	4	milli	3	kocaman	2
88.	çağdaş	4	özel	3	kuytu	2
89.	ufacık	4	kurşun	3	kırık	2
90.	az	4	biraz	3	soğuk	2
91.	sert	4	siyasî	3	incecik	2
92.	birer	4	kalın	3	sarı	2
93.	ünlü	4	bugünkü	3	süslü	2
94.	kötü	4	yaratıcı	3	belirli	2
95.	soğuk	4	kırk	3	bembeyaz	2
96.	kalın	4	yaygın	3	yeşil	2
97.	küçücük	4	derece	3	birinci	2
98.	devredilmez	3	demokratik	3	yaramaz	2
99.	komik	3	sade	3	yaman	2
100.	kocaman	3	kapsamlı	3	bazı	2
101.	ilginç	3	kıpkırmızı	2	çok	2
102.	geçmiş	3	kimi	2	yalancı	2
103.	ince	3	kişisel	2	üstünkörü	2
104.	dördüncü	3	kırmızı	2	bambaşka	2
105.	nice	3	nasıl	2	yüce	2
106.	dokunulmaz	3	salkım	2	ağır	2
107.	modern	3	olumlu	2	al	2
108.	müspet	3	taze	2	altı	2
109.	doğru	3	kalabalık	2	yumuk	2
110.	ıslak	3	kolay	2	asitli	2
111.	parça	3	renkli	2	balıkçı	2
112.	kırmızı	3	karşılıklı	2	yüklü	2
113.	yarım	3	sürü	2	aynı	2
114.	çeşitli	3	pos	2	değişik	2
115.	soluk	3	kocaman	2	zor	2
116.	çeşit	3	köylü	2	tek	2
117.	altın	3	sosyal	2	tertemiz	2
118.	ana	3	karmaşık	2	tuzlu	2
119.	birtakım	3	koca	2	tehlikeli	2
120.	bağlı	3	plastik	2	doğal	2
121.	usul	3	loş	2	zalim	1
122.	uzak	3	kara	2	upuzun	1
123.	biraz	3	sevimli	2	özverili	1
124.	ulusal	3	ileri	2	özge	1

125.	oyuncak	3	köklü	2	yüzüncü	1
126.	altı	3	nitelikli	2	pek	1
127.	sosyal	3	bol	2	pebemsî	1
128.	otuz	3	binlerce	2	yünlü	1
129.	çoğu	3	asıl	2	renkli	1
130.	ön	3	birtakım	2	peşembe	1
131.	orta	3	yepyeni	2	sürü	1
132.	örgülü	3	çoğu	2	yumuşacık	1
133.	bilimsel	3	elverişli	2	tecrübeli	1
134.	teknolojik	2	etkili	2	yüz	1
135.	temiz	2	eleştirel	2	oyuncaklı	1
136.	tür	2	usta	2	oyuncak	1
137.	iri	2	dizi	2	öyle	1
138.	ipek	2	uzak	2	öfkeli	1
139.	yaramaz	2	yeşil	2	talihsiz	1
140.	üst	2	demir	2	öbür	1
141.	yirmi	2	çakır	2	nurlu	1
142.	yüzlü	2	yorgun	2	nükteli	1
143.	yazılı	2	etkin	2	okkalı	1
144.	üçüncü	2	yemyeşil	2	olağanüstü	1
145.	hoş	2	tekerlekli	2	zengin	1
146.	ileri	2	çeyrek	2	on	1
147.	inanılmaz	2	altın	2	zarflı	1
148.	yanlış	2	uğurlu	2	öteki	1
149.	kâğıt	2	yaşlı	2	rugan	1
150.	yayvan	2	temel	2	orta	1
151.	tarihî	2	temiz	2	neşeli	1
152.	sonraki	2	altmış	2	zavallı	1
153.	kimi	2	akıllı	2	örme	1
154.	hasta	2	fazla	2	sabırsız	1
155.	meraklı	2	cilt	2	saçma	1
156.	pırıl	2	fiziksel	2	üst	1
157.	paket	2	yarım	2	sıkı	1
158.	öteki	2	amansız	2	somut	1
159.	oluk	2	profesyonel	1	yapağılı	1
160.	renk	2	rahat	1	sıcacık	1
161.	olumlu	2	yazılı	1	topal	1
162.	olumsuz	2	yedinci	1	silindir	1
163.	neşeli	2	yatılı	1	yaldızlı	1
164.	sağlam	2	yassı	1	sinirli	1
165.	kutsal	2	rengarenk	1	üçüncü	1
166.	sarı	2	yegâne	1	sıradan	1
167.	oldukça	2	tehlikeli	1	uydurma	1
168.	zevkli	2	örtülü	1	yazılı	1
169.	sonsuz	2	zararlı	1	ulusal	1
170.	süslü	2	orta	1	yağlı	1
171.	kırık	2	zarif	1	yakıcı	1
172.	tahta	2	zihinsel	1	uykusuz	1
173.	sıkı	2	öteki	1	şümüllü	1
174.	sevimsiz	2	zorlu	1	şöyle	1
175.	şarkıcı	2	ölümlü	1	serin	1
176.	sevinçli	2	otuz	1	yirmi	1
177.	sekiz	2	yüce	1	sadık	1
178.	seksen	2	yorucu	1	terbiyeli	1
179.	koyu	2	yetmiş	1	yoğun	1
180.	normal	2	yerli	1	temiz	1
181.	acayip	2	planlı	1	yıldırıcı	1
182.	demet	2	pratik	1	ticari	1
183.	düzgün	2	parlak	1	sakin	1
184.	delik	2	özgür	1	şanlı	1
185.	geçen	2	parasız	1	şen	1
186.	bugünkü	2	yoğun	1	sekiz	1
187.	gevrek	2	özgün	1	sessiz	1
188.	fena	2	renksiz	1	top	1

189.	altmış	2	yağışlı	1	saygılı	1
190.	biçim	2	yaş	1	tatsız	1
191.	doğal	2	sorumlu	1	yeter	1
192.	ekonomik	2	sonsuz	1	tarihî	1
193.	ekşi	2	sonraki	1	kolay	1
194.	basit	2	unutulmaz	1	nazik	1
195.	erkek	2	şok	1	deli	1
196.	durgun	2	ünlü	1	diğer	1
197.	beşik	2	siyah	1	dikili	1
198.	çocuk	2	upuzun	1	değerli	1
199.	başarılı	2	sözlü	1	dayalı	1
200.	ağabey	2	üçüncü	1	çıplak	1
201.	çift	2	ücretsiz	1	cam	1
202.	gür	2	tatlı	1	dikkatli	1
203.	çatır	2	tecrübeli	1	canlı	1
204.	subay	1	tefek	1	çifte	1
205.	sümbüli	1	üstün	1	ciddî	1
206.	subayı	1	taş	1	çağdaş	1
207.	bembeyaz	1	teneke	1	doğru	1
208.	sulu	1	tarihsel	1	dolambaçlı	1
209.	benekli	1	tarifsiz	1	farklı	1
210.	soyut	1	türlü	1	fazla	1
211.	sökük	1	sivil	1	fırfırlı	1
212.	billur	1	sistemli	1	fakir	1
213.	beyazımsı	1	üstünkörü	1	evli	1
214.	beşinci	1	yabani	1	etkin	1
215.	samimi	1	sarıklı	1	esmer	1
216.	sahici	1	şasırtıcı	1	ekşi	1
217.	belli	1	vakitsiz	1	dökük	1
218.	seçilmiş	1	sapsız	1	elli	1
219.	süzme	1	yalın	1	epeyce	1
220.	basık	1	şanlı	1	emsalsiz	1
221.	teknik	1	yarı	1	fırtınalı	1
222.	telaşsız	1	yaman	1	büyüleyici	1
223.	renkli	1	resmi	1	buruk	1
224.	Ruşça	1	üzümlü	1	aşık	1
225.	saçma	1	sevecen	1	aşılı	1
226.	taze	1	sıkışık	1	ayaklı	1
227.	batı	1	uygar	1	asık	1
228.	sadık	1	sıralı	1	arı	1
229.	belirli	1	seri	1	anlı	1
230.	tam	1	sıkı	1	amansız	1
231.	tamıdık	1	uygun	1	ağlamaklı	1
232.	sohbetli	1	sıcacık	1	ayrı	1
233.	birleşmiş	1	uyumlu	1	akıcı	1
234.	siyasal	1	sevimsiz	1	alaycı	1
235.	sayın	1	açık	1	akıllıca	1
236.	sessiz	1	kırmız	1	büyücek	1
237.	çamaşırıcı	1	nihayetsiz	1	ayrıcalıklı	1
238.	bunaltıcı	1	dış	1	başarılı	1
239.	çarşafı	1	diñç	1	bugünkü	1
240.	satıcı	1	doğal	1	burgacık	1
241.	serin	1	dumanlı	1	bolca	1
242.	şerefli	1	dolu	1	boş	1
243.	şen	1	dikkatli	1	bin	1
244.	şef	1	dik	1	bilinçli	1
245.	cansız	1	dev	1	baygın	1
246.	seksen	1	çirkin	1	bağımsız	1
247.	saygın	1	çocukça	1	belli	1
248.	canlı	1	dar	1	bilge	1
249.	bomboş	1	dayanılmaz	1	benzer	1
250.	seyrek	1	değerli	1	garip	1
251.	sıcacık	1	duru	1	geçici	1
252.	sıcak	1	cins	1	geçimsiz	1

253.	şirin	1	efsanevi	1	lüks	1
254.	şişman	1	erkek	1	mahalli	1
255.	biyonik	1	güler	1	manevî	1
256.	sivri	1	görevli	1	lezzetli	1
257.	siyah	1	gümüş	1	kutsal	1
258.	şişşirin	1	gür	1	kumral	1
259.	bitişik	1	güneşli	1	köylü	1
260.	şanlı	1	gerekli	1	köklü	1
261.	sapsız	1	geleneksel	1	masum	1
262.	şiddetli	1	evli	1	zevкли	1
263.	sıfır	1	feodal	1	korkutucu	1
264.	şık	1	fevkalade	1	köpüklü	1
265.	çatık	1	geçen	1	kızgın	1
266.	bol	1	geçici	1	mavi	1
267.	silik	1	engelli	1	merkezi	1
268.	hasır	1	gürbüz	1	müthiş	1
269.	ters	1	çift	1	mutsuz	1
270.	altıncı	1	çarpcı	1	namuslu	1
271.	yatılı	1	Avrupalı	1	müstakil	1
272.	yarın	1	ateşli	1	müslüman	1
273.	yedi	1	ayrıntılı	1	muhtaç	1
274.	al	1	azimli	1	mor	1
275.	alçak	1	azılı	1	meraklı	1
276.	ahenkli	1	arka	1	minik	1
277.	yarılmış	1	anlayışlı	1	millî	1
278.	yararlı	1	anlaşılmaz	1	kıpkırmızı	1
279.	asık	1	aşşap	1	kimsesiz	1
280.	yalçın	1	akılsız	1	kibar	1
281.	arı	1	Alman	1	haylaz	1
282.	yamalak	1	ana	1	hep	1
283.	yağız	1	ani	1	heyecanlı	1
284.	ağlatıcı	1	aziz	1	güzelim	1
285.	yetmiş	1	ciddi	1	gündelik	1
286.	açsız	1	bağlı	1	gülmece	1
287.	açık	1	basit	1	gölge	1
288.	yürekli	1	bulutlu	1	gelişigüzel	1
289.	açıcı	1	böylesine	1	ilginç	1
290.	zavallı	1	büyültücü	1	genel	1
291.	zeki	1	cansız	1	gırnatalı	1
292.	zararlı	1	canlı	1	gerçek	1
293.	yetenekli	1	boya	1	imalı	1
294.	yumuşak	1	birer	1	inançlı	1
295.	yumak	1	billur	1	inanılmaz	1
296.	yığın	1	becerikli	1	kargacık	1
297.	yiğit	1	bedensel	1	karanlık	1
298.	yumuşacık	1	berrak	1	karlı	1
299.	ağır	1	beter	1	katkısız	1
300.	yüce	1	bilimsel	1	karşı	1
301.	yırtık	1	barışık	1	ne	1
302.	basamak	1	güvenli	1	kapalı	1
303.	asıl	1	hain	1	kanatsız	1
304.	vazgeçilemez	1	hakiki	1	ipek	1
305.	bambaşka	1	küçültücü	1	kanlı	1
306.	bardak	1	küçücük	1	kahırlı	1
307.	tüylü	1	kültürel	1	kan	1
308.	bakımlı	1	kurak	1	kalm	1
309.	tutam	1	külüstür	1	acayip	1
310.	ücre	1	kozmik	1		
311.	baş	1	köşe	1		
312.	tuhaf	1	kor	1		
313.	çatlak	1	kirli	1		
314.	tırşe	1	zorunlu	1		
315.	tük	1	kısıtlı	1		
316.	tiz	1	kız	1		

317.	toprak	1	kızgın	1
318.	tozlu	1	kusursuz	1
319.	toplumsal	1	kırk	1
320.	vişneçürüğü	1	lacivert	1
321.	azimkârane	1	manevî	1
322.	ufak	1	müthiş	1
323.	atlı	1	müsait	1
324.	uzman	1	mutlu	1
325.	uygun	1	nice	1
326.	üzücü	1	nefis	1
327.	uzunca	1	mükemmel	1
328.	vakur	1	mukaddes	1
329.	uydurma	1	minicik	1
330.	avuç	1	mantıklı	1
331.	ulu	1	meraklı	1
332.	ayrı	1	meşhur	1
333.	üvey	1	milyarlarca	1
334.	aylık	1	milyon	1
335.	aykırı	1	laik	1
336.	üstü	1	kırgın	1
337.	unutulmuş	1	kesin	1
338.	rahat	1	kenar	1
339.	parlak	1	ilginç	1
340.	pırtık	1	ilgili	1
341.	karşılıklı	1	ılık	1
342.	kat	1	inanılmaz	1
343.	katı	1	ilişkin	1
344.	kathı	1	ihtiyar	1
345.	kayık	1	ideal	1
346.	karşı	1	içten	1
347.	karma	1	haksız	1
348.	karlı	1	hayal	1
349.	fazla	1	heybetli	1
350.	kalan	1	hiç	1
351.	kalıcı	1	hoş	1
352.	kalınca	1	işsiz	1
353.	kamusal	1	iştahlı	1
354.	kanatsız	1	kaçınılmaz	1
355.	kambur	1	karmakarışık	1
356.	fitrî	1	karşılaştırmalı	1
357.	keskin	1	katıksız	1
358.	faytonlu	1	kederli	1
359.	epeyce	1	kem	1
360.	koca	1	kararlı	1
361.	emsalsiz	1	nükleer	1
362.	kokulu	1	karanlık	1
363.	kolay	1	kapalı	1
364.	kıymetli	1	kakaolu	1
365.	kıvırcık	1	kalıcı	1
366.	kısacık	1	kaliteli	1
367.	Ermeni	1	kanlı	1
368.	kimsesiz	1	kapaklı	1
369.	kıpkırmızı	1	kar	1
370.	keyifsiz	1	zümrüt	1
371.	kırçıl	1		
372.	esir	1		
373.	ertesı	1		
374.	etikileyici	1		
375.	fiziki	1		
376.	fukara	1		
377.	güneşsiz	1		
378.	hukuki	1		
379.	hukuksal	1		
380.	hür	1		

381.	huysuz	1
382.	hizmetçi	1
383.	hırssız	1
384.	günlük	1
385.	hesaplı	1
386.	hakiki	1
387.	hatalı	1
388.	hüzün	1
389.	hayat	1
390.	güzelim	1
391.	herhangi	1
392.	hayırlı	1
393.	iç	1
394.	içli	1
395.	iddialı	1
396.	genel	1
397.	inilti	1
398.	geleneksel	1
399.	ıssız	1
400.	ivecen	1
401.	geç	1
402.	kolektif	1
403.	gevşetici	1
404.	göçmen	1
405.	güneşli	1
406.	gümüş	1
407.	ilkel	1
408.	ikişerli	1
409.	gösterişli	1
410.	gök	1
411.	emin	1
412.	komşu	1
413.	koruyucu	1
414.	cümbüşlü	1
415.	çorak	1
416.	önceki	1
417.	öncelikli	1
418.	dağınık	1
419.	değerli	1
420.	olgun	1
421.	değişmez	1
422.	nöbetçi	1
423.	çocuksuz	1
424.	öbür	1
425.	olağanüstü	1
426.	ölçülü	1
427.	çocuklu	1
428.	örme	1
429.	örnek	1
430.	hareketli	1
431.	çeyrek	1
432.	pedagojik	1
433.	peltek	1
434.	çekingen	1
435.	çetin	1
436.	desteci	1
437.	çiçekli	1
438.	özgür	1
439.	civar	1
440.	cins	1
441.	çığırtkan	1
442.	öz	1
443.	cici	1
444.	öyle	1

445.	pis	1
446.	nasıl	1
447.	dinî	1
448.	mahzun	1
449.	mali	1
450.	mamur	1
451.	mantıklı	1
452.	mahcup	1
453.	lokma	1
454.	kuytu	1
455.	dürüst	1
456.	elektronik	1
457.	kumral	1
458.	dul	1
459.	düzensiz	1
460.	kuşaklı	1
461.	kutlu	1
462.	kuşak	1
463.	mekanik	1
464.	melek	1
465.	memur	1
466.	mükemmel	1
467.	mundar	1
468.	dış	1
469.	müşfik	1
470.	mütevazı	1
471.	müthiş	1
472.	diplomatik	1
473.	mutsuz	1
474.	monoton	1
475.	donanımlı	1
476.	mesut	1
477.	dizi	1
478.	minik	1
479.	mırılı	1
480.	dizüstü	1
481.	minimini	1
482.	zilli	1